

**PROFILISANJE
INTERNO RASELJENIH LICA
NA KOSOVU**

**Razmatranje pravca do trajnih rešenja za
IRL na Kosovu**

Januar 2018

Štampano od strane UNHCR-a.

Finansirano od strane Kosovskog Ministarstva za zajednice i povratak (MCR), sufinansirano od strane Visokog komesarijata UN za izbeglice (UNHCR) i Danskog saveta za izbeglice (DRC). Zajednička služba za profiliranje IDP-a (JIPS) podržala je aktivnost tokom cele godine.

Podaci prikupljeni u novembru 2016.

Izveštaj pripremljen u septembru 2017.

Grupa za upravljanje profilisanjem se sastoji od sledećeg (po abecednom redu): Danski savet za izbeglice (DRC), Kosovska agencija za statistiku (KAS), Kosovsko ministarstvo za zajednice i povratak (MCR), Srpski komesarijat za izbeglice i migracije (CRM), Visoki komesar UN za izbeglice (UNHCR).

PROFILISANJE INTERNO RASELJENIH LICA NA KOSOVU

Razmatranje pravca do trajnih rešenja za IRL na Kosovu

Januar 2018

PREGLLED SADRŽAJA

REZIME 4

Lista Akronima i Skraćenica 7

UVOD 8

KONTEKST RASELJENOSTI I RAZLOZI ZA PROFILISANJE 8

UPRAVLJANJE PROFILISANJEM I PRIPREMNI KORACI 9

METODOLOGIJA 10

CILJNO STANOVNIŠTVO 10

METODE PRIKUPLJANJA PODATAKA 11

Anketa domaćinstva

Diskusije fokus grupa

Ograničenja

NALAZI O IRL-IMA ALBANSKE POPULACIJE 14

OPIS UZORKA 14

KLJUČNI NALAZI 15

OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODACI I OBRAZAC RASELJAVANJA 16

Osnovni podaci o stanovništvu

Nivoi pismenosti i obrazovanja

Obrazac raseljavanja

ŽIVOTNI STANDARD I PRISTUP DOKUMENTACIJI 18

Uslovi stanovanja

Pristup obrazovanju

Pristup zdravstvenoj zaštiti

Lična dokumentacija

ZAPOŠLJAVANJE: PRISTUP I USLOVI 20

Pristup zaposlenju

Aranžmani i sektor za zaposlenje

Ko su nezaposleni?

EKONOMSKA SITUACIJA 23

Izvori prihoda

Rashodi

Faktori ekonomske dobrobiti domaćinstva

Ekonomske strategije suočavanja

PRISTUP MEHANIZMIMA ZA POVRAĆAJ JEDINICE STANOVANJA, ZEMLJIŠTA I IMOVINE 27

Imovina ostavljena u mestu porekla

Pristup imovini

POŽELJNA LOKACIJA STANOVANJA 29

Uvodi

Poželjno trajno rešenje bez obzira na uslove

Razmatranje ostanka ili povratka pod određenim uslovima

Konkretni planovi za preseljenje

NALAZI O IRL-IMA ROMSKE, AŠKALIJSKE I EGIPĆANSKE POPULACIJE 34

OPIS UZORKA 34

KLJUČNI NALAZI 35

OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODACI I OBRAZAC RASELJAVANJA 36

Osnovni podaci o stanovništvu

Nivoi pismenosti i obrazovanja

Obrazac raseljavanja

ŽIVOTNI STANDARD I PRISTUP DOKUMENTACIJI 38

Uslovi stanovanja

Pristup obrazovanju

Pristup zdravstvenoj zaštiti

Lična dokumentacija

ZAPOŠLJAVANJE: PRISTUP I USLOVI 41

Pristup zaposlenju

Aranžmani i sektor za zaposlenje

Ko su nezaposleni?

EKONOMSKA SITUACIJA 43

Izvori prihoda

Rashodi

Faktori ekonomske dobrobiti domaćinstva

Ekonomske strategije suočavanja

PRISTUP MEHANIZMIMA ZA POVRAĆAJ JEDINICE STANOVANJA, ZEMLJIŠTA I IMOVINE 45

Imovina ostavljena u mestu porekla
Pristup imovini

POŽELJNA LOKACIJA STANOVANJA 46

Uvodi
Poželjno trajno rešenje bez obzira na uslove
Razmatranje ostanka ili povratka pod određenim uslovima
Konkretni planovi za preseljenje

NALAZI O IRL-IMA SRPSKE POPULACIJE 48

OPIS UZORKA 48

KLJUČNI NALAZI 49

OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODACI I OBRAZAC RASELJAVANJA 50

Osnovni podaci o stanovništvu
Nivoi pismenosti i obrazovanja
Obrazac raseljavanja

ŽIVOTNI STANDARD I PRISTUP DOKUMENTACIJI 53

Uslovi stanovanja
Pristup obrazovanju
Pristup zdravstvenoj zaštiti
Lična dokumentacija

ZAPOŠLJAVANJE: PRISTUP I USLOVI 55

Pristup zaposlenju
Aranžmani i sektor za zaposlenje
Ko su nezaposleni?

EKONOMSKA SITUACIJA 59

Izvori prihoda
Rashodi
Faktori ekonomske dobrobiti domaćinstva
Ekonomske strategije suočavanja

PRISTUP MEHANIZMIMA ZA POVRAĆAJ JEDINICE STANOVANJA, ZEMLJIŠTA I IMOVINE 63

Imovina ostavljena u mestu porekla
Pristup imovini

POŽELJNA LOKACIJA STANOVANJA 64

Uvodi
Poželjno trajno rešenje bez obzira na uslove
Razmatranje ostanka ili povratka pod određenim uslovima
Konkretni planovi za preseljenje

ZAKLJUČCI 68

POVRATAK ILI LOKALNA INTEGRACIJA - PREGLED POŽELJNIH TRAJNIH REŠENJA I IZAZOVI 68

SPECIFIČNE KARAKTERISTIKE I RANJIVOST INTERNO RASELJENE POPULACIJE 74

Obrazovanje
Sredstva za život
Uslovi života
Pristup imovini u mestu porekla

PREPORUKE 80

LISTA ANEKSA 83

Lista aneksa
ANEKS I - Anketni upitnik
ANEKS II - Pregled podataka
ANEKS III - Obrazac raseljavanja
ANEKS IV - Dodatne tabele

REZIME

Situacija sa kojom su se suočili pojedinci koji su napustili mesto uobičajenog boravka na Kosovu kao rezultat događaja koji su se dogodili u periodu 1998-1999 i 2004 godine, predstavljaju dugotrajno raseljavanje. Odgovarajući akteri iz institucija i međunarodne zajednice su se složili oko potrebe da se preduzmu koraci kako bi se podržalo postizanje poželjnog trajnog rešenja kosovskih interno raseljenih lica.

Na osnovu toga, 2016 godine izvršeno je profilisanje na osnovu uzorka pod vođstvom upravnog organa koji se sastoji od Ministarstva za zajednice i povratak na Kosovu, Komesarijata za izbeglice i migracije Republike Srbije, UNHCR-a i Danskog Saveta za izbeglice (Grupa za Upravljanje Profilisanjem). Dalju podršku je pružila Zajednička služba za profilisanje raseljenih lica (JIPS), kao i brojni nosioci dužnosti aktivni na Kosovu koji su doprineli stručnim savetima (Radna grupa za profilisanje).

Vežba profilisanja je rezultat temeljitog konsultativnog procesa započetog u 2013 godini, čiji je cilj pružanje analize situacije raseljenja donosiocima odluka, zasnovane na dokazima u skladu sa Okvirom IASC-a o trajnim rešenjima. Okvirni kriterijumi IASC-a razmatrani su u izradi istraživanja koji se sastoji od upitnika na nivou domaćinstva i nivou pojedinca, kao i razgovora sa fokus grupama.

Jedno od dostignuća procesa bilo je uspostavljanje sledećih osnovnih procena broja interno raseljenih lica (IRL) na Kosovu, koje su dogovorene od strane grupe za upravljanje profilisanjem (grupe stanovništva predstavljene po abecednom redu):

- ▶ **Albanci: 1,167 domaćinstava ili 5,879 pojedinaca**
- ▶ **Romi/Aškalije/Egipćani: 137 domaćinstava ili 638 pojedinca**
- ▶ **Srbi: 3,872 domaćinstva ili 16,383 pojedinca koji žive u privatnom smeštaju i 140 domaćinstava koja žive u kolektivnim centrima**

JIPS je primenio standardne metode za dostizanje metodološki dobrih uzoraka za tri grupe stanovništva, što je dovelo do **1,327 domaćinstava ili 4,932 pojedinca** koji su pokriveni profilisanjem. Prikupljeni su podaci o ključnim demografskim i socio-ekonomskim karakteristikama ispitanika, o njihovom pristupu pravima i uslugama, kao i o njihovim poželjnim lokacijama stalnog prebivališta i izazove sa kojima se suočavaju u postizanju njihovog poželjnog trajnog rešenja.

Prikupljeni podaci ističu sledeće obrasce raseljavanja:

- ▶ Albanska IRL raseljena su prvenstveno sa severa Mitrovice (78%). Za većinu (93%), originalno raseljavanje se desilo 1999 godine, što dovodi do skoro jedne petine stanovništva koja je rođena u raseljeništvu.
- ▶ Romska/Aškalijaska/Egipćanska IRL raseljena su prvenstveno iz regiona Mitrovice i iz Prištine (kombinovano 57%). Za većinu (94%), prvobitna raseljavanja su se desila 1999 godine, što dovodi do toga da je preko 30% stanovništva rođeno u raseljeništvu.
- ▶ Srpska IRL raseljena su sa različitih lokacija na Kosovu (južno od reke Ibar). Za većinu (88% onih koji borave u privatnom smeštaju i 92% onih koji borave u kolektivnim centrima), prvobitna raseljavanja su se desila 1999 godine, što dovodi do 15% stanovništva u privatnom smeštaju, a 9% u kolektivnim centrima koji su rođeni u raseljeništvu.

Prikupljeni podaci takođe otkrivaju sledeće trendove koji se odnose na poželjnu lokaciju budućeg stanovanja:

- ▶ Većina albanskih IRL-a (62%) preferira da se vrati u mesto porekla, dok lokalnu integraciju preferira 22% ispitanih domaćinstava. Proporcije domaćinstava koja bi uzela u obzir povratak i lokalnu integraciju pod određenim uslovima su 66%, odnosno 58%.
- ▶ Velika većina IRL-a Roma/Aškalija/Egipćana (80%) preferira da se integriše u mesto raseljenja, dok povratak u mesto porekla preferira manje od 5% ispitanih domaćinstava. Proporcije domaćinstava koja bi uzela u obzir povratak i lokalnu integraciju pod određenim uslovima su 76%, odnosno 4%.
- ▶ Velika većina srpskih IRL-a (93% onih u privatnom smeštaju i 83% onih u kolektivnim centrima) preferiraju da se integrišu u mestu raseljenja, dok povratak u mesto porekla preferira u 1,4% i 1,5% ispitanih domaćinstava u odgovarajućim grupama. Proporcije domaćinstava koja bi pod određenim uslovima razmotrila lokalnu integraciju su 83%, odnosno 91%; procenat domaćinstava koji bi pod određenim uslovima razmotrila povratak iznosi 6%, odnosno ispod 3%.

Što se tiče uslova navedenih od strane ispitanog stanovništva kako bi razmotrili povratak ili lokalnu integraciju, podrška u stanovanju je naznačena kao glavni oblik pomoći koja je potrebna domaćinstvima koja žele da se vrate u mesto porekla i onih koji žele da se integrišu u mestu raseljeništvu. Potrebne vrste podrške variraju od popravki do potpune stambene izgradnje i dodele zemljišta.

Najzad, iz nalaza se otkriva kako se svo ispitano stanovništvo suočava sa sledećim izazovima vezanim za raseljenišvo, iako u nešto drugačijim aspektima i/ili različitom obimu, a koje su ih do sada sprečile da postignu trajno rešenje.

- ▶ Sveukupno, stope pohađanja škole su niže od onih prijavljenih za opšte stanovništvo na Kosovu, a žene pokazuju uopšte niži pristup obrazovanju nego muškarci. Posebno ozbiljni izazovi u vezi sa obrazovanjem primećeni su među populacijom Roma / Aškalija / Egipćana, sa stopom nepismenosti od 18%, velikim brojem osoba koje nisu završile formalno obrazovanje (41% muškaraca i 54% žena), što dostiže 75 % među stanovništvom starosti 60 i više godina i nižim stopama pohađanja škole od onih koje prijavljuju druge ciljne grupe.
- ▶ Utvrđeno je da procenat domaćinstava u svakoj ciljnoj grupi živi u neadekvatnim uslovima, a to su improvizovani smeštaj, neformalna naselja ili kolektivni centri (12% među IRL-ima Roma/Aškalija/Egipćana i svi srbi u kolektivnim centrima), utvrđene su niže stope vlasništva posmatrano u odnosu na one za opšte stanovništvo na Kosovu (56% albanska IRL-a, 39% među IRL-ima Roma/Aškalija/ Egipćana, 33% među srpskim IRL-ima u privatnom smeštaju i 0% među srpskim IRL-ima u kolektivnim centrima). Posebno zahtevni uslovi stanovanja su primećeni kod brojnih stambenih jedinica koje nisu povezane sa kanalizacionim sistemom (17% među albanskim IRL-ima, 34% među IRL-ima Roma/Aškalija/Egipćana, 27% među srpskim IRL-ima u kolektivnim centrima) ili koje nisu imale tekuću vodu (12% među IRL-ima Roma/Aškalija/Egipćana i 27% među srpskim IRL-ima u kolektivnim centrima).
- ▶ Deo domaćinstava u svakoj od ciljnih grupa prijavilo je da vode borbu kada je u pitanju pristup zdravstvenoj zaštiti kad je to bilo potrebno (7% među albanskim IRL-ima, 17% među IRL-ima Roma/Aškalija/Egipćana, 12% među srpskim IRL-ima u privatnom smeštaju i 42% među srpskim IRL-ima u kolektivnim centrima).
- ▶ Ekonomska situacija ispitanog stanovništva je prilično neizvesna, sa značajnim učešćem domaćinstava koja se prvenstveno oslanjaju na socijalne beneficije kao izvor prihoda (8% među albanskim IRL-ima, 67% među IRL-ima Roma/Aškalija/Egipćana, 13% među srpskim IRL-ima u privatnom smeštaju i 27% među srpskim IRL-ima u kolektivnim centrima), među njihovim članovima nema zaposlenih osoba (40% među albanskim IRL-ima, 80% među IRL-ima Roma/Aškalija/Egipćana, 40% među srpskim IRL-ima u privatnom smeštaju i 70% među srpskim IRL-ima u kolektivnim centrima), sa visokom stopom nezaposlenosti (41% među albanskim IRL-ima, 84% među IRL-ima Roma/Aškalija/Egipćana, 43% među srpskim IRL-ima u privatnom smeštaju i 62% među srpskim IRL-ima u kolektivnim centrima) i znatnim proporcijama zaposlenih koji zarađuju manje od 300 evra mesečno (50% među albanskim IRL-ima, 100% među IRL-ima Roma/Aškalija/Egipćana, 66% među srpskim IRL-ima u privatnom smeštaju i 82% među IRL-ima u kolektivnim centrima).
- ▶ Ukupno 928 domaćinstva su navela posedovanje jedne ili više imovina u mestu porekla, a u pristupu istim uočeni su izazovi, od kojih je 530 imovina prijavljeno kao uzurpirano, a 801 kao oštećeno ili uništeno. Od ovoga broja domaćinstava, mali je broj onih koja su izjavila da su povratila imovinu nakon podnošenja zahteva za povrat (11% među albanskim IRL-ima i 4% među srpskim IRL-ima u privatnom smeštaju).

LISTA AKRONIMA I SKRAĆENICA

ASK	Agencija za Statistiku Kosova
DFG	Diskusije Fokus Grupa
DOM	Domaćinstva
DRC	Danski Savet za Izbeglice
GUP	Grupa za Upravljanje Profilisanjem
IASC Okvir	Međuagencijski Stalni Komitet Ujedinjenih Nacija Okvir za Trajna Rešenja za Interno Raseljena Lica
IOM	Međunarodna Organizacija za Migracije
IRL	Interno Raseljena Lica
JIPS	Služba za Profilisanje Interno Raseljenih Lica
KC	Kolektivni Centri
KIRS	Komeserijat za Izbeglice i Migracije Republike Srbije
MZP	Ministarstvo za Zajednice i Povratak
OSCE	Organizacija za Evropsku Bezbednost i Saradnju
PS	Privatni Smeštaj
RGP	Radna Grupa za Profilisanje
UN	Ujedinjene Nacije
UNDP	Program Ujedinjenih Nacija za Razvoj
UNFPA	Populacijski Fond Ujedinjenih Nacija
UNHCR	Visoki Komesar Ujedinjenih Nacija za Izbeglice
UNICEF	Dečiji Fond Ujedinjenih Nacija

UVOD

KONTEKST RASELJENOSTI i RAZLOZI za PROFILISANJE

Stanovništvo koje je prisilno raseljeno kao rezultat dešavanja između 1998—1999 godine i dešavanja iz 2004 godine na Kosovu suočava se sa situacijom dugotrajnog raseljeništa. Obezbeđivanje održivih rešenja za ovu situaciju je ključno pitanje za nosioce vlasti i međunarodne zajednice. Naglasak je do sada bio fokusiran pre svega na povratak (na i u okviru Kosova), sa manjim fokusom na ostala rešenja. Međutim usvajanje sveobuhvatnijeg pristupa rešavanju raseljenja bi ojačalo kapacitete za donošenje odluka. U tom smislu, ključni doprinos će biti obezbeđen preko boljeg razumevanja situacije interno raseljenih. Ovo bi uključilo obe procene u kojoj meri su postignuta trajna rešenja i izveštaj o namerama interno raseljenih lica (IRL) u ostvarivanju poželjnog trajnog rešenja.

Raseljenost unutar Kosova desila se uglavnom po sledećem obrascu (grupe stanovništva su predstavljene po abecednom redu):

- ▶ Albanci su se iselili iz četiri opštine na severu (Leposavić, Severna Mitrovica, Zubin Potok i Zvečan) prvenstveno u Južnu Mitrovicu i Prištinu;
- ▶ Romi, Aškalije i Egipćani¹ su se iselili iz različitih područja u pretežno romska/aškalijska/egipćanska naselja;
- ▶ Srbi su se iselili iz različitih oblasti u a) četiri opštine na severu Leposavić, Severna Mitrovica, Zubin Potok i Zvečan ili b) ostale opštine sa srpskom većinom kao što su Gračanica i Štrpce.

Dobijanje informacija o specifičnim izazovima sa kojima se suočavaju različite grupe IRL-a na Kosovu je određeno kao prioritet od strane vlasti, agencija UN i NVO-a. Konkretno, Strategija za Zajednice i Povratak 2014-2018

¹ Dok Romi, Aškalije i Egipćani čine odvojene etničke pripadnosti u isto vreme dele i dosta sličnosti u smislu kulturnih karakteristika, kao i izazova sa kojima se suočavaju. Na ovim prostorima se oni uglavnom posmatraju kao jedna grupa od strane kako kosovskih tako i međunarodnih zainteresovanih strana za potrebe kreiranja politike. Iz tog razloga se Romi, Aškalije i Egipćani smatraju jednom ciljnom grupom za potrebe ovog profilisanja.

izrađena od strane Ministarstva za zajednice i povratak (MZP) između ostalog preporučuje: i. sprovođenje ankete raseljenih lica na Kosovu, i ii. izradu sveobuhvatne strategije za trajna rešenja. Pored toga Akcioni plan koji prati strategiju predviđa izradu pravnog okvira za interno raseljena lica.

Ovo profilisanje raseljenog stanovništva na Kosovu je stoga pokrenuto kako bi se formirale osnove rada na politici za trajna rešenja, uključujući i gore pomenutu strategiju za trajna rešenja koju je planirala MZP, pružanjem analiza situacije raseljenih na osnovu dokaza, u skladu sa IASC-a Okvirom za Trajna Rešenja za IRL-e².

Okvir IASC-a identifikuje osnovna načela koja bi trebalo da se prate tokom traganja za trajnim rešenjima i određuje da se „trajno rešenje postignuto kada IRL-i više ne budu imali potrebe za pomoći i zaštitom koje su povezane sa njihovim raseljeništvom i kada takva lica mogu da uživaju svoja ljudska prava bez diskriminacije koja nastaje kao rezultat njihovog raseljeništa“. Dalje izdvaja tri rute za trajna rešenja - održiva reintegracija, lokalna integracija ili integracija u drugom delu zemlje³.

² United Nations Inter-Agency Standing Committee (Međuagencijski Stalni Komitet Ujedinjenih Nacija), Okvir za Trajna Rešenja za Interno Raseljena Lica, 2010 (dostupan na <https://interagencystandingcommittee.org/other/documents-public/iasc-framework-durable-solutions-internally-displaced-persons>).

³ U svrhu ovog izveštaja, kada god se upućuje na IASC Okvir, reč "zemlja" mora biti tumačen kao da se odnosi na Kosovo.

Prema okviru IASC-a samo fizičko preseljenje ne predstavlja samo po sebi trajno rešenje i može se koristiti niz kriterijuma „za utvrđivanje mere u kojoj je trajno rešenje postignuto“⁴. Ovo obuhvata: dugoročnu bezbednost, sigurnost i slobodu kretanja; adekvatan životni standard uključujući najmanje dovoljan pristup adekvatnoj hrani, vodi, zdravstvenoj zaštiti i osnovnom obrazovanju; pristup zapošljavanju i sredstvima za život; i pristup efikasnim mehanizmima za povraćaj stanovanja, zemljišta i imovine. Radi lakšeg snalaženja kutije koje sadrže citat IASC Okvira su postavljene u celom izveštaju za uvođenje u različite tematske celine.

U tom svetlu, dogovoreni ciljevi ovog profilisanja su:

- ▶ **Proizvesti demografski profil raseljenih lica na Kosovu na bazi uzorka, razvrstan po uzrastu, polu, lokaciji i različitosti.**
- ▶ **Sprovesti sveobuhvatnu analizu situacije raseljenih u pogledu: socijalne i ekonomske integracije raseljenih lica; izazova i ugroženosti u vezi sa raseljenjem; resursa i kapaciteta i; uživanja prava i pristupa uslugama; kao i budućih planova i namera.**
- ▶ **Povećati sposobnost institucija u pogledu zastupanja i izrade zajedničkog programa za podršku trajnim rešenjima za IRL-e preko identifikovanja njihovih specifičnih ugroženosti i povećati koordinaciju humanitarne i razvojne analize.**

⁴ Na globalnom nivou, u toku je međuagencijski proces u cilju operacionalizacije 2010 IASC-a Okvir za Trajna Rešenja za Interno Raseljena Lica izradom serije pokazatelja koji se mogu koristiti za merenje napretka u pogledu trajnih rešenja za IRL-e. Okvir određuje široko priznate kriterijume koji se mogu koristiti „za utvrđivanje mere u kojoj je trajno rešenje postignuto“. Pod vođstvom Specijalnog Izvestioca za ljudska prava interno raseljenih lica, a u saradnji sa širokom grupom razvojnih, humanitarnih i mirovnih zainteresovanih strana i Joint IDP Profiling Service, projekat ima za cilj da razvije instrumente za sveobuhvatne, ali praktične pristupe analizi trajnih rešenja situacije raseljenih.

UPRAVLJANJE PROFILISANJEM I PRIPREMNI KORACI

Diskusije o potrebama profilisanja situacije interno raseljenih na Kosovu su započete 2013. od strane UNHCR-a, DRC-a i MZP. Kako su diskusije evoluirale, formirana su dva tela koja vode i upravljaju procesom: Grupa za Upravljanje Profilisanjem, koja nadgleda celokupan proces sa posebnim upravljačkim odgovornostima nad procesom, i Radna Grupa za Profilisanje koja obezbeđuje inpute i ekspertize.

Grupa za Upravljanje Profilisanjem (GUP) cse sastoji od (po abecednom redu):

- ▶ Agencija za Statistiku Kosova (ASK)
- ▶ Danski Savet za Izbeglice (DRC)
- ▶ Komesarijat za Izbeglice i Migracije Republike Srbije (KIRS)
- ▶ Kosovsko Ministarstvo za Zajednice i Povratak (MZP)
- ▶ Visoki Komesar Ujedinjenih Nacija za Izbeglice (UNHCR)

Radna Grupa za Profilisanje (RGP) se sastoji, pored članova GUP-a, od sledećih organizacija i agencija koje rade, ili imaju odgovornosti u pogledu raseljenih lica (po abecednom redu):

- ▶ Dečiji Fond Ujedinjenih Nacija (UNICEF)
- ▶ Međunarodna Organizacija za Migracije (IOM)
- ▶ Organizacija za Evropsku Bezbednost i Saradnju Misija na Kosovu (OSCE)
- ▶ Populacijski Fond Ujedinjenih Nacija (UNFPA)
- ▶ Program Ujedinjenih Nacija za Razvoj (UNDP)

Joint IDP Profiling Service (JIPS) je podržala ovaj proces angažovanjem usvojtvsavetnika i direktno kroz podršku sprovođenja svakog od koraka navedenih u nastavku.

Obiman proces konsultacija je održan pre samog sprovođenja profilisanja, kako bi se osiguralo razmatranje inputa od različitih relevantnih nosilaca dužnosti. U nastavku je dat rezime ključnih koraka:

- ▶ Kao što je već pomenuto, diskusije o potrebama za profilisanjem situacije raseljenih na Kosovu su otpočele krajem 2013. i obuhvatale su MZP, UNHCR i DRC.
- ▶ GUP i RGP su konsolidovane u periodu od kraja 2014. i tokom 2015. godine.
- ▶ Na kraju 2014. godine UNHCR je sklopio ugovor sa ASK-om u cilju finalizacije metodologije i instrumenata za prikupljanje podataka.
- ▶ Na početku 2015. godine UNHCR je finansirao pilot aktivnost prikupljanja podataka.
- ▶ 2015 godine JIPS je imenovao tehničkog koordinatora za profilisanje iz Statistics Norway koji podržao GUP u razvoju metodologije i postizanja dogovora o osnovnim procenama za raseljeno stanovništvo koje je obuhvaćeno ovim procesom.
- ▶ 2016 godine dodeljena su sredstva od strane MZP-a dok je DRC-u povereno sprovođenje projekta o profilisanju sa početkom u Martu. Instrumenti za prikupljanje podataka su izrađeni i testirani u leto 2016 godine i ankete domaćinstava, čišćenje podataka i unos istih su sprovedeni u Jesen 2016.
- ▶ Decembra 2016 godine održana je radionica kako bi se predstavili preliminarni rezultati svim članovima RGP-a. O nalazima je diskutovano i obezbeđen je input koji je dalje vodio analizu podataka.
- ▶ Kao rezultat preporuka dogovorenih tokom radionice, DRC je organizovao diskusije fokus grupa uz podršku UNHCR-a u Januaru i početkom Februara 2017. kako bi se nalazi ankete o odabranim temama dopunili.
- ▶ Ovaj izveštaj je sačinjen na osnovu detaljnih konsultacija sa svim članovima RGP-a koje su održane između Februara i Avgusta 2017.

METODOLOGIJA

Proces profilisanja obezbeđuje analizu uslova raseljenih Albanske, Romske/Aškalijske/Egipćanske i Srpske populacije na Kosovu. Nalazi iz različitih područja se upoređuju u odnosu na one koji su na raspolaganju za opšte stanovništvo Kosova kada god je to moguće, kako bi se istakla specifična ugroženost koja se odnosi na raseljenje i koja ometa napredak ciljanog stanovništva ka trajnim rešenjima u skladu sa Okvirom IASC-a.

Proces profilisanja se prvenstveno zasniva na anketiranju domaćinstava na bazi uzorka (anketni upitnici na nivou domaćinstva i na individualnom nivou se mogu naći u Aneksu 1), koja se dopunjuje kvalitativnim podacima prikupljenim preko diskusija fokus grupa o izabranim temama, kao i pregledom sekundarnih podataka dostupnih o ciljanim grupama i opštem stanovništvu Kosova. Uzorak je dizajniran kako bi obezbedio komparativnu analizu između grupa raseljenog stanovništva (a ne sliku raseljenog stanovništva u celini).

Kao što je ranije pomenuto, razvoj metodologije, procena osnovnih podataka o stanovništvu za ciljne grupe, definisanje pokazatelja i instrumenata za prikupljanje podataka kao i početno tumačenje ključnih nalaza i razvoju zaključaka i preporuka su se sprovele preko bliske saradnje sa članovima GUP-a i RGP-a.

CILJNO STANOVNIŠTVO

Stanovništvo koje je obuhvaćeno ovim procesom su Albanci, Romi/Aškalijske/Egipćani i Srbi raseljeni unutar Kosova kao rezultat događaja iz 1998—1999 godine i 2004 godine. Za potrebe profilisanja, ovo stanovništvo je podeljeno u sledeće tri ciljne grupe (po abecednom redu):

- ▶ **Grupa A – IRL albanske populacije**
- ▶ **Grupa B – IRL romske/aškalijske/egipćanske populacije**
- ▶ **Grupa C – IRL srpske⁵ populacije**

⁵ Zbog specifičnosti Grupe C, koje su detaljno predstavljene u odgovarajućem poglavlju ovog izveštaja, identifikovane su dalje podgrupe u svrhu tačnije analize: domaćinstva koja žive u privatnom smeštaju i domaćinstva koja žive u kolektivnim centrima.

METODE PRIKUPLJANJA PODATAKA

Anketa domaćinstva

Osnovne procene stanovništva za anketu domaćinstva su zajednički određene od strane GUP-a, čiji su članovi doprineli preko izvora podataka. Poređenje i konsolidacija svih dostupnih izvora kao zajednički napor su osigurali transparentnost procesa i omogućili su uspostavljanje sledećih procena za grupe stanovništva:

- ▶ **IRL albanske populacije:** 1,167 domaćinstava odnosno 5,879 pojedinaca
- ▶ **IRL romske/aškalijske/egipćanske populacije:** 137 domaćinstava odnosno 638 pojedinaca
- ▶ **IRL Srpske populacije:** 3,872 domaćinstava odnosno 16,383 pojedinaca koji žive u privatnom smeštaju i 140 domaćinstava koja žive u kolektivnim centrima

Uzorci za IRL-e albanske i srpske populacije su nasumično izvučeni od strane JIPS iz već uspostavljene osnove, koja je podeljena kao anonimizirana lista obezbeđena od strane odgovarajućih izvora, uzimajući u obzir opštine sa većom koncentracijom raseljenih. Zbog malog broja IRL Roma/Aškalijske/Egipćana i stanovnika kolektivnih centara, sva navedena domaćinstva su ispitana.

Ukupno 1,327 domaćinstava je uzorkovano. Određena veličina uzorka grupe stanovništva je prvobitno izračunata i prikupljena kako je prikazano u nastavku.

	Veličina ciljne grupe (domaćinstva)	Veličina ciljnog uzorka (domaćinstva)	Veličina prikupljenog uzorka (domaćinstva)	Veličina prikupljenog uzorka (pojedinci)
IRL Albanske populacije	1,167	510	502	2,249
IRL Romske/Aškalijske/Egipćanske populacije	138	138	123	491
IRL Srpske populacije u privatnom smeštaju	3,872	600	567	1,907
IRL Srpske populacije u kolektivnim centrima	140	140	135	285
UKUPNO	5,317	1,388	1,327	4,932

Tabela 1: Polazna osnova i uzorci stanovništva po ciljnoj grupi

Uzorak domaćinstava IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju je raspodeljen između dva geografska stratuma kako bi se omogućilo poređenje unutar grupe. Stratum A je obuhvatao: Leposavić, Severnu Mitrovicu, Zubin Potok i Zvečan. Stratum B je obuhvatao: Kosovo Polje, Gnjilane, Gračanicu, Kamenicu, Klokot, Lipljan, Parteš, Ranilug, Štrpce i Vitinu. Ponderi su primenjeni na ova dva stratuma prilikom korišćenja ukupnog uzorka IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju.

Tabela u nastavku pokazuje raspodelu svakog uzorka ciljane grupe po lokaciji:

Opština	DOM	DOM	DOM	DOM
	IRL al- banske popu- lacije	IRL srpske popu- lacije u PS	IRL srpske popu- lacije u KC-ima	IRL Romi/ Aškalije/ Egipćani populacije
Dečane	1	0	0	0
Uroševac	1	0	0	1
Kosovo Polje	3	10	0	11
Đakovica	0	0	1	5
Gnjilane	0	3	0	0
Gračanica	2	146	8	26
Kamenica	0	6	0	3
Klokot	0	5	0	0
Leposavić	0	11	24	5
Lipljan	0	10	0	5
Mitrovica	435	130	1	39
Novo Brdo	0	4	0	0
Obilić	0	0	0	13
Parteš	0	6	0	0
Peć	0	0	0	3
Priština	45	0	0	0
Ranilug	0	5	0	0
Srbica	1	0	0	0
Štrpce	2	75	87	9
Vučitrn	12	0	0	0
Zubin Potok	0	11	14	0
Zvečan	0	145	0	3
Ukupno DOM	502	567	135	123

Tabela 2: Raspodela uzorka po opštinama (DOM= domaćinstva; PS = privatni smeštaj; KC-i = kolektivni centri)

DISKUSIJE FOKUS GRUPA

Po preporuci RGP-a nakon predavljanja preliminarnih nalaza ankete, održane su diskusije fokus grupa (DFG) kako bi se upotpunili raspoloživi podaci o željenoj lokaciji boravka i odnosima u zajednici.

Fokus grupe su obuhvatale celokupno ciljano stanovništvo i organizovane su za i) lica od 18 do 29 godina ii) lica od 30 i više godina, kako bi se obuhvatile razlike u iskustvima u pogledu raseljenja između generacija. Tabela u nastavku predstavlja rezime sprovedenih DFG-a:

Ciljno stanovništvo	Lokacija	Ukupan broj DFG-a
IRL albanske popu- lacije	Oblast Južne Mitro- vice	2
	Oblast Prištine	1
IRL romske/aška- lijske/egipćanske populacije	Kosovo Polje	1
IRL srpske popu- lacije u privatnom smeštaju	Oblast Severne Mitrovice	2
	Oblast Gračanice	2
IRL srpske popu- lacije u kolektivnim centrima	Četiri opština na severu	1
	Oblast Štrpca	2
UKUPNO		11

Tabela 3: Pregled diskusija fokus grupa

Učesnici diskusija fokus grupa iz grupe IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju i u kolektivnim centrima su nasumično izabrani od strane KIRS-a, dok su učesnici iz grupe stanovništva IRL albanske populacije i IRL romske/ aškalijske/egipćanske populacije nasumično odabrani od strane DRC-a.

OGRANIČENJA

Metodološka ograničenja vezana za proces uzorkovanja i dostupnost sekundarnih podataka su opisana u nastavku.

Na izazove se naišlo u lociranju IRL albanske populacije i romske/aškalijske/egipćanske populacije što je dovelo do korišćenja dodatnih metoda uzorkovanja - prvenstveno tehnike „snowballing“⁶. IPored „snowballing-a“, korišćeni su podaci od DRC-a i Kosovske Agencije za Imovinu⁷ u cilju lociranja IRL albanske populacije domaćinstava, dok su u cilju lociranja domaćinstava za IRL romske/aškalijske/egipćanske populacije korišćeni podaci od KIRS-a. Većina domaćinstava IRL albanske populacije je identifikovano u Južnoj Mitrovici, uz manji broj u Prištini; te stoga uzorak Albanaca uglavnom predstavlja IRL koji borave u urbanom okruženju Južne Mitrovice.

Drugo ograničenje se odnosi na dostupnost i pokrivenost sekundarnih podataka o opštem stanovništvu Kosova koji se koristi u analizi kao uslov za poređenje u cilju razumevanja specifične ugroženosti raseljenih iz ciljnog stanovništva. U ovu svrhu razmatrani su sledeći izvori:

- ▶ Popis stanovništva i stanova 2011, kao i ostale publikacije ASK
- ▶ UNICEF 2013—2014 Multiple Indicator Cluster Surveys (Istraživanje Višestrukih Klastera Pokazatelja)
- ▶ UNDP 2015 Mosaic

Mora se napomenuti da se svi pokazatelji nisu mogli pronaći u tim izvorima, i da podaci iz Popisa 2011 i ostalih ASK-ovih anketa ne pokrivaju četiri opštine na severu sa srpskom većinom.

⁶ „Snowballing“ tehnika je metod kojim se uzorkovanim domaćinstvima identifikuju dodatna domaćinstva koja se trebaju ispitati.

⁷ Imajte na umu da je usvajanjem Zakon 05-L-010 u novembru 2016, Kosovska Agencija za Imovinu preimenovana u Kosovsku Agenciju za U poređivanje i Verifikaciju Imovine.

NALAZI O IRL-IMA ALBANSKE POPULACIJE

KLJUČNI NALAZI

Osnovni demografski podaci i obrazac raseljavanja

- ▶ Veliki procenat ispitanih IRL-a albanske populacije u poređenju sa prosekom Kosova ima 60 i više godina (16% u odnosu na 10%) u vreme intervjua.
- ▶ Prijavljeni nivo nepismenosti je više od dva puta veći među ženama IRL-ima albanske populacije (3%) u odnosu na muškarce (1%) i žene sveukupno imaju niži pristup obrazovanja.
- ▶ Ispitani IRL-i albanske populacije su izjavili da su prvenstveno raseljeni iz Severne Mitrovice (78%).
- ▶ Ukupno 93% ispitanika je izjavilo da je prvi put raseljeno 1999 godine; što znači da je gotovo petina stanovništva rođena u raseljenju. U nastavku 89% njih je izjavilo da se selilo više puta pre dolaska na trenutnu lokaciju uz skoro jednu četvrtinu koja manje od pet godina živi u svom trenutnom naselju.

Životni standard

- ▶ Ukupno 56% ispitanih domaćinstava IRL-a albanske populacije je izjavilo da poseduje svoju trenutnu jedinicu stanovanja u odnosu na 96% među opštim stanovništvom Kosova.
- ▶ Ukupno 17% stanova nije priključeno na kanalizacioni sistem.
- ▶ Među anketiranom populacijom školskog uzrasta mogu se primetiti niže stope pohađanja nastave u odnosu na opšte stanovništvo Kosova istih godišta na svim nivoima obrazovanja; primećen je jaz među polovima u korist dečaka i progresivno raste sa osnovnog na srednje obrazovanje.
- ▶ Među ispitanim domaćinstvima, 7% je izjavilo da ima problema u pristupu zdravstvenoj zaštiti usled nemogućnosti pokrivanja troškova i na udaljenost zdravstvenih struktura od njihovog mesta stanovanja.

Zapošljavanje i ekonomska ugroženost

- ▶ Prijavljena stopa nezaposlenosti ispitanih IRL-a albanske populacije je 41%, 27.5% veća u odnosu na opšte stanovništvo Kosova. Stopa među ženama je veća za devet procentnih poena u odnosu na muškarce, a među mladima dostiže 57%.
- ▶ Prijavljeno je da su plate i dnevnice glavni izvor prihoda uz slične procenat između ispitanih IRL-a albanske populacije i opšteg stanovništva Kosova (55% i 57%), dok penzije kao glavni izvor prihoda prijavljuje četvrtina IRL-a albanske populacije (u odnosu na 11% među opštim stanovništvom).

- ▶ Ukupno 50% ispitanih zaposlenih pojedinaca je izjavilo da zarađuje 300 evra ili manje mesečno, u odnosu na prosek na Kosovu između 300 i 400 evra; za 28% ispitanih zaposlenih pojedinaca plate su 200 evra ili manje.
- ▶ Ukupno 40% ispitanih domaćinstava je izjavilo da nema članove porodice koji primaju neku vrstu prihoda, dok hrana predstavlja u proseku 55% od ukupnih mesečnih rashoda (u odnosu na prosečnih 43% među opštim stanovništvom Kosova).

Pristup mehanizmima za povraćaj jedinice stanovanja, zemljišta i imovine

- ▶ Među ispitanim domaćinstava IRL-a albanske populacije 83% su izjavila da su ostavila svoju imovinu u svom mestu porekla od kojih 93% izjavilo da poseduje relevantna dokumenta o vlasništvu.
- ▶ Ukupno 162 domaćinstva je izjavilo da je njihova imovina/imovine u mestu porekla je izjavljeno da su uzurpirane, dok je za 210 izjavljeno da su oštećene i potrebna im je rekonstrukcija/popravka.
- ▶ Mehanizmi za povraćaj imovine postoji i 34% ciljanih domaćinstava sa imovinom u mestu porekla je izjavilo da su podneli zahteve za povraćaj. U 15 ovih slučajeva domaćinstvo je povratilo pristup svojoj imovini.

Željena lokacija boravka

- ▶ Prijavljeno željeno trajno rešenje u vezi sa mestom boravka je lokalna integracija za 22% ispitanih domaćinstava i povratak u mesto porekla za 62% ispitanih domaćinstava.
- ▶ Ako bi se uglavnom pružila podrška u vezi sa stanovanjem, 58% IRL albanske populacije bi razmotrili ostanak na trenutnoj lokaciji dok 66% bi razmotrilo povratak u mesto porekla (jedna opcija ne isključuje drugu).

OPIS UZORKA

Uzorak IRL-a albanske populacije se sastoji od 502 domaćinstava odnosno 2,249 pojedinaca. Ispitana domaćinstva su uglavnom raspoređena u Južnoj Mitrovici (435 domaćinstava) i Prištini (45 domaćinstava) – za detaljnu raspoređenost uzorka vidi Tabelu 2 u poglavlju Uvod.

Kad god nalazi proizilaze iz ovog poglavlja iz poduzorka ciljnog stanovništva IRL albanske populacije (n.p.r. zbog ne odgovora), to će se i naglasiti, uključujući i veličinu poduzorka u pogledu broja i procenata domaćinstava.

OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODACI I OBRAZAC RASELJAVANJA

Osnovni podaci o stanovništvu

Piramida stanovništva u nastavku ilustruje raspodeljenost po uzrastu i rodu ispitanih IRL-a albanske populacije⁸.

Kada se uporede sa podacima dostupnim o opštem stanovništvu Kosova⁹, kod ispitanika se može primetiti sledeće:

- ▶ Niži procenat lica ispod 14 godina (18% u odnosu na 28%)
- ▶ Veći procenat lica iznad 60 godina (16% u odnosu na 10%)

Kao što je prikazano na tabeli u nastavku, u smislu veličine domaćinstva ciljanih IRL albanske populacije primećen je prosek od 4.4 člana, dok je prosek Kosova u 2016 iznosio 5.71¹⁰.

Kod ispitanih IRL albanske populacije, 18% domaćinstava imaju ženu kao glavu porodice.

8 Podaci se odnose na 2,242 ispitanika od ukupno 2.249 pojedinaca iz uzorka.

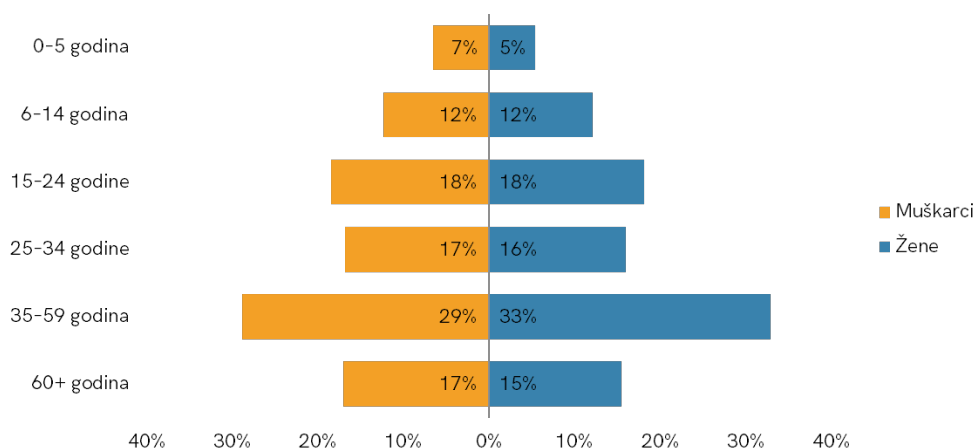
9 Popis Stanovništva i Stanova 2011, Agencija za Statistiku Kosova.
10 Statistički Godišnjak Republike Kosovo, 2016, Agencija za Statistiku Kosova.

Članovi domaćinstva	Domaćinstva IRL-a albanske populacije
1	4%
2	14%
3	13%
4	21%
5	23%
6	13%
7+	14%
TOTAL	100%

Tabela 4: Raspodeljenost ispitanih domaćinstava IRL-a albanske populacije po veličini

Kada se razmatra stopa zavisnosti shodno uzrastu, ispitanici IRL-i albanske populacije pokazuju stopu od 41%, dok je prosek za Kosovo 49%¹¹. Stopa zavisnosti shodno uzrastu ukazuje na odnos između produktivnog radno sposobnog stanovništva (15-64 godine) i stanovništva koje je ne-radnog uzrasta (0-14 i 65+ godina) koji se smatraju zavisnim. Što je veća stopa više je zavisnih koji se moraju podržati od strane produktivnih članova domaćinstva.

11 Anкета Radne Snage na Kosovu 2016, Agencija za Statistiku Kosova.

Grafikon 1: Ispitanici IRL-i albanske populacije po polu i uzrastu

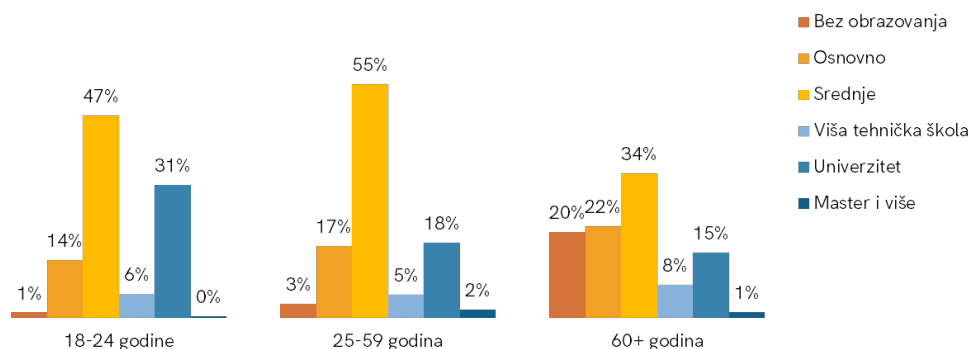
Nivoi pismenosti i obrazovanja

Procenat pojedinaca uzrasta iznad 15 godina koji su izjavili da su nepismeni iznosi 2% (1% među muškarcima i 3% među ženama). Prosečan nivo nepismenosti kod opšteg stanovništva Kosova uzrasta iznad 10 ili više godina iznosi 3,85%¹².

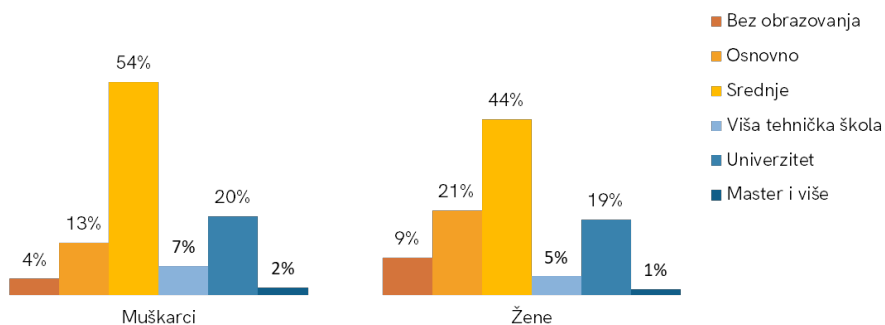
Pregled završenog najvišeg nivoa obrazovanja otkriva da je u svim starosnim grupama većina od ukupno 1389 pojedinaca IRL albanske populacije uzrasta 18 i na više koji su dali informacije na ovu temu (od ukupno 1703 u ovoj starosnoj grupi u uzorku) izjavila da poseduje minimalno srednju stručnu spremu.

¹² Popis stanovništva i stanova 2011, Agencija za Statistiku Kosova.

Starosna grupa sa preko 60 godina prikazuje manje nivoe obrazovanja, sa 8% bez obrazovanja i 12% onih koji su završili četvrti razred osnovne škole. Nekoliko pojedinaca u ostalim starosnim grupama izjavilo je da je pohađalo prva četiri razreda osnovne škole. Za sve starosne grupe, ovi pojedinci su predstavljeni u grafikonima u nastavku zajedno sa onima koji su izjavili da nisu pohađali školu. Dok skoro isti procenat muškaraca i žena ima univerzitetsku diplomu (20% i 19%), kod žena vlada tendencija završavanja nižih nivoe obrazovanja.

Grafikon 2: Najviši nivoi obrazovanja koje su završili ispitanici IRL-i albanske populacije po starosnoj grupi

Grafikon 3: Najviši nivo obrazovanja koje su završili ispitanici IRL-i albanske populacije po polu

Obrazac raseljavanja

Ispitana domaćinstva IRL-a albanske populacije su prvenstveno raseljena iz Severne Mitrovice (78%) i, u vreme ankete, uglavnom boravi u Južnoj Mitrovici (87%) i u manjoj meri u Prištini i Vučitrnu (za detaljan pregled obrasca raseljenja ispitanog stanovništva vidi Aneks 3).

Ispitano stanovništvo je izvestilo da je raseljeno uglavnom 1999 (93%), i zbog toga je skoro jedna petina stanovništva (19% od 2,008 ispitanih od ukupno 2,249 u uzorku) rođena u raseljeništvu.

Ukupno 11% od ispitanih domaćinstava¹³ koji su dali informacije o broju puta koliko su se selili izjavili su da su raseljeni direktno u sadašnje mesto boravka, dok je 37% izjavilo da je menjalo lokacije dva do tri puta, 35% se selilo četiri do pet puta, i 17% se selilo šest ili više puta (svi brojevi uključuju prvobitno raseljenje). Sveukupno 24% domaćinstava IRL-a albanske populacije manje od pet godina a za vreme anketiranja živi u svom trenutnom naselju.

13 Podaci se odnose na 499 domaćinstava od ukupno 502 u uzorku.

ŽIVOTNI STANDARD I PRISTUP DOKUMENTACIJI

Uslovi stanovanja

Od ispitanih IRL-a albanske populacije 59% domaćinstava živi u individualnim kućama, dok ostali prvenstveno žive u stanovima. Ukupno 56% je izjavilo da poseduju vlasništvo nad svojom trenutnom jedinicom stanovanja u odnosu na 96% opšteg stanovništva na Kosovu¹⁴, dok ostatak uglavnom stanuje pod zakup (27%).

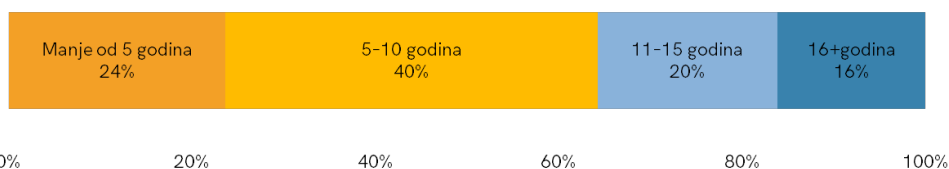
Od ispitanih 86% živi u urbanim oblastima i sve lokacije su lako dostupne asfaltnim putem. Većina domaćinstava živi u stanovima ili kućama (kombinovano 95%) od čvrstog materijala.

IRL-i albanske populacije	
Tekuća voda	99%
Struja	97%
Plin	2%
Sistem kanalizacije	83%

Tabela 5: Procenti ispitanih IRL-a albanskih domaćinstava koji su izjavili da imaju pristup navedenim uslugama

Nisu svi u stanovima imali tekuću vodu i struju. Za 17% domaćinstava izazovi nastaju u vezi sa priključivanjem na sistem kanalizacije.

14 Popis stanovništva i stanova 2011, Agencija za Statistiku Kosova..

Grafikon 4: Dužina boravka ispitanih IRL-a albanske populacije koji borave u svom trenutnom naselju

Pristup obrazovanju

Pristup obrazovanju je istražen u odnosu na redovno pohađanje nastave (5 dana u nedelji). Tabela u nastavku prikazuje procenete razvrstane po nivou edukacije i polu za 245 dece uzrasta osnovne obrazovanja 258 dece/ omladine uzrasta srednje školskog obrazovanja za koje su prikupljeni podaci (od ukupno 273 i 170 u uzorku), i naglašava niže pohađanje među devojčicama nego među dečacima koja se povećava u srednjoj školi.

Kod opšteg stanovništva Kosova istog uzrasta, stope pohađanja iznose 98% za osnovnu školu i 91% za srednju školu¹⁵.

	Muškarci	Žene
Stope pohađanja osnovne škole	83%	79%
Stope pohađanja srednje škole	78%	70%

Tabela 6: Stope pohađanja nastave ispitanih IRL-a albanske populacije po nivoima (osnovna i srednja škola) i polu

Pristup zdravstvenoj zaštiti

Od ispitanih IRL-a albanske populacije 7% domaćinstava je izjavilo da nisu u mogućnosti da pristupe zdravstvenoj zaštiti kada im je to potrebno u toku šest meseci pre ankete. Većina ovih domaćinstava živi u ruralnim oblastima. Navedeni razlozi zbog kojih nisu u mogućnosti da pristupe zdravstvenoj zaštiti se odnose na dostupnost i udaljenost. Prema nedavnoj anketi o zadovoljstvu javnim uslugama koja je sprovedena od strane UNDP-a¹⁶, dostupnost je takođe prvi faktor naveden od strane opšteg stanovništva na Kosovu koji ometaju pristup zdravstvenoj zaštiti.

15 UNICEF Kosovo (UNSCR 1244). Monitoring the situation of children and women - Multiple Indicator Cluster Survey 2013-2014 (Praćenje situacije dece i žena - Istraživanje višestrukih klastera pokazatelja 2013-2014).

16 UNDP 2015 Mosaic.

Referenca na Okvir IASC-a

Kriterijum: Uživanje adekvatnog životnog standarda bez diskriminacije

IRL-i koji su postigli trajno rešenje uživaju bez diskriminacije adekvatan životni standard uključujući minimalno sklonište, zdravstvenu zaštitu, hranu, vodu i ostala sredstva potrebna za opstanak.

Kriterijum: Pristup ličnoj i drugoj dokumentaciji bez diskriminacije

IRL-i koji su postigli trajno rešenje imaju pristup ličnoj i drugoj dokumentaciji koja je neophodna za pristup javnim službama, povraćaj imovine i poseda, prava glasa ili drugih svrha koje su vezane za trajna rešenja.

Lična dokumentacija

Od ukupnog uzorka IRL-a albanske populacije četiri pojedinaca je izjavilo da ne poseduje nikakav oblik lične dokumentacije. Ukupno 11% je izjavilo da ne poseduje pasoš ili ličnu kartu - iako navodno poseduje izvod iz registra rođenih. Od tih pojedinaca 98% njih je bilo uzrasta ispod 24 godine, a većina (88%) planira da podnese zahtev za ličnu dokumentaciju.

Dok je 82% pojedinaca koji poseduju ličnu kartu izjavilo da je izdata od strane Kosova, 3.5% je izjavilo da je izdata od strane Srbije.

ZAPOŠLJAVANJE: PRISTUP I USLOVI

Sobzirom na dostupnost programa socijalne pomoći, sposobnost ispunjavanja socio-ekonomskih potreba IRL-a albanske populacije je istražena iz perspektive pristupa kako tržištu rada tako i socijalnoj pomoći. Ovo poglavlje razmatra pristup ciljanog uzorka na tržištu rada i uslovima zapošljavanja u poređenju sa opštim stanovništvom Kosova. Opšta ekonomska situacija domaćinstava IRL-a albanske populacije, uključujući i njihov pristup socijalnim, davanjima je data u narednom poglavlju.

Pristup zaposlenju

Pristup zaposlenju je analiziran preko sledećih pokazatelja:

- ▶ Učešće radne snage, odnosno procenat ekonomski aktivnog radno sposobnog stanovništva (oni koji rade ili koji traže posao)
- ▶ Stopa zaposlenosti, odnosno procenat zaposlenog radno sposobnog stanovništva
- ▶ Stopa nezaposlenosti, odnosno procenat radne snage koja trenutno nije zaposlena i koja je u potrazi za poslom

Sva tri pokazatelja uzimaju u obzir radno sposobno stanovništvo (15—64 godina), što za ispitane IRL-e albanske populacije odgovara broju od 1,593 pojedinaca, 1,587 od kojih su dali informacije na ovu temu. Treba napomenuti da termin „zaposlenje” može da sadrži veoma različite situacije zaposlenja, kao što je neformalna zaposlenost i neadekvatna zaposlenost (što znači ne koristi puni kapacitet radnika). Stoga će se i uslovi zapošljavanja takođe istražiti.

Kao što se može videti u tabeli u nastavku iako radno sposobni IRL-i albanske populacije više učestvuju u radnoj snazi u poređenju sa opštim stanovništvom¹⁷, veći procenat njih nije u mogućnosti da nađe zaposlenje. Razlika proizilazi iz većeg učešća žena IRL-a u radnoj snazi (31%) u odnosu na procenat žena iz opšteg stanovništva (18%), dok pored toga dok je učešće muškaraca ispitanih IRL-a u radnoj snazi dosta slično kao i kod opšteg stanovništva.

Uzimajući u obzir omladinu uzrasta od 15-24 godina (409 pojedinaca u uzorku), iako su stope nezaposlenosti uporedive sa stopama kod opšteg stanovništva Kosova, stope učešća radne snage su mnogo veće. Važno je naglasiti da su stope nezaposlenosti ove grupe znatno veće u poređenju sa ukupnim radno sposobnim stanovništvom (57% u odnosu na 41%)

17 Anketa radne snage na Kosovu 2015, Agencija za Statistiku Kosova

Uzrast: 15-64		Muškarci	Žene	Ukupno %	Ukupan broj/ Imenilac
IRL-i albanske populacije	Učešće radne snage	 55%	 31%	43%	1587
	Stopa zaposlenosti	 34%	 17%	25%	1587
	Stopa nezaposlenosti	 38%	 47%	41%	683
Stanovništvo Kosova	Učešće radne snage	 58%	 19%	39%	/
	Stopa zaposlenosti	 43%	 13%	28%	/
	Stopa nezaposlenosti	 26%	 32%	28%	/

Tabela 7: Pristup zaposlenju ispitanih IRL-a albanske populacije i opšteg stanovništva Kosova po radno sposobnoj starosnoj grupi (15-64 godina) i polu¹⁸

18 «Ukupan broj/imenilac» kolona se odnosi na imenilac koji se koristi za izračunavanje procenata: za izračunavanje učešća radne snage i stope zaposlenosti, relevantni poduzorak (imenilac) obuhvata 1,587 radno sposobnih pojedinaca (od 15-64 godina); za stopu nezaposlenosti, relevantni poduzorak (imenilac) obuhvata 683 pojedinaca koji učestvuju u radnoj snazi.

Uzrast: 15-24		Muškarci	Žene	Ukupno %	Ukupan broj/ Imenilac
IRL-i albanske populacije	Učešće radne snage	 28%	 22%	25%	409
	Stopa zaposlenosti	 14%	 8%	11%	409
	Stopa nezaposlenosti	 52%	 65%	57%	103
Stanovništvo Kosova	Učešće radne snage	 39%	 18%	33%	/
	Stopa zaposlenosti	 15%	 4%	10%	/
	Stopa nezaposlenosti	 47%	 65%	52%	/

Tabela 8: Pristup zapošljavanju ispitanih IRL-a albanske populacije i opšteg stanovništva Kosova za omladinu (15-24 godina) po polu

Referenca na Okvir IASC-a

Kriterijum: Pristup sredstvima za život i zaposlenje

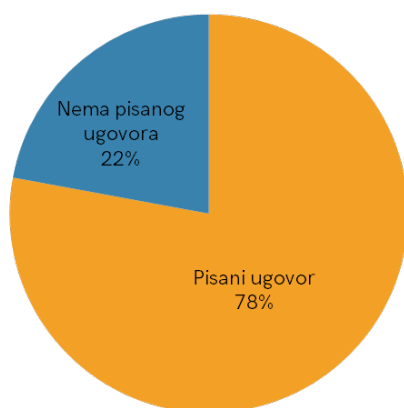
Zaposlenje i sredstva za život koji su na raspolaganju IRL-ima moraju im omogućiti da ispune najmanje njihove osnovne socio-ekonomske potrebe.

Aranžmani i sektor za zapošljavanje

Od 322 IRL albanske populacije koji su pružili informacije o njihovom trenutnom tipu ugovora – koji predstavljaju 87% od 397 pojedinaca koji su izjavili da su zapošljeni – 78% je izjavilo da imaju pisani ugovor. Dok odgovarajuća stopa opšteg stanovništva na Kosovu odgovara procentu od 73.7%¹⁹. Prevalencija pisanih ugovora je nešto veća kod žena (81%) u odnosu na muškarce (76%).

Od 356 pojedinaca koji su pružili dodatne informacije o njihovom uslovima zapošljenja, 88% je izjavilo da ima stalno zaposlenje, time ne dajući nikakve snažne indikacije na neadekvatnu zaposlenost. Može se primetiti mala razlika između procenta zaposlenih muškaraca (89%) i žena (86%).

19 Anкета radne snage na Kosovu 2016, Agencija za Statistiku Kosova.

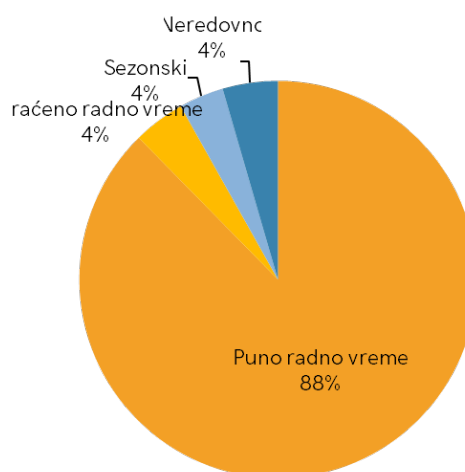
Ostatak zaposlenog stanovništva je jednako raspoređen između zaposlenja sa nepunim radnim vremenom (4%), sezonskog zaposlenja (4%) i neredovnog zaposlenja (4%).

	Opšte stanovništvo Kosova		IRL-i albanske populacije (ukupno)
	Zaposleni muškarci	Zaposlene žene	
Manje od 100 evra	0.2%	0.3%	2%
101-150 evra	1.0%	1.3%	7%
151- 200 evra	5.9%	7.3%	19%
201- 250 evra	12.2%	11.0%	10%
251- 300 evra	19.0%	17.4%	12%
301- 400 evra	30.4%	32.8%	22%
400+ evra	31.3%	30.0%	28%
Ukupno %	100%	100%	100%
Ukupan broj	/	/	278

Tabela 9: Stope mesečnih plata ispitanih IRL-a albanske populacije²⁰ i opšteg stanovništva na Kosovu²¹

20 Podaci se odnose na 397 zaposlenih IRL-a albanske populacije, od kojih je 278 pojedinaca dalo informacije o svojim platama.

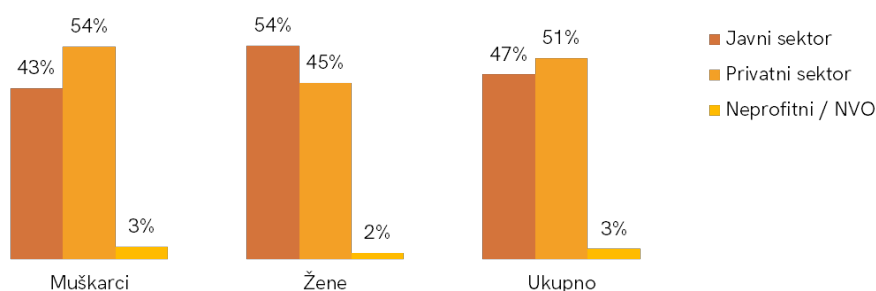
21 Anкета radne snage na Kosovu 2016, Agencija za Statistiku Kosova. Imajte na umu da je 278 od 397 pojedinaca dalo informacije o svojim platama.

Grafikon 5: Radni aranžmani ispitanih zaposlenih IRL-a albanske populacije

Veća disperzija opsega plata je primećena kod IRL-a albanske populacije u poređenju sa opštim stanovništvom na Kosovu. Ukupno 50% od 278 ispitanika koji su pružili informacije o njihovim platama je izjavilo da prima plate ispod 300 evra mesečno, uz 28% koji primaju 200 evra ili manje mesečno, dok većina plata na Kosovu iznosi između 300 i 400 evra. Razlike u prijavljenim platama između muškaraca i žena IRL-a albanske populacije je neznatna, žene u proseku zarađuju 5 evra manje od muškaraca.

IRL-i albanske populacije koji su izjavili da su zaposleni su ravnomerno raspoređeni između privatnog i javnog sektora (47% i 51%). Međutim među zaposlenom omladinom ova razlika se povećava, i primećeno je da 38% radi u javnom sektoru u poređenju sa 59% koji rade u privatnom sektoru. Pored toga, procenat žena IRL-a albanske populacije koje rade u javnom sektoru je za 10 procentnih poena viši u odnosu na privatni, dok za muškarce IRL-e albanske populacije važi suprotno.

Grafikon 6: Ispitani zaposleni IRL-i albanske populacije po sektoru rada i polu

Ko su nezaposleni?

Dok je nezaposleno stanovništvo već bilo istraženo u odnosu na ključne demografske karakteristike, kao što su uzrast i pol, ovde je to dalje istraženo u odnosu na nivoe obrazovanja i u odnosu na strukturne faktore kao što su dužina boravka na trenutnoj lokaciji. Svi ovi faktori su provereni u regresionoj analizi, koja podržava dole navedene zaključke:

- ▶ **Stopa nezaposlenosti ispitanih žena IRL-a albanske populacije je veća** nego kod muškaraca za devet procentnih poena među ukupnim radno sposobnim stanovništvom (47% i 38%) i za 13 procentnih poena među omladinom (65% i 52%)
- ▶ **Stopa nezaposlenosti među omladinom je značajno veća** u odnosu na ukupno radno sposobnog stanovništva u ciljanom uzorku: 57% u odnosu na 41%. Međutim u poređenju sa opštim stanovništvom na Kosovu (52.4%) razlika je manja.
- ▶ **Nezaposlenost opada kako nivo obrazovanje raste** – od 69% onih sa osnovnim obrazovanjem, 32% njih ima završen fakultet ili više obrazovanje. Isti trend je jednako očigledan među opštim stanovništvom Kosova.

- Stopa nezaposlenosti dostiže svoju najnižu tačku među onima koji se nalaze na svojoj lokaciji boravka između 11 i 15 godina (36%), dok je ista veća među onima koji borave na istoj lokaciji duži ili kraći period.

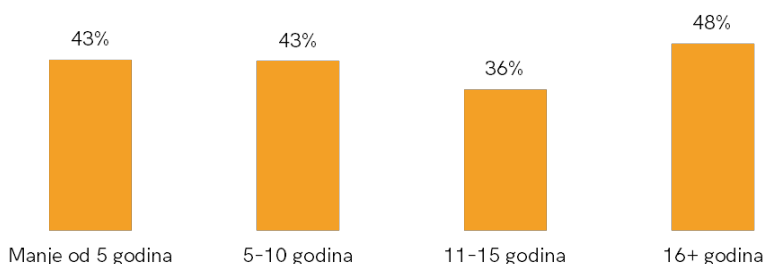
		Stopa nezaposlenosti	
IRL-i albanske populacije	Osnovno		69%
	Srednje		43%
	Viša škola ili više		32%
Stanovništvo Kosova	Osnovno		33%
	Srednje		30%
	Viša škola ili više		18%

Tabela 10: Stopa nezaposlenosti ispitanih IRL-a albanske populacije i opšte stanovništva na Kosovu²² po nivou obrazovanja

Pored gore navedene analize, proizašlo je da 41% nezaposlenih su izjavili da se nisu registrovali u kancelariju za zapošljavanje. Nisu primećene naročite razlike između omladine i opšteg stanovništva u ovom smislu.

Na kraju, percepcija glavnih razloga zbog kojih nisu našli posao bila je ispitana među nezaposlenima, od kojih 93% ispitanika je kao odgovor dalo da „previše ljudi traži posao“.

22 Anketa Radne Snage na Kosovu 2016, Agencija za Statistiku Kosova.

Grafikon 7: Stope nezaposlenosti ispitanih IRL-a albanske populacije prema dužini boravka na trenutnoj lokaciji

EKONOMSKA SITUACIJA

Ekonomska situacija ispitanih domaćinstava IRL-a albanske populacije je ispitana razmatranjem glavnih izvora prihoda kao i rashoda.

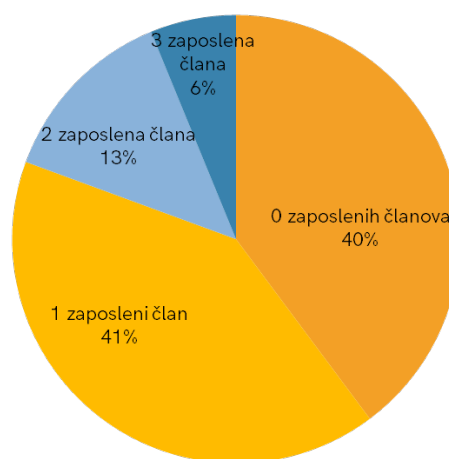
Izvori prihoda

Ispitanici su zamoljeni da navedu najvažniji i drugi najvažniji izvor prihoda u njihovom domaćinstvu. Kako je prikazano u tabeli u nastavku, procenat plata i dnevnica navedenih kao glavni izvor prihoda je sličan između ispitanih IRL-a albanske populacije i opšteg stanovništva Kosova²³, poslovni prihodu čine glavni izvor prihoda za duplo više opšteg stanovništva Kosova. Pored toga, penzije su navedene kao glavni izvor prihoda za više od jedne četvrtine ispitanih domaćinstava IRL-a albanske populacije, u poređenju sa 13% opšteg stanovništva Kosova; ali ovo treba čitati u svetlu podele uzrasta IRL uzorka, veća proporcija pojedinaca koji imaju preko 60 godina u uzorku (16% u poređenju sa 10% među opštem stanovništvu Kosova) nije dovoljna da opravda razliku.

23 Anketa o Budžetu Domaćinstva 2016, Agencija za Statistiku Kosova.

Što se tiče sekundarnog izvora prihoda, 63% ispitanika je reklo da nema nikakav izvor prihoda, dok je 21% ispitanih domaćinstava IRL-a albanske populacije reklo da prima neku vrstu socijalne pomoći. Međutim, kao što je navedeno ranije, socijalna pomoć je jedino navedena kao primarni izvor prihoda za 8% ispitanika.

Na osnovu nalaza iz prethodnog poglavlja u pogledu pristupa zaposlenju, može se zaključiti da 40% domaćinstava IRL-a albanske populacije su naveli da nemaju člana domaćinstva koji ima neku vrstu prihoda, dok preostalih 60% je reklo da imaju od jednog do tri zaposlena člana. Ove proporcije odražavaju i potvrđuju način na koji domaćinstva navode njihovo oslanjanje na izvore prihoda, kombinacijom od 34% koji su naveli penzije ili socijalnu pomoć kao glavne izvor prihoda i kombinacija od 60% koji su naveli plate, dnevnice ili poslovni prihod kao glavni izvor prihoda.

Grafikon 8: Proporcija ispitanih domaćinstava IRL-a albanske populacije po broju zaposlenih članova

	IRL-i albanske populacije	Opšte stanovništvo Kosova
Plate	47%	51%
Neredovne dnevnice (prihod od privremenih aktivnosti)	8%	6%
Poljoprivreda	0%	5%
Poslovni prihod (uklj. DOM preduzeća)	5%	11%
Penzije	26%	11%
Socijalna pomoć	8%	4%
Doznake	0%	8%
Ostalo	4%	4%
Nema izvora prihoda	2%	0%

Tabela 11: Glavni izvor prihoda za domaćinstva – ispitanici IRL-i albanske populacije u odnosu na opšte stanovništvo Kosova

Rashodi

Ispitani IRL-i albanske populacije su rekli da mesečno troše oko 403 evra po domaćinstvu²⁴ i mesečno oko 102 evra po licu²⁵. Prosek mesečne potrošnje opšteg stanovništva Kosova po osobi je 119 evra²⁶.

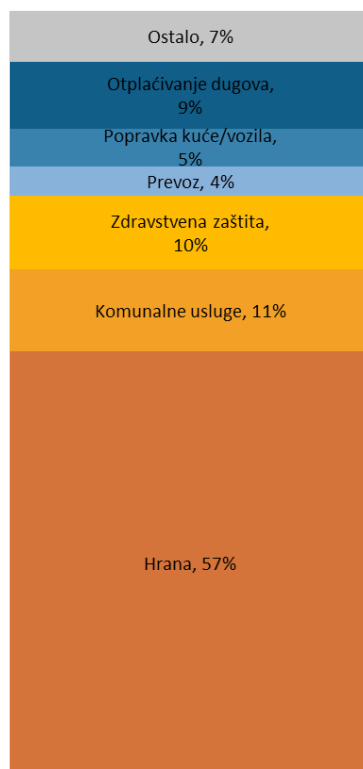
24 Stanovanje pod zakup nije uključeno u ukupne rashode jer su samo neke porodice prijavile da plaćaju isto, što bi iskrivilo ukupni broj. Domaćinstva IRL-a albanske populacije koja su rekla da plaćaju stanovanje pod zakup su naveli mesečne troškove od 122 evra.

25 Važno je privući pažnju na koncept standardnog odstupanja kada se obračunavaju prosečni rashodi (kvantitet izražen po tome koliko članova grupe se razlikuju od srednje vrednosti grupe; što se podaci više šire, to je odstupanje veće). Standardno odstupanje u ovom slučaju je 93 evra, što je blizu proseku (102 evra). Ovo otkriva da raspon rashoda po glavi stanovnika varira u velikoj meri, nagoveštavajući različite ekonomske situacije o čemu će biti reč u narednom odeljku.

26 Anketa o Budžetu Domaćinstva 2016, Agencija za Statistiku Kosova. (Stanovanje pod zakup je ovde uključeno u troškove stanovanja, ali je prijavljeno da isto predstavlja rashod za jedan mali deo stanovništva. Stoga se ne očekuje da to utiče na prosek stanovništva).

Razmatrajući proporciju mesečnih rashoda koji se izdvajaju za hranu, što je determinanta ekonomske fleksibilnosti, prosečna stopa od 55% je za ispitano stanovništvo, u odnosu na prosečnu stopu od 43% obračunatu za opšte stanovništvo Kosova²⁷. Što je veća stopa izdvajanja za hranu, očekuje se manja ekonomska fleksibilnost od domaćinstva.

27 Anketa o budžetu domaćinstva, Agencija za Statistiku Kosova

Grafikon 9: Raspodela mesečnih rashoda po glavi stanovnika ispitanih IRL-a albanske populacije - prikazano po vrsti u evrima i kao proporcija ukupnih

Faktori ekonomske dobrobiti domaćinstva

Analiza ekonomske situacije domaćinstava IRL-a albanske populacije su ukazali na veliku varijaciju među ispitanim stanovništvom. U cilju boljeg razumevanja šta karakteriše domaćinstva koja žive u različitim ekonomskim situacijama, četiri podgrupe su formirane na osnovu prijavljenih rashoda (vidi tabelu o grupisanju rashoda za detalje).

Razumevanje karakteristika koje ove grupe imaju može pomoći u razumevanju koje su ekonomski najugroženije grupe. Sledeći faktori su ispitani: značaj zaposlenosti, dužina boravka na trenutnoj lokaciji, nivo obrazovanja glave domaćinstva i trenutno stalno mesto stanovanja. Sledeći nalazi su otkriveni: značaj zapošljenja, povezana je sa ostankom na trenutnoj lokaciji, nivo edukacije glave domaćinstva i trenutno stalno mesto boravka. Sledeći nalazi su otkriveni:

- ▶ **Ograničeni uticaj plata na dobrobit domaćinstva:** Značajan proporcija domaćinstava u grupi sa srednjim i visokim rashodima su izjavili da nemaju zaposlenog člana (40% i 38%), koje ukazuju oslanjanje na druge izvore prihoda kao što su socijalna pomoć, koja su naznačena kao 41% i 23% ove grupe.
- ▶ **Jača ekonomska polarizacija među domaćinstvima koji žive od 5-15 godina na trenutnoj lokaciji²⁸:** Za veći procenat domaćinstava u grupi sa najnižim rashodima je ustanovljeno da žive na trenutnoj

²⁸ Sve reference na broj godina manje od 12 moraju biti tumačene kao pokazatelj najskorijeg raseljavanja posle prvih raseljavanja koja su se desila ili između 1998 i 1999 ili 2004.

lokaciji između pet i 15 godina (23%) u odnosu na one koji su nedavno došli (16%) i onih koji žive u istom mestu više od 16 godina (18%). Istovremeno, domaćinstva u grupi sa najvišim rashodima takođe čine veću proporciju od onih koji žive na trenutnoj lokaciji između pet i 15 godina (između 19% i 21%). Sve u svemu, ovo ukazuje da domaćinstva IRL-a koja su se nedavno preselila na trenutnoj lokaciji ili žive tamo više od 16 godina su više skoncentrisana u grupi sa srednjim rashodima, dok domaćinstva koja žive na trenutnoj lokaciji između pet i 15 godina otkrivaju veću polarizaciju kada je reč o ekonomskoj dobrobiti (vidi Tabelu I, Aneks 4).

- ▶ **Pozitivan uticaj nivoa obrazovanja glave domaćinstva na ekonomsku dobrobit:** Za domaćinstva čija glava porodice ima fakultetsku diplomu, je malo verovatno da će spasti u grupu sa najnižim rashodima (12% u odnosu na 20% i 19% u odnosu na one sa srednjom školom i osnovnim obrazovanjem) (vidi Tabelu I, Aneks 4)
- ▶ **Stalno mesto boravka ne utiče na ekonomsku dobrobit domaćinstva:** Nije primećena nijedna veza ekonomske dobrobiti domaćinstva i onih koji poseduju ili iznajmljuju njihovu trenutnu jedinicu stanovanja.

	0 zaposlenih članova	1 zaposlen član	2 zaposlena člana	3 zaposlena člana	Ukupn%	Ukupan broj
IRL-i albanske populacije						
Grupa sa najnižim rashodima	53%	34%	9%	4%	100%	102
Druga grupa sa najnižim rashodima	34%	46%	14%	6%	100%	172
Grupa sa srednjim rashodima	38%	38%	15%	9%	100%	136
Grupa sa najvišim rashodima	40%	42%	13%	4%	100%	90

Tabela 12: Broj zaposlenih članova kod ispitanih domaćinstava IRL-a Albanke populacije po grupama rashoda

Grupisanje rashoda

Četiri grupe različitih ekonomskih dobiti su formirane na osnovu dnevnog rashoda domaćinstva po glavi stanovnika. Informacije o rashodima je pružio skoro ceo ciljni uzorak (500 od 502 domaćinstva). Grupa sa najnižim rashodima se sastoji od domaćinstava čija potrošnja je ispod linije siromaštva od 1.90 USD dnevno (što odgovara vrednosti 1.79 EUR u momentu pisanja definisano od strane Svetske Banke u 2015. u smislu kupovne moći - vidi <http://www.worldbank.org/en/topic/poverty/brief/global-poverty-line-faq>). Preostala domaćinstva su podeljena u tri grupe jednakih raspona, kao što je prikazano u tabeli u nastavku. 20% domaćinstava IRL-a albanske populacije spadaju u grupu sa najnižim rashodima.

	IRL-I albanske populacije
Grupa sa najnižim rashodima: Troši ispod 1.79€ po glavni stanovnika/dnevno	20%
Druga grupa sa najnižim rashodima: Troši između 1.8 i 2.9€ po glavni stanovnika/dnevno	34%
Grupa sa srednjim rashodima: Troši između 3 i 4.6€ po glavni stanovnika/dnevno	27%
Grupa sa najvišim rashodima: Troši više od 4.6€ po glavni stanovnika/dnevno	18%
Ukupno %	100%
Ukupan broj (domaćinstva)	500

Tabela 13: Raspodela ispitanih domaćinstava IRL-a albanske populacije po nivoima rashoda (po glavi stanovnika dnevno)

Ekonomске strategije suočavanja

Od domaćinstva se zahtevalo da se izjasne u pogledu njihove percepcije o njihovoj ekonomskoj situaciji prema tome da li nailaze na poteškoće da plate stanovanje pod zakup ili da sastave kraj sa krajem. Od 27% ispitanih IRL-a albanske populacije koji stanuju pod zakup, 70% njih je moralo da pozajmi novac kako bi platilo zakup u proteklih 6 meseci. Sastavljanje kraja sa krajem je navedeno kao izazov za približno 44% svih domaćinstava. Ova domaćinstva su ukazala da je njihov glavni mehanizam suočavanja „pozajmljivanje od prijatelja/rođaka ili drugih članova zajednice“ (npr. vlasnika radnje).

PRISTUSTUP MEHANIZMIMA za POVRAĆAJ JEDINICE STANOVANJA, ZEMLJIŠTA I IMOVINE

Na Kosovu povraćajem imovine upravlja Kosovska Agencija za Upoređivanje i Verifikaciju Imovine, koja je nadležna da prima, obrađuje i rešava zahteve povezane sa nepokretnom imovinom. Vrsta imovine u vlasništvu u mestu porekla, kao i nivo pristupa istoj je istražen u nastavku.

Imovina ostavljena u mestu porekla

Svi ciljani IRL-a albanske populacije su naveli da poseduju imovine u mestu porekla. Od njih 83% su izjavili da poseduju barem jednu imovinu u mestu porekla. Ukupno 73% u ovoj grupi od 418 domaćinstva navelo da poseduje jedinicu stanovanja, 26% je neobrađivo zemljište i 18% je poljoprivredno zemljište, kao što je sumirano u nastavku.

Tip imovine u mestu porekla	%	Broj
Jedinica stanovanja	73%	368
Poljoprivredno zemljište	18%	91
Neobrađivo zemljište	26%	133
Ukupni DOM sa imovinom u mestu porekla	83%	418*

Tabela 14: Ispitana domaćinstva IRL-a albanske populacije (DOM) koja imaju imovinu u mestu porekla po vrsti imovine

* Neka domaćinstva su izjavila da su ostavila više od jedne jedinice imovine iza sebe, tako da ukupni broj i procenat odgovara broju/procentu domaćinstava koja su prijavila najmanje jednu jedinicu imovine u mestu porekla (418 domaćinstva ili 83% od ukupno), a ne zbiru svih gore navedenih proračuna/procenata po vrsti imovine.

Ispitana domaćinstva opisala su uslove imovine u mestu porekla kao prikazano u tabeli ispod. Od pruženih informacija proizilazi, u vreme ankete, 162 domaćinstva je izjavilo da je njihova imovina uzurpirana, 210 jedinica imovine imaju potrebu za rekonstrukcijom/popravkom i 18 domaćinstva nisu upoznata sa stanjem svoje jedinice imovine.

Pristup imovini

Od 418 ispitanih domaćinstava IRL-a albanske populacije koji su izjavili da su iza sebe ostavili imovinu, 93% su izjavili da poseduju dokumenta o vlasništvu iste u mestu porekla, bilo da se radi o jedinici stanovanja ili zemljištu. Od domaćinstva sa imovinom u mestu porekla, 34% njih je reklo da su podneli zahtev za povraćaj.

	Broj (DOM)	Procenat (%)
DOM koja su ostavila jedinicu imovine iza sebe (jednu ili više) u mestu porekla	418	83% od ukupnog uzorka
DOM koja poseduju dokumenta o vlasništvu (za najmanje jednu od njihovih jedinica imovine)	390	93% DOM koji su iza sebe ostavili jedinicu imovine
DOM koja su podnela zahtev(e) za povraćaj	142	34% DOM koja su iza sebe ostavila jedinicu imovine
DOM čiji je zahtev izvršen	15	11% DOM koji su podneli zahtev

Tabela 15: Pregled imovine u mestu porekla, posedovanje dokumentacija o vlasništvu i podneti zahtevi za povraćaj imovine kako su izjavile IRL domaćinstva albanske populacije (DOM)

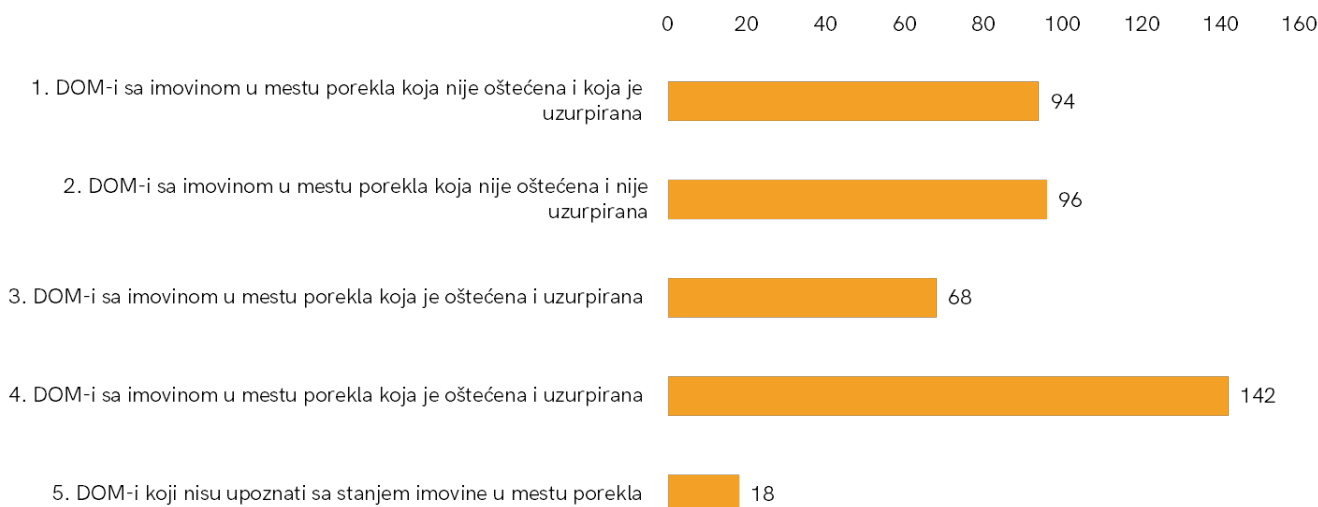
Od podnetih zahteva, 23% prijavljeno da je bilo prihvaćeno (32 zahteva ukupno), a 30% su još u procesu. Treba napomenuti da prihvatanje zahteva nije isto što i izvršavanje. Ukupno 15 zahteva je prijavljeno da je izvršeno i da domaćinstva sada imaju pristup njihovoj imovini.

Referenca na Okvir IASC-a

Kriterijum: Efikasni i dostupni mehanizmi za povraćaj jedinica stanovanja, zemljišta i imovine

IRL-i koji su postigli trajno rešenje imaju pristup efikasnim mehanizmima za blagovremeni povraćaj njihove jedinice stanovanja, zemljišta i imovine, bez obzira na to da li će se vratiti ili su odlučili da se lokalno integrišu ili da se nasele negde drugde u zemlji.

Proces putem kog se vrši povraćaj jedinice stanovanja, zemljišta i imovine i povezana kompenzacija može biti složen i dugotrajan. Ovaj proces ne mora da bude potpuno zaključen pre nego što IRL-i pronađu trajno rešenje. Određujući faktor je to da oni imaju pristup efikasnom i dostupnom mehanizmu za povraćaj imovine i za kompenzaciju (uključujući, kada im je potrebno, besplatna pravna pomoć) i imaju mogućnost bezbednog i sigurnog stanovanja u međuvremenu.

Grafikon 10 : Anketirana domaćinstva albanskih IRL-a (DOM) sa imovinom u mestu porekla i prijavljenim stanjem imovine (DOM je predstavljena kao broj)

POŽELJNA LOKACIJA BORAVKA

Uvod

Ova sekcija razmatra planove i namere ispitanih IRL-a albanske populacije u pogledu njihovog poželjenog trajnog rešenja u smislu lokacije budućeg boravka, na osnovu tri opcije koje razmatra Okvir IASC-a:

- ▶ **Povratak u mesto porekla**
- ▶ **Integracija u mestu raseljenja (trenutna lokacija)**
- ▶ **Naseljavanje na trećoj lokaciji (u ili van Kosova)**

Prema Okviru IASC-a samo fizičko preseljenje ne predstavlja samo po sebi trajno rešenje. Stoga, ove tri rute ka trajnom rešenju moraju da budu vođene osnovnim načelima i kriterijumima istaknutih u Okviru, koji se može koristiti za određivanje mere u kojoj je trajno rešenje postignuto.

Treba imati na umu da ove odluke i namere nisu donete u vakumu, već su veoma povezane sa drugim odlučujućim faktorima, kao što su mogućnosti za zaposlenje i obrazovanje, pristup imovini, ekonomska fleksibilnost, odnosi u zajednici i percepcije bezbednosti i sigurnosti.

Anketa za profilisanje i DFG-i su pristupili temi budućih namera i planova iz tri perspektive, pitajući domaćinstva:

- ▶ Na kojoj lokaciji žele da se stalno nastane;
- ▶ Koje uslove smatraju neophodnima da bi se vratili ili lokalno integrirali i kako ih prioritizuju;
- ▶ Da li već imaju konkretne planove da promene lokacije boravka u sledećih šest meseci.

Razmatrajući buduće lokacije boravka, važno je napomenuti da su sva domaćinstva upitana da li bi razmotrili opcije da ostanu, kao i opciju da se vrate pod određenim uslovima; ovo znači da domaćinstva mogu da razmotre obe opcije i da jedna ne isključuje drugu.

Poželjno trajno rešenje bez obzira na uslove

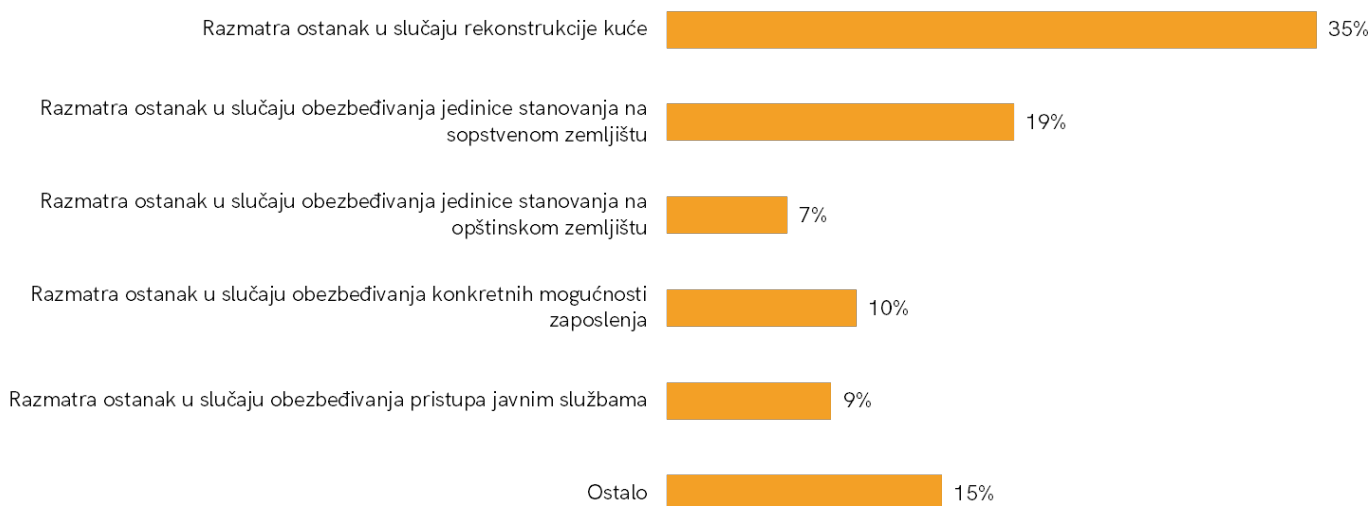
Ispitana IRL domaćinstva albanske populacije su upitana o njihovoj poželjnoj lokaciji boravka, bez obzira na uslove. Ukupno 492 od ukupnog 502 domaćinstva u uzorku dali su sledeće odgovore:

- ▶ Lokalna integracija u mestu raseljenja za 22%
- ▶ Povratak u mesto porekla za 62%
- ▶ Preseljenje na trećoj lokaciji na Kosovu za 4%
- ▶ Preseljenja van Kosova za 10%

Istraživanje koje karakteristike imaju domaćinstva koja žele da ostanu ili ona koja žele da se vrate je pružilo neke indikacije koji su uticali na odluku:

- ▶ **Posedovanje imovine u mestu porekla utiče na želju da se vrate u određenoj meri:** 68% od domaćinstava, koja imaju jedinicu stanovanja u mestu porekla želi bi da se vrate, dok procenat domaćinstava koja nemaju jedinicu stanovanja je 47%.

- ▶ **Nivo pristupa sredstvima za život utiče na želju da ostanu u određenoj meri:** Razmatranjem grupa rashoda od one sa najnižim prihodima do one sa najvišim, primećuje se progresivni rast procenta onih koji bi želeli da ostanu: 18% u grupi sa najnižim rashodima i 28% u grupi sa najvišim rashodima (vidi Tabelu II, Aneks 4).
- ▶ **Trenutno stalno mesto boravka nije odlučujući faktor:** Među domaćinstvima koja žele da ostanu, 76% trenutno poseduje svoju jedinicu stanovanja. Međutim, među domaćinstvima koja žele da se vrate u njihovo mesto porekla, 53% takođe trenutno poseduje svoju jedinicu stanovanja (vidi Tabelu II, Aneks 4).
- ▶ **Pristup tržištu rada na trenutnoj lokaciji nije odlučujući faktor:** Kada se uporede domaćinstva IRL-a koja nemaju zaposlenog člana sa onima koji imaju najmanje jednog zaposlenog člana, veoma sličan procenat bi želeo da ostane (20% i 24%), a da se vrati (61% i 64%). Integracija na tržištu rada na trenutnoj lokaciji isto tako ne utiče na želju za ostanak ili povratak. Ovo se mora razumeti u svetlu činjenice da većina ispitanih domaćinstava (67%) je

Grafikon 11: Ispitana domaćinstva IRL-a albanske populacije koja bi razmotrila ostanak na trenutnoj lokaciji u pogodnim uslovima

bilo raseljeno iz Severne Mitrovice u Južnu Mitrovicu, što rezultira relativno lakim prevozom do posla (vidi Tabelu II, Aneks 4).

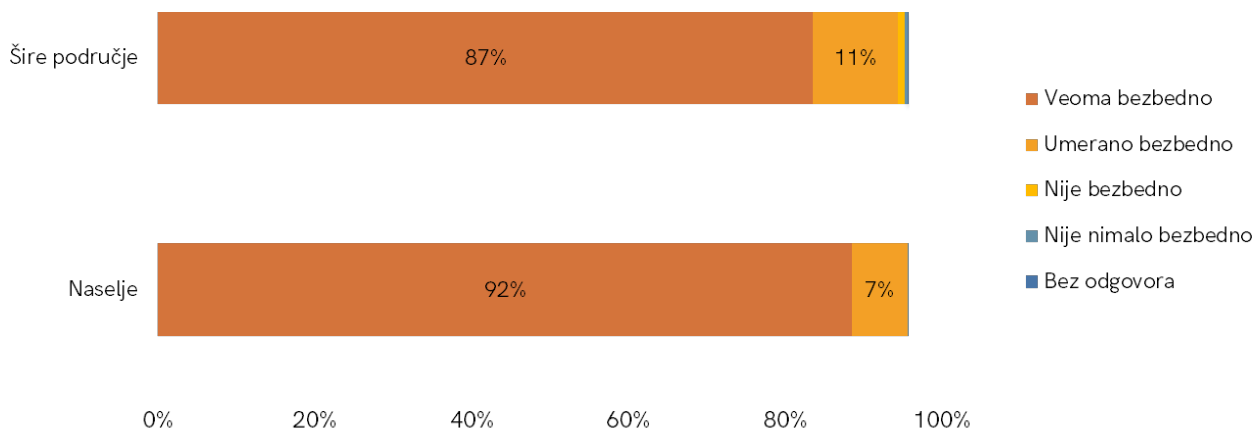
- ▶ **Dužina boravka u trenutnom naselju nije odlučujući faktor:** Došli smo do sličnog procenta domaćinstava koja žele da ostanu i da se vrate bez obzira na to koliko kratko ili dugo su živela na trenutnoj lokaciji. Međutim, relativno veliki procenat (30%) domaćinstava bi želeo da oстане u njihovom trenutnom naselju gde su živeli više od 16 godina (u odnosu na 18%-22% onih koji su manje boravili na trenutnoj lokaciji). Ovaj nalaz bi trebao biti dopunjen povratnim informacijama dobijenim na DFG-ima, gde su učesnici izjavili da jedan od faktora koji utiče na njihovu odluku da se vrate jeste činjenica da li njihova domaćinstva čine deca ili omladina rođena u raseljenju koja ima formirane jake mreže u mestu raseljenja i koja bi se suočila sa velikim izazovima reintegracije u mestu porekla.

Razmatranje ostanka ili povratka pod određenim uslovima

Ukupno 501 od 502 ispitanih domaćinstava odgovorilo kada su upitani da razmotre ostanak na trenutnoj lokaciji ako im se obezbede određeni uslovi, i 58% od njih je dalo pozitivan odgovor. Uslovi na koje su pomenuli uglavnom povezani sa primanjem neke vrste pomoći za stanovanje kao i konkretnih mogućnosti zaposlenja.

Od 291 domaćinstva koji razmatraju ostanak, 72% imaju svoje mesto stanovanja. S'toga nije iznenađujuće što je pogodan faktor za izbor integracije u mestu raseljenja vezan za stanovanje u kombinovanih 54% slučajeva (koji se odnose na rekonstrukciju postojeće kuće ili obezbeđivanje stambenog prostora na zemljištu u vlasništvu domaćinstva).

Pored gore navedenih faktora koji utiču na odluku za ostanak, iskustvo sa bezbednosnim incidentima i percepcija bezbednosti na trenutnoj lokaciji boravka se razmatra tokom određivanja održivosti lokalne integracije. Od ispitanih domaćinstava 1.4% je izjavilo da su imali iskustva sa bezbednosnim incidentima, kao što je nasilje i pretnje u okviru šest meseci pre ankete.

Grafikon 12: Percepcija ispitanih domaćinstava IRL-a albanske populacije u pogledu bezbednosti tokom kretanja u naselju i širem područjima

Percepcija bezbednost u smislu slobode kretanja je istražena u pogledu kretanja u okviru svog naselja i širom opštine/područja. Od ispitanih IRL-a 92% su izjavili da se osećaju bezbedno na nivou naselja i 87% na opštinskom i opštinama u blizini.

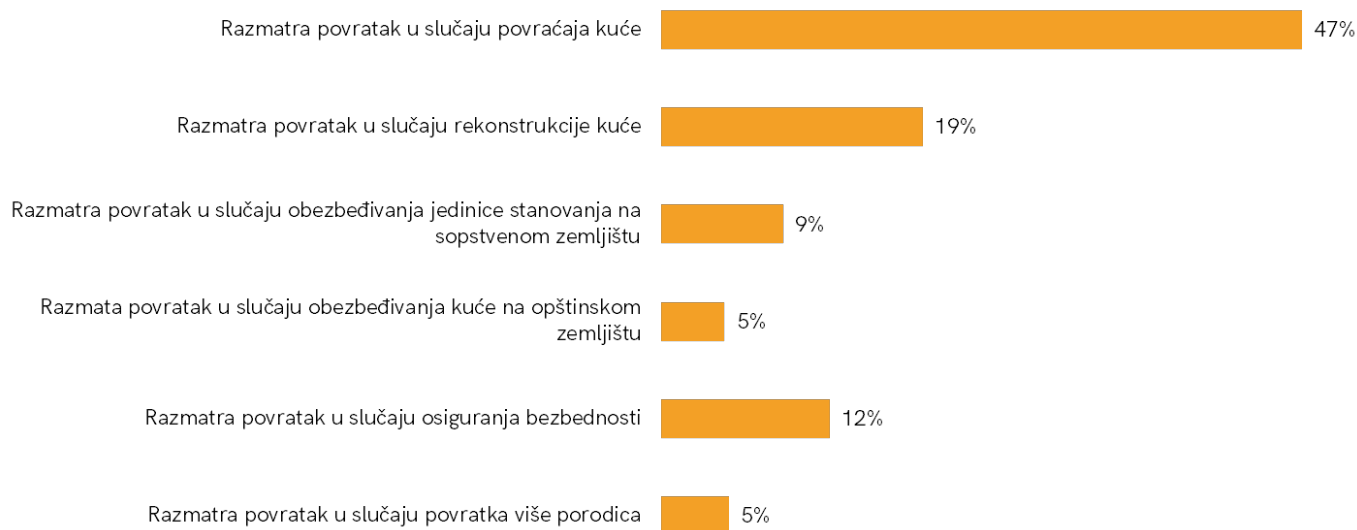
Ispitivanjem uslova prioritizovanih za lokalnu integraciju u kombinaciji sa navedenim osećanjem bezbednosti, tokom kretanja u širom području, može se doći do održivih izgleda za lokalnu integraciju. Primećeno je da među onima koji razmatraju ostanak na trenutnoj lokaciji, 138 domaćinstava (47% grupe razmatra lokalnu integraciju) uslovljena primanjem neke vrste pomoći za stanovanje, dok takođe navode da se osećaju „veoma bezbedno“ u njihovoj opštini i u obližnjim opštinama.

Ukupno 498 od 502 ispitanih domaćinstava odgovorilo kada su pitani da naznače ako bi razmotrilo povratak u mesto porekla ako im se obezbede određeni uslovi, i 66% njih odgovorilo je pozitivno. Slično onome primećeno u pogledu razmatranje lokalne integracije, glavni pogodan faktor za razmatranje povratka je povezan sa jedinicom stanovanja u kombinovanih 80% od ovih 331 domaćinstava (koji se odnose na popravku,

rekonstrukciju ili obezbeđivanja jedinica stanovanja), dok je bezbednost pomenuta kod 12%. Svi učesnici na DFG-ima takođe su rangirali jedinicu stanovanja visoko među uslovima koji su im potrebni kako bi odabrali povratak kao njihovo željeno trajno rešenje.

Od domaćinstava koja su izjavila da razmatraju povratak 70% su izjavila da su posetila njihovo mesto porekla tokom prethodnih 12 meseci. Od ovih 231 domaćinstva 44% je izjavilo da je o njihovom potencijalnom povratku diskutovalo sa susedima i u većini slučajeva (90%) su izjavili da je odgovor suseda bio pozitivan. Od ovih 92 domaćinstava, 58 je izjavilo da ima jedinicu stanovanja u mesto porekla i da želi da se vrati ako im se obezbedi pomoć za rekonstrukciju i/ili povraćaj imovine. Na osnovu ovoga, vidljivi izgledi za povratak postoje u percepciji 11% od ukupnog uzorka.

Poznavanje srpskog jezika može da utiče na mogućnosti komuniciranja sa zajednicama u mestu porekla nakon povratka, jer se povratak odvija u oblastima u kojima živi većinska srpska zajednica, a albanski je maternji jezik ispitanih IRL-a. Primećeno je da se ovo znatno razlikuje među generacijama: 57% IRL-a uzrasta 31 i više godina

Grafikon 13: Ispitana domaćinstva IRL-a albanske populacije koji bi razmotrili povratak u mesto porekla u pogodnim uslovima

i 18% onih uzrasta između 15 i 30 godina se izjasnilo da govori srpski jezik.

Konkretni planovi za preseljenje

Od ispitanih IRL-a 10% (46 domaćinstva) su izjavili da imaju konkretne planove za preseljenje sa trenutne lokacije u roku od šest meseci nakon ankete. Od ovih domaćinstava, 16 je izjavilo da planira da se preseli u okviru istog naselja ili opštine, dok je 19 njih izjavilo da se nalazi u procesu povratka u mesto porekla.

Trenutno stalno mesto stanovanja nije odlučujući faktor, jer su domaćinstva manje ili više podjednako podeljena između onih koji stanuju pod zakup i onih koji imaju svoju jedinicu stanovanja. Navedeni razlozi za planirano preseljenje se kreću uglavnom između „bolje mogućnosti za zaposlenje“ na novoj lokaciji, u manjoj meri zbog „bolje jedinice stanovanja“ na novoj lokaciji i želja za „povratkom kući“ u slučaju povratka u mesto porekla. Jedno domaćinstvo je navelo izbacivanje kao razlog za preseljenje.

NALAZI O IRL-IMA ROMSKE, AŠKAL

KLJUČNI NALAZI

Osnovni demografski podaci i obrazac raseljavanja

- ▶ Stopa nepismenosti ispitanih IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije (18%) je veća od opšteg stanovništva romske/aškalijske/egipćanske populacije (13%) i onog od opšteg stanovništva Kosova (3.85%). Kod žena je stepen obrazovanja niži u odnosu na muškarce u svim starosnim grupama.
- ▶ Značajan broj anketiranih pojedinaca izjavilo je da nisu završili niti jedan ciklus formalnog obrazovanja, što u proporcijama dostiže 75% među populacijom od 60 godina i iznad.
- ▶ Približno polovina ispitanih domaćinstava je izjavilo da su se prvenstveno raselili iz regiona Mitrovice (33%) i Prištine (24%).
- ▶ Ukupno 94% ciljanog stanovništva je navelo da je prvi put raseljeno 1999 godine, a 71% je navelo da su se najmanje još jednom selili nakon prvobitnog raseljenja pre dolaska na njihovu trenutnu lokaciju boravka, 80% od ukupnog broja da više od 16 godina živi u njihovom trenutnom naselju i 31% da su se rodili u mestu raseljenja.

Životni standardi

- ▶ Ukupno 39% ispitanih domaćinstava romske/aškalijske/egipćanske populacije je izjavilo da poseduju svoju trenutnu jedinicu stanovanja u odnosu na 83% opšteg stanovništva romske/aškalijske/egipćanske populacije i 96% opšteg stanovništva Kosova.
- ▶ Od ispitanih domaćinstava 12% borave u improvizovanom skloništu i oni se uglavnom nalaze u Đakovici, Gračanici, Leposaviću i Obiliću. Ukupno 17% jedinica stanovanja (koji se nalaze u oblasti Gračanice i Obiliću) se ne može doći asfaltiranim putem. U 12%, više od jednog domaćinstva dele isti životni prostor. Ukupno 34% jedinica stanovanja nisu povezane na sistem kanalizacije i 12% nemaju tekuću vodu.
- ▶ Među ispitanim stanovništvom školskog uzrasta pokazuje niže stope pohađanja nastave u odnosu na opšte stanovništvo romske/aškalijske/egipćanske populacije i opšteg stanovništva na Kosova na svim nivoima obrazovanja, jaz među polovima je u korist dečaka i progresivno raste sa osnovnog na srednje obrazovanje.
- ▶ Od ispitanih domaćinstava 17% je izjavilo da ima problema u pristupu zdravstvenoj zaštiti usled nemogućnosti pokrivanja troškova.

Zapošljavanje i ekonomska ugroženost

- ▶ Stopa nezaposlenost ispitanih IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije je 84%, u odnosu na 27.5% opšte stanovništvo Kosova. Stopa dostiže 92% među ženama i 87% među omladinom.
- ▶ Od ispitanih domaćinstava 67% je navelo socijalnu pomoć kao njihov primarni izvor prihoda (u odnosu na 4% među opštem stanovništvu Kosova), dok 17% njih je navelo plate ili dnevnice (u odnosu na 57% među opštem stanovništvu Kosova).

ROMSKE I EGIPĆANSKE POPULACIJE

- ▶ 25 zaposlenih pojedinaca je izjavilo da zarađuje u proseku 162 evra mesečno prosečno, u odnosu na Kosovo između 300 i 400 evra.
- ▶ Ukupno 80% ciljanih domaćinstava je izjavilo da nemaju članove porodice koji primaju neku vrstu prihoda, dok hrana predstavlja u proseku 59% od ukupnih mesečnih rashoda (u odnosu na prosečnih 43% među opštim stanovništvom Kosova).

Pristup mehanizmima za povraćaj jedinica stanovanja, zemljišta i imovine

- ▶ Od IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije, 38 domaćinstva su izjavila da su ostavili svoju imovinu u svom mestu porekla (31% od ukupnog), a od njih 17 domaćinstva su izjavila da poseduju dokumenta o vlasništvu.
- ▶ Pet domaćinstva su izjavila da je njihova imovina u mestu porekla uzurpirana, dok 19 domaćinstva su izjavila da je njihova imovina oštećena i da je potrebna rekonstrukcija/popravka.
- ▶ Mehanizmi za povraćaj imovine postoje, i jedno domaćinstvo (od 38 koji su izjavili da poseduju dokumenta o vlasništvu u mestu porekla) podnelo zahtev za povraćaj.

Poželjena lokacija boravka

- ▶ Poželjeno trajno rešenje u vezi sa mestom boravka je lokalna integracija za 99 ispitanih domaćinstava i povratak u mesto porekla za 6 ispitanih domaćinstava.
- ▶ Proporcija domaćinstava koji bi razmotrili lokalnu integraciju ili povratak ako im se obezbede određeni uslovi je skoro identičan (93 i pet domaćinstva) onima koji žele trajno rešenje bez obzira na uslove. Obezbeđivanje mogućnosti zaposlenja (u 44% slučajeva) ili jedinice stanovanja na opštinskom zemljištu (u 27% slučajeva) su navedeni kao pogodni uslovi za lokalnu integraciju; pomoć u stanovanju je navelo svih pet domaćinstva koja razmatraju povratak.

OPIS UZORKA

Uzorak IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije se sastoji od 123 domaćinstava odnosno 491 pojedinca. Ispitana domaćinstva IRL-a su uglavnom raspoređena u Južnoj Mitrovici (39 domaćinstva) i Gračanici (26 domaćinstva) i u manjoj meri u Obiliću (11 domaćinstva) i Kosovu Polju (13 domaćinstva) – za detaljnu raspoređenost uzorka vidi tabelu 2 u poglavlju Uvod.

Kad god nalazi iz ovog poglavlja proizilaze iz poduzorka ciljnog stanovništva romske/aškalijske/egipćanske populacije (n.p.r. zbog stope koja nije odgovorila na pitanja), to će se i naglasiti, uključujući i veličinu poduzorka u pogledu broja domaćinstva i procenata. S obzirom na ograničenu veličinu ovog uzorka, neke teme ne mogu biti istražene toliko detaljno kao kod drugih ciljnih grupa. Kad god razvrstane podgrupe postanu previše male da bi bile analizirane, predstavlja se samo broj domaćinstava.

OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODACI I OBRAZAC RASELJAVANJA

Osnovni podaci o stanovništvu

Piramida stanovništva u nastavku ilustruje raspodeljenost ispitanih IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije po uzrastu i rodu.

Kada se uporede opšti podatci dostupni o stanovništvu romske/aškalijske/egipćanske populacije²⁹ ai opštem stanovništvu Kosova³⁰, među ispitanim stanovništvom se može primetiti sledeće:

- ▶ Niži procenat lica ispod 5 godina (7% u odnosu na 12.2% i 8.6%);
- ▶ Procenat lica iznad 60 godina (5%) u odnosu na opšte stanovništvo romske/aškalijske/egipćanske populacije (6%), ali polovina je ekvivalentna procentu opšteg stanovništva Kosova (10%).

Ispitano stanovništvo pokazuje veliku raznolikost u veličini domaćinstva, čak je i raspoređenost domaćinstava raznolika i proteže se od domaćinstva sa jednim članom do domaćinstva sa 7+ članova. U skladu sa različitim veličinama domaćinstva, prosečna veličina domaćinstva je 4 člana, dok je prosek za opšte stanovništvo romske/aškalijske/egipćanske populacije iznosi 5.9³¹.

29 UUNICEF Roma, Ashkali and Egyptian Communities in Kosovo (UNSCR 1244). Monitoring the Situation of Children and Women - Multiple indicator Cluster Survey 2013-2014 (Zajednica Roma, Aškalijska i Egipćana na Kosovu (UNSCR 1244). Praćenje situacije dece i žena - Istraživanje višestrukih klastera pokazatelja 2013-2014).

30 2011 Popis Stanovništva i Stanova, Agencija za Statistiku Kosova.

31 UNICEF Roma, Ashkali and Egyptian Communities in Kosovo (UNSCR 1244). Monitoring the Situation of Children and Women - Multiple indicator Cluster Survey 2013-2014 (Zajednica Roma, Aškalijska i Egipćana na Kosovu (UNSCR 1244). Praćenje situacije dece i žena - Istraživanje višestrukih klastera pokazatelja 2013-2014).

Članovi domaćinstva	IRL-i romske/aškalijske/egipćanske populacije	Opšte stanovništvo romske/aškalijske/egipćanske populacije
1	16%	4%
2	13%	8%
3	16%	6%
4	16%	9%
5	14%	16%
6	11%	27%
7+	13%	30%
Total	100%	100%

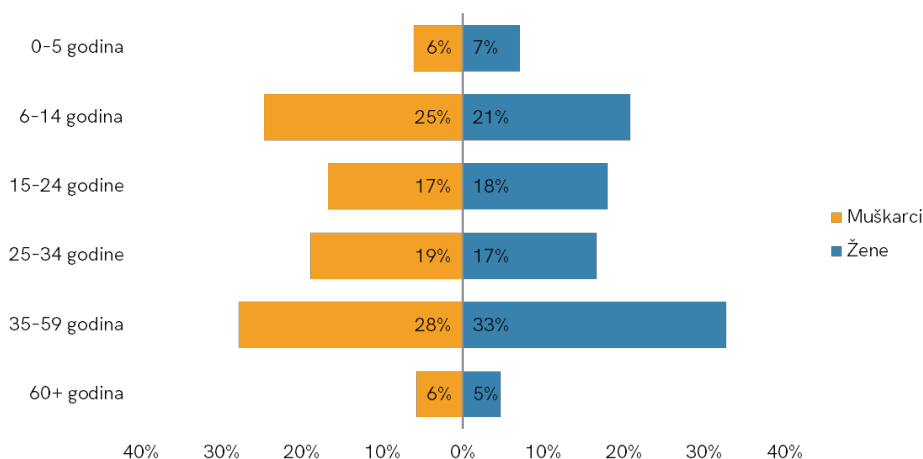
Tabela 16: Raspoređenost ispitanih domaćinstava IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije po veličini

Od ispitane romske/aškalijske/egipćanske populacije, 8% domaćinstava imaju ženu kao glavu porodice.

Kada se razmatra stopa zavisnosti shodno uzrastu, ispitani IRL-i romske/aškalijske/egipćanske populacije pokazuju istu stopu proseka kao i opšta populacija na Kosovu (50%)³². Stopa zavisnosti shodno uzrastu ukazuje na odnos između produktivnog radno sposobnog stanovništva (15-64 godine) i stanovništva koje nije radno sposobno (0-14 i 65+ godina) koji se smatraju zavisnim. Što je veća stopa više je zavisnih koji se moraju podržati od strane produktivnih članova domaćinstva.

Multiple indicator Cluster Survey 2013-2014 (Zajednica Roma, Aškalijska i Egipćana na Kosovu (UNSCR 1244). Praćenje situacije dece i žena - Istraživanje višestrukih klastera pokazatelja 2013-2014).

32 Anketa Radne Snage na Kosovu 2016, Agencija za Statistiku Kosova.

Grafikon 14: Ispitani IRL-i romske/aškalijske/egipćanske populacije po polu i uzrastu

Nivoi pismenosti i obrazovanja

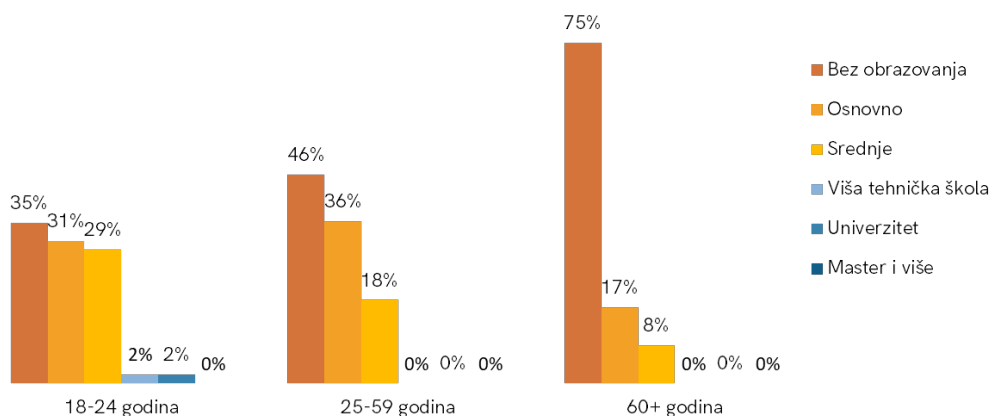
Procenat pojedinaca uzrasta iznad 15 godina koji su izjavili da su nepismeni iznosi 18% (13% među muškarcima i 24% među ženama). Stopa nepismenosti opšteg stanovništva romske/aškalijske/egipćanske populacije na Kosovu je 13%³³, dok kod opšteg stanovništva Kosova uzrasta 10 ili više godina iznosi 3.85%³⁴.

Pregled završenog najvišeg nivoa obrazovanja od strane 282 romskih/aškalijskih/egipćanskih IRL-a od 18 i više godina (od 317 ove starosne grupe u uzorku) koji

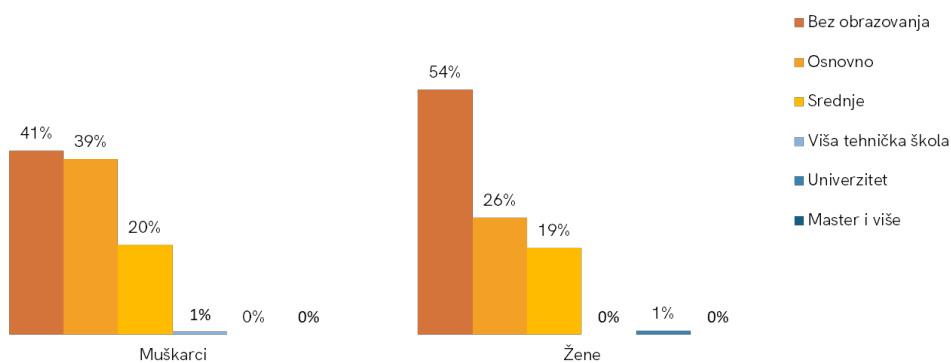
33 UNDP 2016 Human Development Report (Izveštaj Humanog Razvoja), navođenje podataka za 2014 iz Agencije za Statistiku Kosova.

34 2011 Popis Stanovništva i Stanova, Agencija za Statistiku Kosova..

su dali informaciju po ovom pitanju otkriva značajan procenat pojedinaca koji su izjavili da nemaju formalno obrazovanje, procenat od najniže do najviše starosne grupe je u porastu. Dakle, značajan broj pojedinaca je izjavio da su pohađali prva četiri razreda osnovne škole, i oni su prikazani u grafikonu ispod zajedno sa onima koji nisu završili formalni obrazovni ciklus. Među svim grupama, nivo obrazovanja među ženama je niži u odnosu na muškarce, od kojih 54% nije pohađalo formalno obrazovanje (prema 41% muškaraca), a 26% je završilo osnovnu školu (u odnosu na 39% muškaraca).

Grafikon 15: Najviši nivoi obrazovanja koje su završili ispitanici IRL-i romske/aškalijske/egipćanske populacije po starosnoj grupi

Grafikon 16: Najviši nivoi obrazovanja koje su završili ispitanici IRL-i romske/aškalijske/egipćanske populacije po polu

Obrazac raseljavanja

Ciljana IRL-i romske/aškalijske/egipćanske populacije su izjavila da su uglavnom raseljeni iz Mitrovačkog regiona (40 domaćinstva) i Prištine (29 domaćinstva); u vreme ankete su uglavnom živeli u Južnoj Mitrovici i Gračanici, u manjoj meri u Obiliću i Kosovu Polju (za detaljan pregled obrasca raseljavanja ispitanog stanovništva vidi Aneks 3).

Ispitano stanovništvo je izjavilo da se prvi put raselilo 1999 (94%), dok se mali procenat (3%) raselio 2004. godine. Većina domaćinstava se nalaze u raseljenju oko 17 godina, od kojih 31% pojedinaca (od 451 ispitanih od ukupno 491 u uzorku) je rođeno u raseljenju.

Ukupno 29% uzorka je izjavilo da je raseljeno direktno u sadašnje mesto boravka, dok je 56% menjalo lokacije dva do tri puta, 13% se selilo četiri do pet puta i 2% se selilo šest i više puta (svi brojevi uključuju prvobitno raseljenje). Većina (80%) IRL-a romskih/aškalijskih/egipćanskih domaćinstva živi u njihovom trenutnom naselju više od 16 godina u trenutku izveštavanja.

ŽIVOTNI STANDARD I PRISTUP DOKUMENTACIJI

Uslovi stanovanja

Od ispitnih IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije, 67% domaćinstava žive u individualnim kućama, dok ostali prvenstveno žive u stanovima (14%) kao i u neformalnim/improvizovanim skloništima (12%) - drugo rešenje je uglavnom pronađeno na lokacijama Đakovice, Gračanice, Leposavića i Obilića.

Stalne jedinice stanovanja su veoma raznolike među uzorkovanim stanovništvom, jer je 39% prijavilo da poseduju njihovu jedinicu stanovanja, 30% da su primljeni besplatno, a 16% da žive pod zakup. Među opštim stanovništvom roma/aškalija/egipćana na Kosovu član domaćinstva poseduje svoju jedinicu stanovanja u 83% slučajeva³⁵, dok je među opštim stanovništvom taj procenat 96%³⁶.

Od ciljanog populacije 62% ispitanika živi u urbanim oblastima i 38% u ruralnim naseljima. Do većine domaćinstava se lako dolazi asfaltiranim putem, sa izuzetkom od 17% koji se nalaze u oblastima Obilića i Gračanice.

35 UNICEF Roma, Ashkali and Egyptian Communities in Kosovo (UNSCR 1244). Monitoring the Situation of Children and Women - Multiple indicator Cluster Survey 2013-2014 (Zajednica Roma, Aškalija i Egipćana na Kosovu (UNSCR 1244). Praćenje situacije dece i žena - Istraživanje višestrukih klastera pokazatelja 2013-2014).

36 2011 Popis Stanovništva i Stanova, Agencija za Statistiku Kosova.

Deljenje istog stambenog prostora između više od jednog domaćinstva je ustanovljeno u 12% ispitanih domaćinstava.

Nemaju sve jedinice stanovanja struju. Izazovi se pojavljuju u vezi sa nedostatkom tekuće vode u 12% slučajeva i pristupom sistemu kanalizacije u 34% slučajeva.

	IRL-a romske/ aškalijske/ egipćanske pop- ulacije
Tekuća voda	88%
Struja	96%
Grejanje	80%
Plin	0%
Sistem kanalizacije	66%

Table 17: Procenti ispitanih domaćinstava IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije koji su izjavili da imaju pristup navedenim uslugama u jedinicama stanovanja

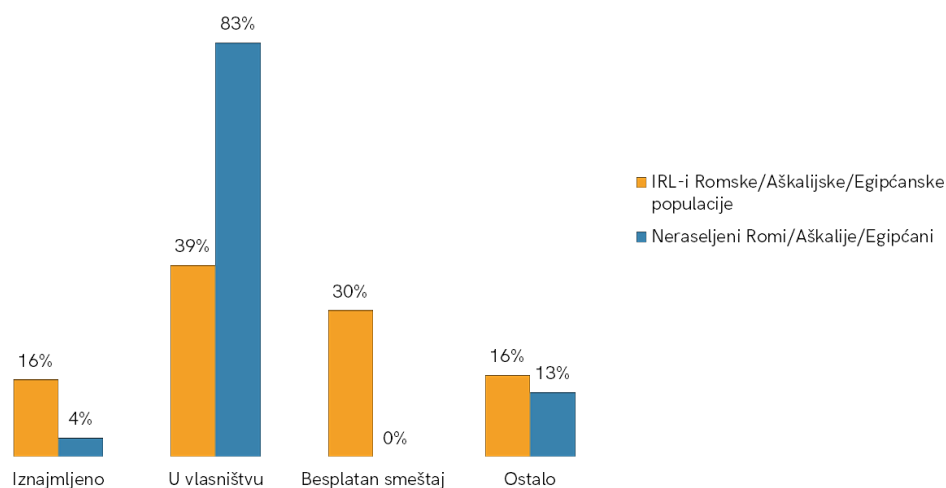
Referenca na Okvir IASC-a

Kriterijum: Uživanje adekvatnog životnog standarda bez diskriminacije

IRL-i koji su postigli trajno rešenje uživaju bez diskriminacije adekvatan životni standard uključujući minimalno sklonište, zdravstvenu zaštitu, hranu, vodu i ostala sredstva potrebna za opstanak.

Kriterijum: Pristup ličnoj i drugoj dokumentaciji bez diskriminacije

IRL-i koji su postigli trajno rešenje imaju pristup ličnoj i drugoj dokumentaciji koja je neophodna za pristup javnim službama, povraćaj imovine i poseda, prava glasa ili drugih svrha koje su vezane za trajna rešenja

Grafikon 17: Stalna jedinica stanovanja ispitanih IRL-a roma/aškalijske/egipćanske populacije i opšteg stanovništva

Pristup zdravstvenoj zaštiti

Pristup obrazovanju je istražen u odnosu na redovno pohađanje nastave (pet dana u nedelji). Tabela u nastavku prikazuje stopu razvrstane po nivou obrazovanja i polu za 106 dece osnovnog nivoa obrazovanja za koje su prikupljeni podaci (od ukupno 113 u uzorku) i 38 dece/omladine srednjeg nivoa obrazovanja i naglašava sledeće nalaze:

- ▶ Generalno niže stope pohađanja među ispitanim stanovništvom u odnosu na opšte stanovništvo roma/aškalijske/egipćanske populacije (85% za osnovnu školu, 53% za srednju školu³⁷) i ukupnog stanovništva na Kosovu (98% i 91%³⁸).
- ▶ Stope pohađanja su niže za devojčice nego za dečake, za sada se povećava za srednju školu.

Prijavljeno je da 70% dece koja pohađaju školu, pohađaju je po srpskom nastavnom planu i programu, a 25% po albanskom nastavnom planu i programu.

	Muškarci	Žene
Stope pohađanja osnovne škole	75%	66%
Stope pohađanja srednje škole	67%	53%

Tabela 18: Stope pohađanja nastave ispitanih IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije po nivou i polu

Pristup zdravstvenoj zaštiti

Od ispitanih IRL-a romskih/aškalijskih/egipćanskih domaćinstava 17% je izjavilo da nisu u mogućnosti da pristupe zdravstvenoj zaštiti kada im je to potrebno. Većina ovih domaćinstava živi u ruralnim oblastima. Navedeni razlozi zbog kojih nisu u mogućnosti da pristupe zdravstvenoj zaštiti se odnose na dostupnost. Prema nedavnoj anketi o zadovoljstvu javnim uslugama koja je sprovedena od strane UNDP-a³⁹, dostupnost je takođe glavni faktor naglašen od strane opšteg stanovništva na Kosovu kao ometanje pristupa zdravstvenoj zaštiti.

37 UNICEF Roma, Ashkali and Egyptian Communities in Kosovo (UNSCR 1244). Monitoring the Situation of Children and Women – Multiple indicator Cluster Survey 2013-2014 (Zajednica Roma, Aškalijske i Egipćanske na Kosovu (UNSCR 1244). Praćenje situacije dece i žena – Istraživanje višestrukih klastera pokazatelja 2013-2014).

38 Isto.

39 UNDP 2015 Mosaic.

Lična dokumentacija

Iz ukupnog uzorka sedam pojedinaca je izjavilo da ne poseduje nikakav oblik lične dokumentacije. Jedna četvrtina ispitanih IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije je izjavilo da ne poseduje pasoš ili ličnu kartu – iako navodno poseduje izvod iz registra rođenih. Od ovih pojedinaca 90% njih je bilo uzrasta ispod 14 godina i svi su izjavili da planiraju da podnesu zahtev za ličnu dokumentaciju.

Dakle, 60% pojedinaca poseduje ličnu kartu izdatu od strane Kosova, dok je za 52% izdata od strane Srbije, što znači da je anketirano stanovništvo u posedu ličnih dokumenata izdatih od strane i Kosova i Srbije.

ZAPOŠLJAVANJE: PRISTUP I USLOVI

S obzirom na dostupnost programa socijalne pomoći, sposobnost ispunjavanja socio-ekonomskih potreba IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije je istražena iz perspektive pristupa kako tržištu rada tako i socijalnoj pomoći. Ovo poglavlje razmatra pristup ciljnom uzorku tržištu rada i uslovima zapošljavanja u poređenju sa opštim stanovništvom romske/aškalijske/egipćanske populacije na Kosovu i/ili ukupne populacije Kosova, u skladu sa izvorima dostupnosti. Opšta ekonomska situacija domaćinstava IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije, uključujući i njihov pristup socijalnim davanjima, je data u narednom poglavlju.

Pristup zaposlenju

Pristup zaposlenju je analiziran preko sledećih pokazatelja:

- ▶ Učešće radne snage, odnosno proporcija ekonomski aktivnog radno sposobnog stanovništva (oni koji rade ili koji traže posao)
- ▶ Stopa zaposlenosti, odnosno proporcija zaposlenog radno sposobnog stanovništva
- ▶ Stopa nezaposlenosti, odnosno proporcija radne snage koja trenutno nije zaposlena i koja je u potrazi za poslom

Sva tri pokazatelja uzimaju u obzir radno sposobno stanovništvo (15-64 godina), što za ispitane IRL-e romske/aškalijske/egipćanske populacije odgovara broju od 329 pojedinaca.

Uzrast: 15-64		Muškarci	Žene	Ukupno %	Ukupan broj/ Imenilac
IRL-i albanske populaci	Učešće radne snage	66%	27%	49%	329
	Stopa zaposlenosti	12%	2%	8%	329
	Stopa nezaposlenosti	82%	92%	84%	161
Stanovništvo Kosova	Učešće radne snage	58%	19%	39%	/
	Stopa zaposlenosti	43%	13%	28%	/
	Stopa nezaposlenosti	26%	32%	28%	/

Tabela 19: Pristup zaposlenju ispitanih IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije i opšteg stanovništva Kosova po radno sposobnoj starosnoj grupi (15-64 godina)⁴⁰

40 «Ukupan broj/imenilac» kolona se odnosi na imenilac koji se koristi za izračunavanje procenata: za izračunavanje učešća radne snage i stope zaposlenosti, relevantni poduzorak (imenilac) obuhvata 329 radno sposobnih pojedinaca (od 15-64 godina); za stopu nezaposlenosti, relevantni poduzorak (imenilac) obuhvata 161 pojedinaca koji učestvuju u radnoj snazi.

Uzrast: 15-64		Muškarci	Žene	Ukupno %	Ukupan broj/ Imenilac
IRL-i albanske populaci	Učešće radne snage	40%	29%	35%	85
	Stopa zaposlenosti	6%	3%	5%	85
	Stopa nezaposlenosti	84%	91%	87%	30
Stanovništvo Kosova	Učešće radne snage	39%	18%	33%	/
	Stopa zaposlenosti	15%	4%	10%	/
	Stopa nezaposlenosti	47%	65%	52%	/

Tabela 20: Pristup zapošljavanju ispitanih IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije i opšteg stanovništva Kosova za omladinu (15-24 godina) - Napomena: malu veličinu uzorka omladine IRL-a treba uzeti u obzir.

Zbog malog broja pojedinaca za koje je utvrđeno da su ekonomski aktivni, analize ne prevazilaze osnovne statistike, i istražuju detalje u vezi sa onim što karakteriše zaposlene i nezaposlene.

Kao što se može primetiti u tabeli ispod, dok su većina IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije radno sposobni učestvuju u radnoj snazi u poređenju sa opštim stanovništvom Kosova⁴¹, mnogo veća proporcija njih nije u mogućnosti da nađu zaposlenje. Razlika dolazi od povećanog učešća radne snage IRL-a u poređenju na to od ukupne populacije.

Uzimajući u obzir omladinu (uzrasta 15-24; 85 pojedinaca u uzorku), i učešće radne snage i stope nezaposlenosti su značajno veće nego među opštim stanovništvom na Kosovu, posebno u odnosu na žene.

Aranžmani i sektor za zapošljavanje

Broj pojedinaca iz uzorka IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije koji su prijavili da su zaposleni u vreme ankete je 25 od 329 radno sposobnih lica. Stoga, nije moguće sprovesti značajnu statističku analizu ove grupe uzimajući njihove aranžmane i uslove zaposlenje. Međutim, sledeće može da se istakne o 25 zaposlenih pojedinaca:

- ▶ Oni su više ili manje jednako podeljeni između punog radnog vremena, sezonskog i povremenog zaposlenja.
- ▶ Oni su angažovani i u privatnom i u javnom sektoru.
- ▶ Prosečna prijavljena mesečna zarada je 162 evra, dok je prosečna mesečna zarada na Kosovu između 300 i 400 evra⁴².
- ▶ Ukupno devet pojedinaca je prijavilo da ima pisani ugovor.

41 Anketa Radne Snage na Kosovu 2016, Agencija za Statistiku Kosova.

42 Anketa Radne Snage na Kosovu 2016, Agencija za Statistiku Kosova.

Referenca na Okvir IASC-a

Kriterijum: Pristup sredstvima za život i zaposlenje

Zaposlenje i sredstva za život koji su na raspolaganju IRL-ima moraju im omogućiti da ispune najmanje njihove osnovne socio-ekonomske potrebe.

Ko su nezaposleni?

Dok je nezaposleno stanovništvo već bilo istraženo u odnosu na ključne demografske karakteristike, kao što su uzrast i pol, ovde je to dalje istraženo u odnosu na nivoe obrazovanja, što je omogućilo dole navedene zaključke:

- ▶ **Opšta stopa nezaposlenosti je izuzetno visoka**, i među ukupnim radno sposobnim stanovništvom (84%) i među omladinom (87%).
- ▶ **Žene IRL romske/aškalijske/egipćanske populacije imaju veće stope nezaposlenosti** nego muškarci, 10 procentnih poena više među ukupnim radno sposobnim stanovništvom (92% i 82%) i sedam procentnih poena više među omladinom (91% i 84%).
- ▶ **Stope nezaposlenosti među licima različitih nivoa obrazovanja (osnovna i srednja škola) ne variraju u značajnoj meri**, sa najvišim obrazovnim kvalifikacijama koje ima većina radno sposobnog stanovništva je diploma osnovne škole.

Pored prethodno pomenutih analiza, primećeno je da je 76% nezaposlenih prijavilo da nisu registrovani u kancelariji za zapošljavanje.

Na kraju, percepcija nezaposlenih o glavnom razlogu njihove nezaposlenosti je bila ispitana među nezapošljenima, od kojih 48% ispitanika je kao odgovor dalo da „previše ljudi traži posao“ konačno, percepcija glavnog razloga nezaposlenih zbog kog nisu našli zaposlenje je istražena, 48% ispitanika je navelo „previše ljudi traže posao“ kao razlog, 23% ukazuje da njihovo „obrazovanje/kvalifikacije ne odgovaraju dostupnim poslovima“ (u skladu sa nalazima da su primećeni niski nivoi obrazovanja), i 15% pripisuje to „nedostatku ličnih veza“.

EKONOMSKA SITUACIJA

Ekonomska situacija ciljanih domaćinstava IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije je ispitana razmatranjem glavnih izvora prihoda kao i rashoda.

Izvori prihoda

Ispitanici su zamoljeni da navedu najznačajniji i drugi najznačajniji izvor prihoda za njihova domaćinstva, kako je prikazano u tabeli u nastavku, 67% domaćinstava ispitanih IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije oslanja prvenstveno na socijalnu pomoć, u odnosu na 4% opšteg stanovništva Kosova, dok su plate ili dnevnice navedene kao primarni izvori prihoda za 17% ispitanih domaćinstava (u odnosu na 57% opšteg stanovništva), sa duplo više (11% u odnosu na 6%) koji navode neredovne dnevnice nasuprot plata⁴³.

43 Svi podaci o opštem stanovništvu Kosova su uzeti iz Anketi o Potrošnji Domaćinstva iz 2016, Agencija za Statistiku Kosova.

	IRL-i romske, aškalijske i egipćanske populacije	Opšte stanovništvo Kosova
Plate	6%	51%
Neredovne dnevnice (prihod od privremenih aktivnosti)	11%	6%
Poljoprivreda	0%	5%
Poslovni prihod (uklj. DOM preduzeća)	1%	11%
Penzije	9%	11%
Socijalna pomoć	67%	4%
Doznake	0%	8%
Ostalo	1%	4%
Nema izvora prihoda	7%	0%

Tabela 21: Glavni izvor prihoda za domaćinstva - ispitani IRL-i romske/aškalijske/egipćanske populacije u odnosu na opšte stanovništvo Kosova

U skladu sa snažnim oslanjanjem na socijalnu pomoć i prethodno predstavljenu visoku stopu nezaposlenosti, primećeno je da 80% ispitanih domaćinstava IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije nema člana domaćinstva koji ima neku vrstu prihoda, dok je preko 16% izjavilo da imaju jednog zaposlenog člana i preko 3% je izjavilo da imaju dva zaposlena člana.

Grafikon 18: Proporcija ispitanih domaćinstava IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije po broju zaposlenih članova

Rashodi

IRL-i romske/aškalijske/egipćanske populacije su izjavili da mesečno troše prosečno 258 evra⁴⁴ po domaćinstvu i u proseku mesečno troše 79 evra po osobi⁴⁵. Prosek mesečne potrošnje opšteg stanovništva Kosova po osobi je 119 evra⁴⁶.

Proporciju mesečnih rashoda koji se izdvajaju za hranu, što je determinanta ekonomske fleksibilnosti, je 59% prosečna za ispitano stanovništvo, u odnosu na prosečnu stopu od 42% obračunatu za opšte stanovništvo

44 Stanovanje pod zakup nije uključeno u ukupne rashode jer su samo neka domaćinstva prijavile da plaćaju isto, što bi iskrivilo ukupni broj. Domaćinstva IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije koja su izjavili da plaćaju stanovanje pod zakup su naveli mesečne troškove od 60 evra.

45 Važno je privući pažnju na koncept standardnog odstupanja kada se obračunavaju prosečni rashodi (kvantitet izražen po tome koliko članova grupe se razlikuju od srednje vrednosti grupe; što se podaci više šire, to je odstupanje veće). Standardno odstupanje u ovom slučaju je 110 evra, što je blizu proseku (79 evra). Ovo otkriva da raspon rashoda po glavi stanovnika varira u velikoj meri, nagoveštavajući različite ekonomske situacije o čemu će biti reč u narednom odeljku.

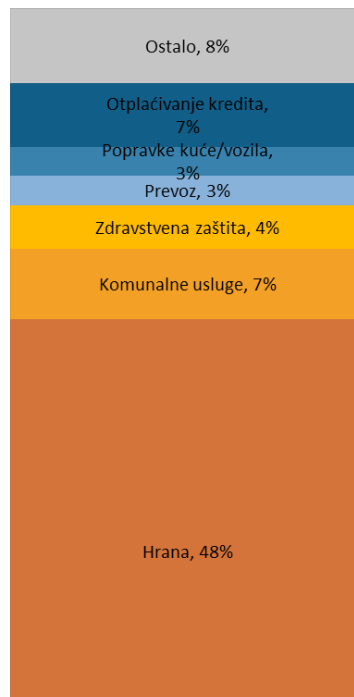
46 Anketa o potrošnji domaćinstva iz 2016, Agencija za Statistiku Kosova. (Zakup je uključen u rashodima stanovanja, ali je prijavljeno da je to rashod samo za malu manjinu stanovništva. Stoga se ne očekuje da ovo utiče na prosek stanovništva).

Kosova⁴⁷. Što je veća stopa izdvajanja za hranu, očekuje se manja ekonomska fleksibilnost domaćinstva.

Ekonomске strategije suočavanja

Od ispitanih domaćinstva se zahtevalo da se izjasne u pogledu njihove percepcije o njihovoj ekonomskoj situaciji prema tome da li nailaze na poteškoće da plate stanovanje pod zakup ili da sastave kraj sa krajem. Od 16% IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije koji stanuju pod zakup, 83% njih je moralo da pozajmi novac kako bi platilo zakup u proteklih šest meseci. Sastavljanje kraja sa krajem je navedeno kao izazov za približno 44% ciljanih domaćinstava. Ukupno 58% ovih domaćinstava je navelo kao glavni mehanizam suočavanja „pozajmljivanje od prijatelja/rođaka ili ostalih članova zajednice, dok je 22% navelo da „pokušavaju da pronađu dodatni posao“.

47 Anketa o Budžetu Domaćinstva za 2016, Agencija za Statistiku Kosova.

Grafikon 19: Raspodela mesečnih rashoda po glavi stanovnika ispitanih IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije – prikazano po vrsti u evrima i kao proporcija ukupnih

PRISTUSTUP MEHANIZMIMA ZA POVRAĆAJ JEDINICE STANOVANJA, ZEMLJIŠTA I IMOVINE

Na Kosovu povraćajem imovine upravlja Kosovska Agencija za Upoređivanje i Verifikaciju Imovine, koja je nadležna da prima, obrađuje i rešava zahteve povezane sa nepokretnom imovinom. Vrsta imovine u vlasništvu u mestu porekla od strane ispitane populacije kao i nivo pristupa istoj je ispitana u nastavku.

Imovina ostavljena u mestu porekla

Od ciljane IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije 31% (38 domaćinstva) su naveli da poseduju najmanje jednu jedinicu imovine u mestu porekla. Za većinu (21 domaćinstvo) to je jedinica stanovanja.

Ukupno 17 od 38 domaćinstava koja su izjavila da su ostavila imovinu u mestu porekla izjavila su da poseduju dokument o vlasništvu imovine, a jedno domaćinstvo je izjavilo da je podnelo zahtev za povraćaj imovine. Nisi pružene informacije o tome da li su ovi zahtevi prihvaćeni ili o razlozima zbog kojih preostalih 16 domaćinstava nije podnelo zahtev za povraćaj imovine.

	Broj (DOM)	Proporcije
DOM sa jedinicama imovine (jednu ili više) u mestu porekla	38	31% od ukupnog uzorka 123 DOM
DOM sa dokumentom o vlasništvu imovine	17	45% od ukupno 38 DOM poseduju imovinu

Tabela 22: Posedovanje imovine u mestu porekla i dokumenata o vlasništvu kao što je izjavljeno od strane domaćinstva (DOM) IRL-a romske/aškalijske/egipćanske populacije

Među domaćinstvima koja su navela stanje jedinica imovine ostavljenih u mestu porekla (24 ukupno), pet domaćinstava je prijavilo da je njihova imovina uzurpirana, dok je 19 domaćinstava izjavilo da je njihova imovina oštećena i da je potrebna rekonstrukcija/popravka.

Reference na Okvir IASC-a

Kriterijum: Efikasni i dostupni mehanizmi za povraćaj jedinica stanovanja, zemljišta i imovine

IRL-i koji su postigli trajno rešenje imaju pristup efikasnim mehanizmima za blagovremeni povraćaj njihove jedinice stanovanja, zemljišta i imovine, bez obzira na to da li će se vratiti ili su odlučili da se lokalno integrišu ili da se nasele negde drugde u zemlji.

Proces putem kog se vrši povraćaj jedinice stanovanja, zemljišta i imovine i povezana kompenzacija može biti složen i dugotrajan. Ovaj proces ne mora da bude potpuno zaključen pre nego što IRL-i pronađu trajno rešenje. Određujući faktor je to da oni imaju pristup efikasnom i dostupnom mehanizmu za povraćaj imovine i za kompenzaciju (uključujući, kada im je potrebno, besplatna pravna pomoć) i imaju mogućnost bezbednog i sigurnog stanovanja u međuvremenu.

POŽELJNA LOKACIJA BORAVKA

Uvod

Ovo poglavlje razmatra planove i namere ispitanih IRL-a romske/aškaliske/egipćanske populacije u pogledu njihovog poželjnog trajnog rešenja u smislu lokacije budućeg boravka, na osnovu tri opcije koje razmatra Okvir IASC-a:

- ▶ **Povratak u mesto porekla**
- ▶ **Integracija u mestu raseljenja (trenutna lokacija)**
- ▶ **Naseljavanje na trećoj lokaciji (u ili van Kosova)**

Prema Okviru IASC-a samo fizičko preseljenje ne predstavlja samo po sebi trajno rešenje. Stoga, ove tri rute ka trajnom rešenju moraju da budu vođene osnovnim načelima i kriterijumima istaknutih u Okviru, koji se može koristiti za određivanje mere u kojoj je trajno rešenje postignuto.

Treba imati na umu da ove odluke i namere povezane sa lokacijom boravka nisu donete u vakumu, već su veoma povezane sa drugim odlučujućim faktorima, kao što su mogućnosti za zaposlenje i obrazovanje, pristup imovini, ekonomska fleksibilnost, odnosi u zajednici i percepcije bezbednosti i sigurnosti.

Anketa za profilisanje i DFG-i su pristupili temi budućih namera i planova iz tri perspektive, pitajući domaćinstva:

- ▶ Na kojoj lokaciji žele da se stalno nastane;
- ▶ Koje uslove smatraju neophodnima da bi se vratili ili lokalno integrisali i kako ih prioritizuju;
- ▶ Da li već imaju konkretne planove da promene lokacije boravka u sledećih šest meseci.

Razmatrajući buduće lokacije boravka, važno je napomenuti da su sva domaćinstva upitana da li bi razmotrili opcije da ostanu, kao i opciju da se vrate pod određenim uslovima; ovo znači da domaćinstva mogu da razmotre obe opcije i da jedna ne isključuje drugu.

Poželjno trajno rešenje bez obzira na uslove

Ispitana domaćinstva IRL romske/aškaliske/egipćanske populacije su upitana o njihovoj poželjenoj lokaciji boravka, bez obzira na uslove. Dobijeni su sledeći odgovori:

- ▶ Lokalna integracija u mestu raseljenja za 99 domaćinstva (80%);
- ▶ Povratak u mesto porekla za šest domaćinstava;
- ▶ Preseljenje na trećoj lokaciji na Kosovu za dva domaćinstva;
- ▶ Preseljenja van Kosova za devet domaćinstva;

Razmatranje ostanaka ili povratka pod određenim uslovima

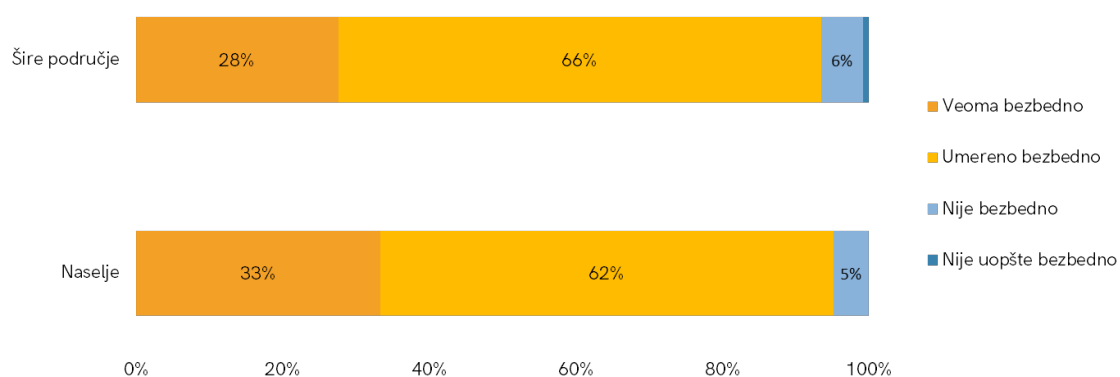
Od ispitanih domaćinstava 76% (93 domaćinstva) bi razmotrilo ostanak na trenutnoj lokaciji ako bi se stekli određeni uslovi. Uglavnom, 44% njih daje prioritet mogućnostima zaposlenja (ovo 41 domaćinstvo uglavnom ili imaju u vlasništvu trenutnu jedincu stanovanja ili su primljeni besplatno) i 27% daje prioritet obezbeđivanje jedinice stanovanja na opštinskom zemljištu (ova 25 domaćinstva ili žive pod zakup ili su primljeni besplatno). Mora se naglasiti da razmatranje ostanaka na trenutnoj lokaciji ne znači ostanak u trenutnoj jedinici stanovanja već radije ostanak na istoj lokaciji.

Pored gore navedenih faktora koji utiču na odluku za ostanak, iskustvo sa bezbednosnim incidentima i percepcija bezbednosti na trenutnoj lokaciji boravka se razmatra tokom određivanja održivosti lokalne integracije. Od ispitanih domaćinstava 5% je izjavilo da su imali iskustva sa bezbednosnim incidentima, kao što je nasilje i pretnje u okviru šest meseci pre ankete.

Percepirana bezbednost u smislu slobode kretanja je istražena u pogledu kretanja u okviru svog naselja i širom opštine i opština u susedstvu. Percepcija o bezbednosti je rangirana visoko od strane približno jedne trećine ispitanika, i na nivou naselja i širem nivou, dok su približno dve trećine izjavile da se osećaju umereno bezbedno. Mora se napomenuti da je grupa od dve trećine ispitanika rasprostranjena u većini ciljnih opština, odnosno: Kosovo Polje, Gračanica, Kamenica, Lipljan, Južna Mitrovica, Obilić, Štrpce, Zvečan.

Dužina boravka na trenutnoj lokaciji može takođe da utiče na razmatranje lokalne integracije. Primećeno je da koja razmatraju lokalnu integraciju 83% (78 domaćinstva) žive na trenutnoj lokaciji više od 16 godina.

Od 121 domaćinstava koja su naznačila da bi razmotrilo povratak u mesto porekla, pet su dala pozitivan odgovor. Uslovi navedeni kao pogodni se odnose na određenu vrstu pomoći za stanovanje.

Grafikon 20: Percepcija ispitanih domaćinstava IRL-a romske, aškalijske i egipćanske populacije u pogledu bezbednosti tokom kretanja u naselju i širem području

NALAZI O IRL-IMA SRPSKE POPULACIJE

KLJUČNI NALAZI

Osnovni demografski podaci i obrazac raseljavanja

- ▶ Među IRL-ima srpske populacije koji žive u kolektivnim centrima 30% muškaraca i 37% žena su stariji od 60 godina u vreme intervjua.
- ▶ Ukupno 43% domaćinstava u kolektivnim centrima i 28% domaćinstava u privatnom smeštaju u kojima su žene glave porodice.
- ▶ Većina ispitanih IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju žive u području Gračanice, Severne Mitrovice, Štrpca i Zvečana, a izjavili su da su uglavnom raseljeni iz oblasti Uroševca, Južne Mitrovice, Obilića, Prištine i Vučitrna. Većina ispitanih IRL-a srpske populacije živi u kolektivnim centrima u Leposaviću, Štrpcu i Zubinom Potoku, a izjavilo je da su uglavnom raseljeni iz oblasti Uroševca i Prizrena.
- ▶ Ukupno 88% ispitanih domaćinstava IRL-a u privatnom smeštaju i 92% onih koji su u kolektivnim centrima su izjavili da su se prvobitno raselili 1999 godine. Ukupno, 15% IRL-a u privatnom smeštaju i 9% IRL-a u kolektivnim centrima je rođeno u raseljenju. Većina domaćinstava (71% odnosno 78%) izjavila je da živi u trenutnom naselju više od 16 godina, u momentu pisanja.

Životni standard domaćinstava

- ▶ Od ispitanih IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju 33% je izjavilo da poseduju svoju trenutnu jedinicu stanovanja, dok su svi koji žive u kolektivnim centrima smešteni besplatno u zgradama koje se u proseku odlikuju većim izazovima nego u privatnim kućama: 27% domaćinstava u kolektivnim centrima nema tekuću vodu i jednak procenat nije povezan na sistem kanalizacije.
- ▶ Ukupno 12% ispitanih domaćinstava u privatnom smeštaju i 42% onih u kolektivnim centrima je izjavilo da imaju problema u pristupu zdravstvenoj zaštiti.

Zapošljavanje i ekonomska ugroženost

- ▶ Stope nezaposlenosti iznose 48% među IRL-ima u privatnom smeštaju (dostiže 71% među omladinom) i 62% među stanovnicima kolektivnih centara.
- ▶ Plate su navedene kao glavni izvor prihoda od strane 57% ispitanih IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju i 17% od strane stanovnika kolektivnih centara. Socijalna pomoć je prijavljena kao glavni izvor prihoda od strane 13% domaćinstava u privatnom smeštaju i 27% onih u kolektivnim centrima
- ▶ Ukupno 66% zaposlenih pojedinaca koji žive u privatnom smeštaju i 82% od onih u kolektivnim centrima izjavili su da zarađuju mesečno 300 eura ili manje; za 42% zaposlenih pojedinaca koji žive u privatnom smeštaju, mesečna primanja su ispod 150 eura.
- ▶ Ukupno 40% ispitanih domaćinstava u privatnom smeštaju i 70% domaćinstava u kolektivnim centrima je izjavilo da nemaju članove porodice koji primaju neku vrstu prihoda.

Pristup mehanizmima za povraćaj jedinice stanovanja, zemljišta i imovine

- ▶ Ukupno 72% ispitanih domaćinstava IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju i 47% onih iz kolektivnih centara izjavilo je da je ostavilo svoju imovinu u svom mestu porekla. Od njih, 93% i 86%, je izjavilo da poseduje relevantna dokumenta o vlasništvu.
- ▶ Ukupno 363 domaćinstva je izjavilo da je njihova imovine u mestu porekla uzurpirane, dok su 295 domaćinstva izjavila da je njihova imovina oštećena i da im je potrebna rekonstrukcija/popravka.
- ▶ Mehanizmi za povraćaj imovine postoje i 68% ispitanih domaćinstava IRL-a u privatnom smeštaju i 23% u kolektivnim centrima (u oba slučaja u grupi koja ima imovinu u mestu porekla) je izjavilo da su podneli zahteve za povraćaj. U 11 slučajeva domaćinstva su izjavila da su povratila pristup svojoj imovini.

Poželjna lokacija boravka

- ▶ Za poželjeno trajno rešenje u vezi sa mestom boravka naznačena je lokalna integracija za 95% ispitanih domaćinstava u privatnom smeštaju i za 84% u kolektivnim centrima.
- ▶ Ukupno 83% i 91% bi razmotrilo lokalnu integraciju kao trajno rešenje po određenim uslovima, uglavnom ako je jedinica stanovanja na opštinskoj zemlji obezbeđena (43% i 84% ispitanika u odgovarajućim grupama). Ukupno 38 domaćinstava (5% ukupno IRL-a srpske populacije iz uzorka) bi razmotrilo povratak kao trajno rešenje.

OPIS UZORKA

Uzorak IRL-a srpske populacije je podeljen na dve podgrupe prema vrsti smeštaja kako bi se primetila razlika između onih koji žive u privatnom smeštaju i onih koje žive u kolektivnim centrima.

Uzorak IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju se sastoji od 567 domaćinstva odnosno 1 907 pojedinaca. Uzorak je raspoređen širom sledećih lokacija: Gračanica (146 domaćinstva), Severna Mitrovica (130 domaćinstva), Štrpce (75 domaćinstva) i Zvečan (145 domaćinstva). Uzorak domaćinstava IRL-a koji žive u privatnom smeštaju je dalje raspoređen između dva geografska stratuma kako bi se omogućilo upoređivanje u okviru grupe. Stratum A uključuje četiri severne opštine i stratum B uključuje sve ostale opštine. Ponderi su primenjeni na ova dva stratuma prilikom korišćenja ukupnog uzorka IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju.

Uzorak IRL-a srpske populacije u kolektivnim centrima se sastoji od 135 domaćinstva odnosno 285 pojedinaca. Uzorak je raspoređen uglavnom na sledeće lokacije: Leposavić (24 domaćinstva), Štrpce (87 domaćinstva) i Zubin Potok (14 domaćinstva). Uzimajući u obzir ograničen veličinu uzorka u kolektivnim centrima, neke teme ne mogu biti istražene u detaljima kao za IRL-e u privatnom smeštaju. Kad god razvrstane podgrupe su previše male, samo se predstavlja broj domaćinstava.

Za detaljnu geografsku raspoređenost uzorka vidi tabelu 2 u poglavlju Uvod. Kad god nalazi proističu iz poduzorka unutar bilo koje od tri grupe prethodno navedene (IRL-i u privatnom smeštaju u stratumu A, IRL-i u privatnom smeštaju u stratumu B i IRL-i u kolektivnim centrima), ovo će biti naznačeno, uključujući veličinu poduzorka u obliku broja domaćinstava zajedno sa procentima.

OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODACI I OBRAZAC RASELJAVANJA

Osnovni podaci o stanovništvu

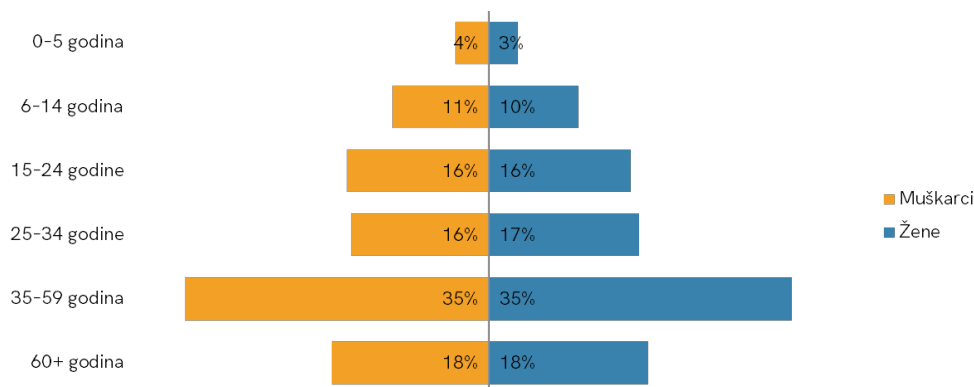
Piramida stanovništva u nastavku ilustruje raspodeljenost ispitanih IRL-a srpske populacije po uzrastu i rodu.

IRL-i srpske populacije u privatnom smeštaju i kolektivnim centrima pokazuju veoma različite piramide stanovništva. Dok prvi pokazuju regularniju raspoređenost stanovništva, drugi imaju veliki procenat lica uzrasta iznad 60 godina (30% muškaraca i 37% žena).

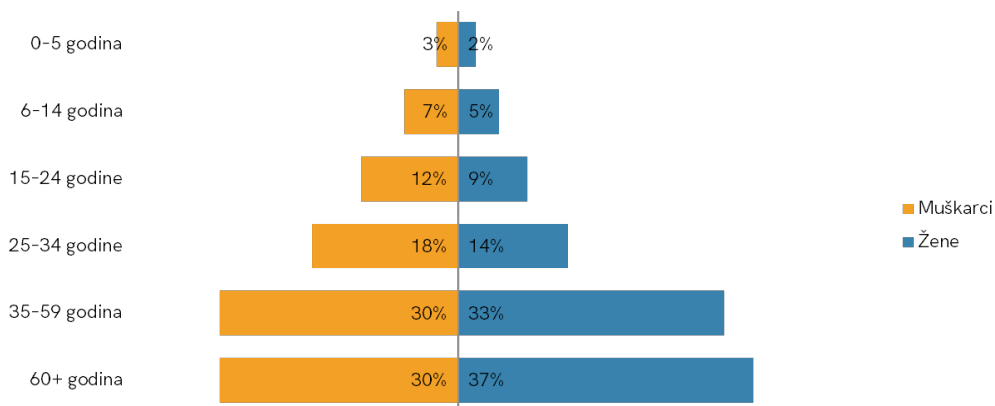
Prosečna veličina domaćinstva iznosi 3,3 člana među IRL-ima koji žive u privatnom smeštaju i 2,1 među onim koji žive u kolektivnim centrima.

Članovi domaćinstva	IRL-i u PS-u	IRL-i u KC-ima
1	13%	41%
2	18%	27%
3	21%	15%
4	26%	12%
5	13%	4%
6	6%	1%
7+	2%	0%
Ukupno	100%	100%

Tabela 23: Raspodeljenost ispitanih domaćinstava IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju (PS) i kolektivnim centrima (KC) po veličini

Grafikon 21: Ispitani IRL-i srpske populacije u privatnom smeštaju po polu i uzrastu

Grafikon 22: Ispitani IRL-i srpske populacije u kolektivnim centrima po polu i uzrastu

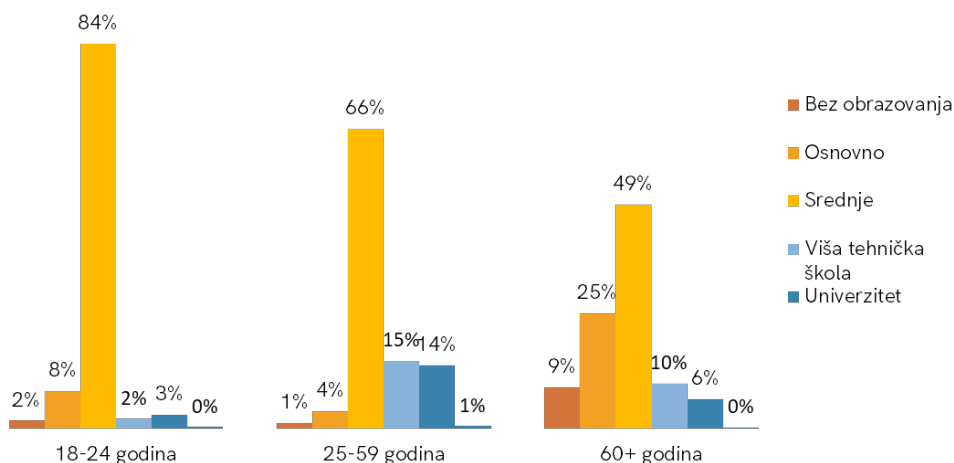
Proporcija domaćinstava u kojima su žene glave porodice iznosi 43% među stanovnicima kolektivnih centara i 28% među onima u privatnom smeštaju.

Kada se razmatra stopa zavisnosti shodno uzrastu, ispitani IRL-i srpske populacije pokazuju stopu od 33% u privatnom smeštaju, dok ista kod IRL-a srpske populacije u kolektivnim centrima iznosi 50%. Ovo odražava činjenicu da domaćinstva iz kolektivnih centara imaju relativno veći procenat lica starosti iznad 64 godina. Stopa zavisnosti shodno uzrastu ukazuje na odnos između produktivnog radno sposobnog stanovništva (15-64 godina) i stanovništva koje nije radno sposobno (0-14 godina i 65 + godina) koji se smatraju zavisnim. Što je veća stopa više je zavisnih koji se moraju podržati od strane produktivnih članova domaćinstva .

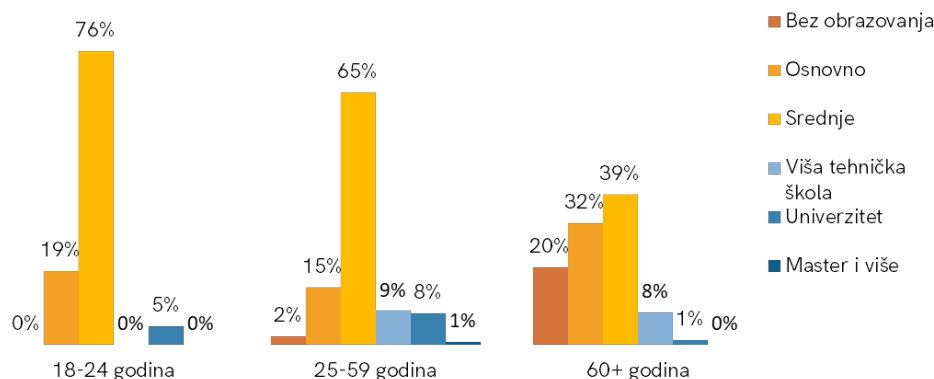
Nivoi pismenosti i obrazovanja

Procenat pojedinaca uzrasta iznad 15 godina koji su izjavili da su nepismeni iznosi 1% među IRL-ima srpske populacije u privatnom smeštaju (sve žene) i 3% među stanovnicima kolektivnih centara (bez razlike između muškaraca i žena).

Pregled završenog najvišeg nivoa obrazovanja otkriva da je u svim starosnim grupama većina od ukupno 1,785 pojedinaca uzrasta 18 godina i više koji su dali informacije na ovu temu (od ukupno 1,808 u ovoj

Grafikon 23: Najviši nivoi obrazovanja koji su završili ispitani IRL-i srpske populacije u privatnom smeštaju po starosnim grupama

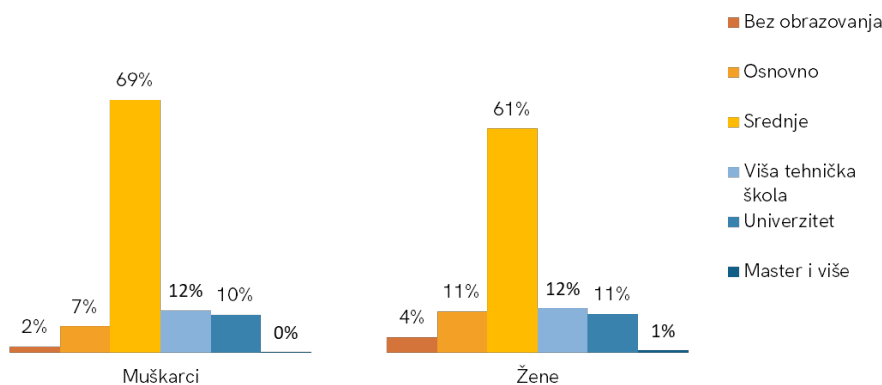

Grafikon 24: Najviši nivoi obrazovanja koji su završili IRL-i srpske populacije u kolektivnim centrima po starosnim grupama

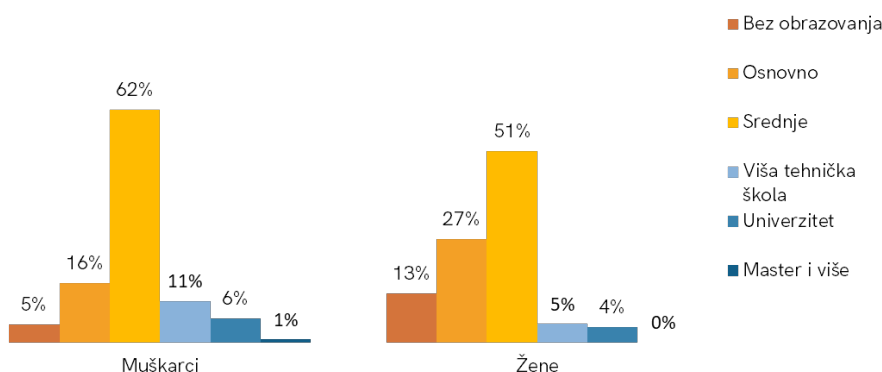
starosnoj grupi u uzorku) izjavila da poseduje minimalno srednju stručnu spremu, posebno među stanovništvom koje živi u privatnom smeštaju, i u porastu je među mlađom generacijom. U oba, privatnom i kolektivnom smeštaju žene iaju niži nivo obrazovanja od muškaraca. Mora se napomenuti da je veliki broj ispitanika iz obe grupe izjavio da ima završena samo prva četiri razreda osnovne škole. Prikazani procenti obuhvataju i te pojedince i one koji su izjavili da nisu pohađali ciklus formalnog obrazovanja.

Obrazac raseljavanja

Većina ispitanih domaćinstava IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju žive u Gračanici, Severnoj Mitrovici, Štrpcu i Zvečanu, a izjavili su da su uglavnom raseljeni iz oblasti Uroševca, Južne Mitrovice, Obilića, Prištine i Vučitrna. Većina ispitanih IRL-a srpske populacije živi u kolektivnim centrima u Leposaviću, Štrpcu i Zubinom Potoku, a izjavilo je da su uglavnom raseljeni iz oblasti Uroševca i Prizrena (za detaljan pregled obrasca raseljenja ispitanog stanovništva vidi Aneks 3).

Grafikon 25: Najviši nivo obrazovanja koji su završili ispitanici IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju po polu

Grafikon 26: Najviši nivo obrazovanja koji su završili ispitanici IRL-a srpske populacije u kolektivnim centrima po polu

Svi osim dva ispitanih domaćinstava su dali informacije o godini njihovog prvog raseljenja. Većina njih je izjavila da su se raselili 1999. godine, sa 12% IRL-a u privatnom smeštaju i 8% onih u kolektivnim centrima koji su izjavili da su se raseljeni 2004. godine. Većina od svih domaćinstava žive kao raseljeni oko 17 godina, sa 15% IRL-a u privatnom smeštaju (od 1,820 ispitanika od ukupno 1,907 u uzorku) i 9% stanovnika kolektivnih centara (od 276 ispitanika od ukupno 285 u uzorku) koji su rođeni u raseljenju.

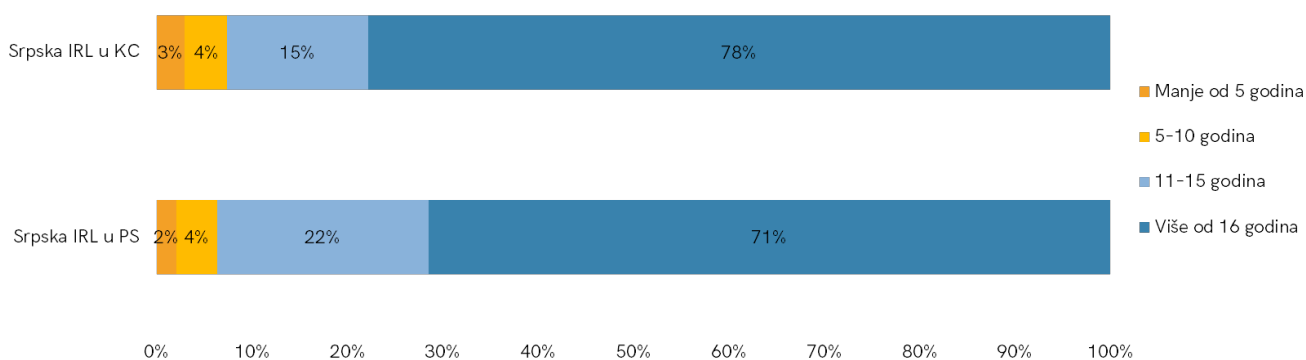
Takođe svi osim dva ispitanih domaćinstava su dali informacije o broju puta koliko su se selili od prvog raseljenja. Ukupno 25% u privatnom smeštaju i 33% stanovnika kolektivnih centara je izjavilo da je raseljeno direktno na sadašnje mesto boravka, dok se 68% i 58% izjavilo da se selilo jedan do dva puta nakon prvog raseljenja. Prema tome 71% IRL-a u privatnom smeštaju i 78% onih u kolektivnim centrima žive više od 16 godina u trenutnom naselju u vreme pisanja.

ŽIVOTNI STANDARD I PRISTUP DOKUMENTACIJI

Uslovi stanovanja

Od ispitanih domaćinstava u privatnom smeštaju IRL-a srpske populacije 51% živi u individualnim kućama, dok većina ostalih (43%) živi u stanovima. Od IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju 33% je izjavilo da poseduje trenutnu jedinicu stanovanja i 31% stanuje besplatno dok su ostali uglavnom žive pod zakup (26%). Svi ispitani stanovnici kolektivnih centara su izjavili da ne plaćaju zakup.

Ispitani IRL-i srpske populacije u privatnom smeštaju raspoređeni su u urbanim područjima (63%) i ruralnim područjima (37%). Ispitani IRL-i u kolektivnim centrima su uglavnom smešteni u ruralnim mestima, sa 17% domaćinstava u urbanim područjima. IRL-i u privatnom smeštaju žive u jedinici stanovanja od čvrstog materijala, dok 17% stanovnika kolektivnih centara živi u slabim improvizovanim konstrukcijama (koje se nalaze u Zubinom Potoku i Gračanici).

Grafikon 27: Dužina boravka ispitanih IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju (PS) i kolektivnim centrima (KC) u trenutnom naselju

Referenca na Okvir IASC-a

Kriterijum: Uživanje adekvatnog životnog standarda bez diskriminacije

IRL-i koji su postigli trajno rešenje uživaju bez diskriminacije adekvatan životni standard uključujući minimalno sklonište, zdravstvenu zaštitu, hranu, vodu i ostala sredstva potrebna za opstanak.

Kriterijum: Pristup ličnoj i drugoj dokumentaciji bez diskriminacije

IRL-i koji su postigli trajno rešenje imaju pristup ličnoj i drugoj dokumentaciji koja je neophodna za pristup javnim službama, povraćaj imovine i poseda, prava glasa ili drugih svrha koje su vezane za trajna rešenja.

Ne svi IRL-i srpske populacije u privatnom smeštaju koji imaju tekuću vodu i struju i priključak na sistem kanalizacije. Posebno izazovni uslovi primećeni su kod stanovnika kolektivnih centara, od kojih 27% nema tekuću vodu i 27% nije priključeno na sistem kanalizacije.

	IRL-i srpske populacije u privatnom smeštaju	IRL-i srpske populacije u kolektivnim centrima
Tekuća voda	99%	73%
Struja	99%	99%
Plin	2%	0%
Sistem kanalizacije	94%	73%

Tabela 24: Proporcija ispitanih domaćinstava po grupi koji imaju pristup navedenim uslugama u jedinicama stanovanja

Pristup obrazovanju

Pristup obrazovanju je istražen u odnosu na redovno pohađanje nastave (pet dana u nedelji). Tabela u nastavku prikazuje procenete razvrstane po nivou obrazovanja i polu za 189 dece osnovnog obrazovanja (od ukupno 203 u uzorku)⁴⁸ i 111 dece/omladine srednjeg nivoa obrazovanja za koje su prikupljeni podatci u grupi IRL srpske populacije u privatnom smeštaju, i ističe sledeće nalaze:

- ▶ Neznatno veće stope pohađanja za dečake u odnosu na devojčice.
- ▶ Skoro identične stope pohađanja za svaku rodnu grupu za oba nivoa obrazovanja, ukazuje da skoro i nema napuštanja škole tokom osnovnog i srednjeg obrazovanja (napuštanje se ne javlja kod devojčica).

Kod opšteg stanovništva Kosova, stopa pohađanja iznosi 98% za osnovnu školu i 82% za srednju školu⁴⁹.

Svih 27 dece nađene među stanovnicima kolektivnih centara za koje su sakupljeni podatci (od ukupno 29 u ovoj grupi) pohađaju školu.

	Muškarci	Žene
Stope pohađanja osnovne škole	91%	85%
Stope pohađanja srednje škole	89%	85%

Tabela 25: Stope pohađanja nastave ispitanih IRL-a srpske populacije po nivou (osnovne i srednje škole) i polu

Pristup zdravstvenoj zaštiti

Ukupno 12% domaćinstava IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju i 42% stanovnika kolektivnih centara su izjavili da nisu u mogućnosti da pristupe zdravstvenoj zaštiti kada im je to potrebno. Većina ovih domaćinstava živi u ruralnim oblastima. Ogromna većina iz obe grupe je kao glavni razlog nemogućnosti pristupa zdravstvenoj zaštiti navela da usluge koje su im bile potrebne nisu dostupne u blizini i nisu bile pristupačne u obližnjem zdravstvenom centru.

48 Prema sitemu Srbije, pohađanje osnovne škole može početi između šeste i sedme godine.

49 UNICEF Kosovo (UNSCR 1244). Monitoring the Situation of Children and Women - Multiple indicator Cluster Survey 2013-2014 (UNSCR 1244 Praćenje situacije dece i žena - Istraživanje višestrukih klastera pokazatelja 2013-2014)..

Lična dokumentacija

Od ukupnog uzorka IRL-a srpske populacije dva pojedinca su izjavila da ne poseduju nikakav oblik lične dokumentacije. Ukupno 10% su izjavili da ne poseduju pasoš ili ličnu kartu – iako navodno poseduju izvod iz registra rođenih. Od ovih pojedinaca 99% su uzrasta ispod 24 godine starosti, a većina (80%) planira da podnese zahtev za ličnu dokumentaciju.

Dakle, 76% pojedinaca koji žive u privatnom smeštaju i koji poseduju ličnu kartu izjavilo je da je izdata od strane Kosova, dok je 86% izjavilo da poseduje ličnu kartu izdatu od strane Srbije; proporcije za one koji žive u kolektivnim centrima su 78% i 88%. Ovo pokazuje da je određeni broj stanovništva poseduje ličnu kartu izdatu i od strane Kosova i Srbije.

ZAPOŠLJAVANJE: PRISTUP I USLOVI

S obzirom na dostupnost programa socijalne pomoći, sposobnost ispunjavanja socio-ekonomskih potreba IRL-a srpske populacije je istražena iz perspektive pristupa kako tržištu rada tako i socijalnoj pomoći. Ovo poglavlje razmatra pristup ciljanog uzorka tržištu rada i uslovima zapošljavanja. Zbog malog broja pojedinaca za koje je utvrđeno da su ekonomski aktivni u kolektivnim centrima, analiza ove grupe IRL-a ne prevazilazi osnovne statistike, i ne istražuje detalje u vezi sa onim što karakteriše zaposlene i nezaposlene. Opšta ekonomska situacija domaćinstava IRL-a srpske populacije, uključujući i njihov pristup socijalnim davanjima je dat u narednom poglavlju.

Pristup zaposlenju

Pristup zaposlenju je analiziran preko sledećih pokazatelja:

- ▶ Učešće radne snage, odnosno proporcija ekonomski aktivnog radno sposobnog stanovništva (oni koji rade ili koji traže posao)
- ▶ Stopa zaposlenosti, odnosno proporcija zaposlenog radno sposobnog stanovništva
- ▶ Stopa nezaposlenosti, odnosno procenat radne snage koja trenutno nije zaposlena i koja je u potrazi za poslom

Sva tri pokazatelja uzimaju u obzir radno sposobno stanovništvo (15-64 godina), što za ispitane IRL-e srpske populacije odgovara broju od 1,414 pojedinaca u privatnom smeštaju i 191 lica u kolektivnim centrima. Treba napomenuti da termin „zaposlenje“ može da sadrži veoma različite situacije, kao što je neformalna zaposlenost i neadekvatna zapošljenost. Stoga će se i uslovi zapošljavanja takođe istražiti.

Analizirajući pristup zapošljavanju ispitanih IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju i kolektivnim centrima, u skladu sa gore navedenim pokazateljima, može se primetiti da, dok je ukupno učešće radne snage IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju i kolektivnim centrima sličan, primećen je veći rodni jaz u drugoj grupi. Naprotiv, stopa zaposlenost varira (33% među IRL-ima u privatnom smeštaju i 24% među IRL-ima u kolektivnim centrima), a širi rodni jaz je ponovo primećen u vezi sa zapošljavanjem stanovnika kolektivnih centara. Malu

veličinu radno sposobnog stanovništva u kolektivnim centrima (191 pojedinac) treba, međutim, imati u vidu.

Među omladinom u privatnom smeštaju (15-24 godina; 311 pojedinca ukupno), učešće radne snage iznosi 28% u odnosu na 64% posmatrano u ukupnom broju radno sposobnog stanovništva, dok je stopa nezaposlenosti 71% u odnosu na 48%. Utvrđeno je da je stopa nezaposlenosti niža među mlađim ženama (68%) nego među mlađim muškarcima (75%).

Zahvaljujući malom broju omladine koja se nalazi u ciljnim kolektivnim centrima (30 pojedinaca), nije mogla biti sprovedena analiza o učešću radne snage, zaposlenosti i nezaposlenosti.

Aranžmani i sektor za zapošljavanja

Od 459 IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju koji su pružili informacije o svom trenutnom tipu ugovora - koji predstavljaju 98% od 466 pojedinaca koji su izjavili da su zapošljeni - 92% je izjavilo da imaju pisani ugovor. Razlika između zaposlenih muškaraca i žena, sa ove tačke gledišta, je mala (tri procentnih poena u korist muškaraca). Prevalencija pisanih ugovora među zaposlenim pojedincima u grupi kolektivnog centra (44 ispitanika od 46 ispitanih pojedinca ukupno) iznosi 66% (treba imati u vidu mnogo manju veličinu uzorka u pogledu zaposlenih lica u ovoj grupi).

Od 459 pojedinaca iz uzorka u privatnom smeštaju i 44 pojedinca u kolektivnim centrima koji su pružili dalje informacije o njihovom stanju zapošljenja, 89% i 70% je izjavilo da rade sa punim radnim vremenom, dajući tako slabe indikacije o neadekvatnom zapošljenju.

Uzrast: 15-64		Muškarci	Žene	Ukupno %	Ukupan broj/ Imenilac
IRL-i srpske populacije u privatnom smeštaju	Učešće radne snage	68%	59%	64%	1414
	Stopa zaposlenosti	37%	30%	33%	1414
	Stopa nezaposlenosti	46%	50%	48%	904
IRL-i srpske populacije u kolektivnim centrima	Učešće radne snage	74%	47%	61%	191
	Stopa zaposlenosti	30%	16%	24%	191
	Stopa nezaposlenosti	59%	65%	62%	117

Tabela 26: Pristup zapošljenju IRL srpske populacije u privatnom smeštaju i kolektivnim centrima koji su u radno sposobnoj starosnoj (15-64 godine) po polu⁵⁰

50 «Ukupan broj/imenilac» kolona se odnosi na imenilac koji se koristi za izračunavanje procenata: za izračunavanje učešća radne snage i stope zaposlenosti, relevantni poduzorak (imenilac) obuhvata 1,414 ili 191 (prema grupi) radno sposobnih pojedinaca (od 15-64 godina); za stopu nezaposlenosti, relevantni poduzorak (imenilac) obuhvata 904 ili 117 (prema grupi) pojedinaca koji učestvuju u radnoj snazi.

Uzrast: 15-64		Muškarci	Žene	Ukupno %	Ukupan broj/ Imenilac
IRL-i srpske populacije u privatnom smeštaju	Učešće radne snage	24%	31%	28%	311
	Stopa zaposlenosti	6%	11%	8%	311
	Stopa nezaposlenosti	75%	68%	71%	61

Tabela 27: Pristup zapošljenju ispitanih IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju za omladinu (15-24 godine) po polu

Ukupno 66% od 470 IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju koji su pružili informacije o njihovim platama je izjavilo da njihova mesečna plata iznosi ispod 300 evra, dok žene zarađuju u proseku oko 6 evra manje od muškaraca. Od 45 ispitanika među stanovnicima kolektivnih centara, 42% je izjavilo da zarađuje manje od 150 evra mesečno.

	IRL-i srpske populacije u privatnom smeštaju	IRL-i srpske populacije u kolektivnim centrima
Manje od 100 evra	6%	24%
101-150 EUR	6%	18%
151- 200 EUR	10%	22%
201- 250 EUR	19%	11%
251- 300 EUR	25%	7%
301- 400 EUR	27%	13%
400+ EUR	8%	4%
Ukupno %	100%	100%
Ukupan broj	470	45

Tabela 28: Opsezi mesečnih plata ispitanih zaposlenih IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju i kolektivnim centrima

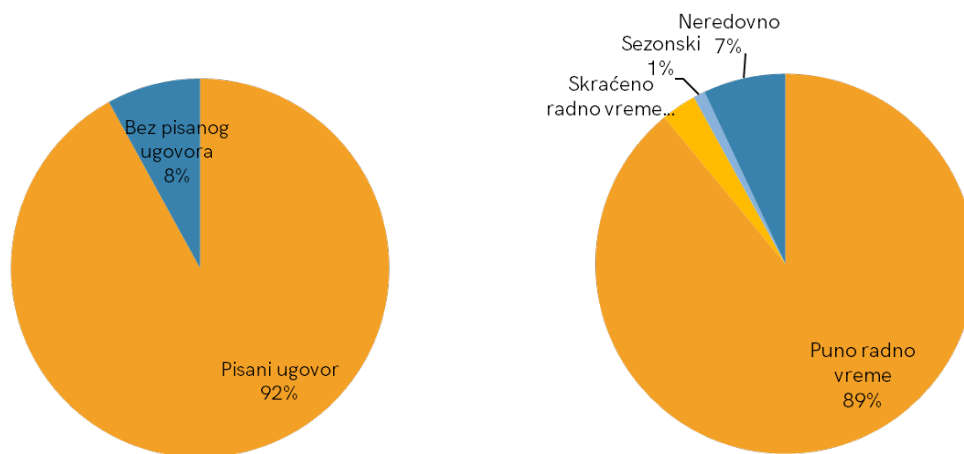
Referenca na Okvir IASC-a

Kriterijum: Pristup sredstvima za život i zaposlenje

Zaposlenje i sredstva za život koji su na raspolaganju IRL-ima moraju im omogućiti da ispune najmanje njihove osnovne socio-ekonomske potrebe.

Primećena je veoma mala razlika među IRL-ima srpske populacije u privatnom smeštaju u pogledu zaposlenja u javnom ili privatnom sektoru. Od 465 pojedinaca koji su pružili podatke o ovoj temi od 466 koji su izjavili da su zaposleni, 90% je izjavilo da radi u javnom sektoru, uz veliku većinu žena u odnosu na muškarce.

Zbog malog broja stanovnika kolektivnih koji su zaposleni, nije mogla biti izvršena dalja analiza njihove raspoređenosti po sektorima.

Grafikon 28: Radni aranžmani zaposlenih IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju

Ko su nezaposleni?

Dok je nezaposleno stanovništvo već bilo istraženo u odnosu na ključne demografske karakteristike, kao što su uzrast i pol, ovde je to dalje istraženo u odnosu na nivo obrazovanja i lokaciju boravka. Svi ovi faktori su provereni u regresionoj analizi, koja podržava dole navedene zaključke:

- ▶ **Žene i muškarci IRL-i srpske populacije imaju relativno slične stope nezaposlenosti** (46% za muškarce i 50% za žene u privatnom smeštaju; 59% za muškarce i 65% za žene u kolektivnim centrima).
- ▶ **Stopa nezaposlenosti među omladinom IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju (71%) je viša nego među opštem radno sposobnom stanovništvu Srba u privatnim smeštajima (48%).**
- ▶ **Iako je nezaposlenost veća među onima sa osnovnim obrazovanjem, smanjenje viđeno među onima sa visokim obrazovanjem nije posebno značajno.** Pored toga, oni sa najvišim obrazovanjem zapravo imaju nešto veću stopu nezaposlenosti u odnosu na one sa srednjoškolskim obrazovanjem.
- ▶ **Više stope nezaposlenosti primećene su u ruralnim područjima, kao i u stratumu B⁵¹ uzorka.**

51 Stratum B uključuje sve ispitane lokacije osim četiri opštine na severu.

Pored prethodne analize, ispostavilo se da je 2% i 12% nezaposlenog stanovništva među srpskim IRL-ima u privatnom smeštaju, odnosno stanovnicima kolektivnih centara, izjavilo da nisu registrovani u kancelariji za nezaposlene.

Konačno, percepcija nezaposlenih o glavnom razlogu njihove nezaposlenosti je bila ispitana, od kojih 78% u privatnom smeštaju, 79% u kolektivnim centrima je kao odgovor dalo da „previše ljudi traži posao“ kao razlog. U nastavku 13% i 18% je navelo „nedostatak ličnih veza“.

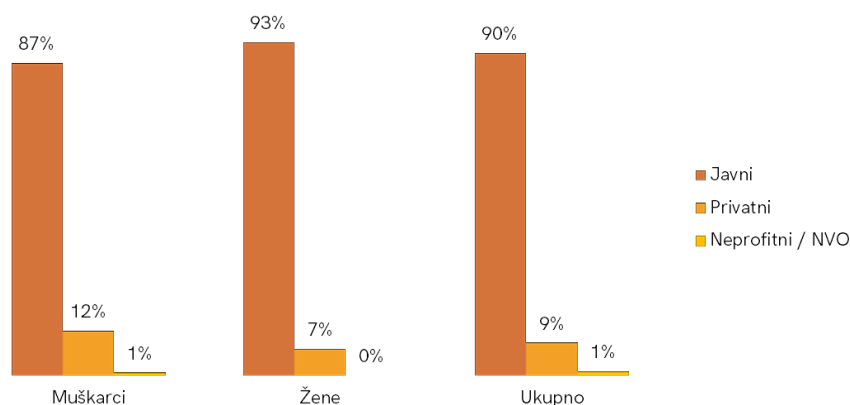
		Stopa nezaposlenosti	
Srpski IRL u privatnom smeštaju	Osnovno		56%
	Srednje		41%
	Viša škola ili više		47%

Tabela 29: Stope nezaposlenosti ispitanih IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju po nivou obrazovanja

Grafikon 29: Zaposleni IRL-i srpske populacije u privatnom smeštaju po sektoru rada i polu

EKONOMSKA SITUACIJA

Ekonomska situacija ciljanih domaćinstava IRL-a srpske populacije je ispitana razmatranjem glavnih izvora prihoda, kao i rashoda.

Izvori prihoda

Ispitanici su zamoljeni da navedu najvažniji i drugi najvažniji izvor prihoda u njihovom domaćinstvu. Od IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju, 57% je navelo plate kao glavni izvor prihoda, dok 17% stanovnika kolektivnih centara, za koje su penzije ili socijalna pomoć glavni izvor prihoda za 45% i 27% slučajeva. Ali ovo treba čitati u svetlu većeg procenta pojedinaca koji imaju preko 60 godina (33%) među stanovnicima kolektivnih centara.

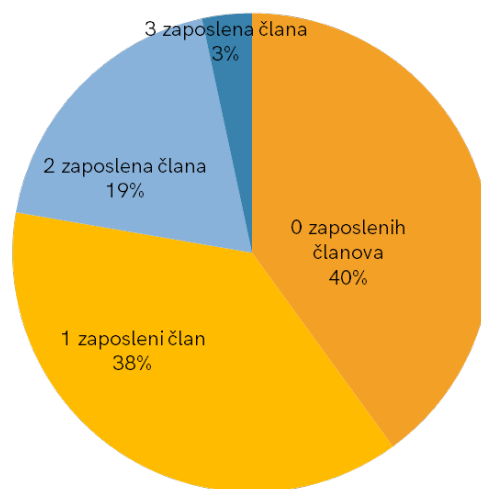
	Srpski IRL-i u privatnom smeštaju	Srpski IRL-i u kolektivnim centrima
Plate	57%	17%
Neredovne dnevnice (prihod od privremenih aktivnosti)	2%	7%
Poljoprivreda	0%	0%
Poslovni prihod (uklj. DOM preduzeća)	1%	0%
Penzije	27%	45%
Socijalna pomoć	13%	27%
Doznake	0%	0%
Ostalo	0%	1%
Nema izvora prihoda	1%	1%

Tabela 30: Glavni izvor prihoda IRL-i srpske populacije u privatnom smeštaju i kolektivnim centrima

Što se tiče sekundarnih izvora prihoda, 65% stanovnika kolektivnih centara i 43% IRL-a u privatnom smeštaju je reklo da nema nikakav izvor prihoda. Od IRL-a u privatnom smeštaju 24% je navelo plate kao drugi izvor prihoda.

Na osnovu nalaza iz prethodnog poglavlja u pogledu sa pristupa zaposlenja, može se zaključiti da je 40% ciljanih domaćinstava u privatnom smeštaju navelo da nemaju člana domaćinstva koji ima neku vrstu prihoda, dok je preostalih 60% reklo da imaju od jednog do tri zaposlena člana. Ove proporcije odražavaju i potvrđuju način na koji domaćinstva navode njihovo oslanjanje na izvore prihoda, kombinacijom od 40% koji su naveli penzije ili socijalnu pomoć kao glavni izvor prihoda i kombinacija od 60% koji su naveli plate, dnevnicu ili poslovni prihod kao glavni izvor prihoda.

Među ispitanim stanovnicima kolektivnih centara, 70% domaćinstava izjavilo je da nemaju člana koji prima neku vrstu prihoda; opet, ovo se odražava na njihovu zavisnost od penzija i socijalne pomoći (kombinovanih 72% navelo ih je kao glavne izvore prihoda).

Grafikon 30: Procenat ispitanih domaćinstava IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju po broju zaposlenih članova

Rashodi

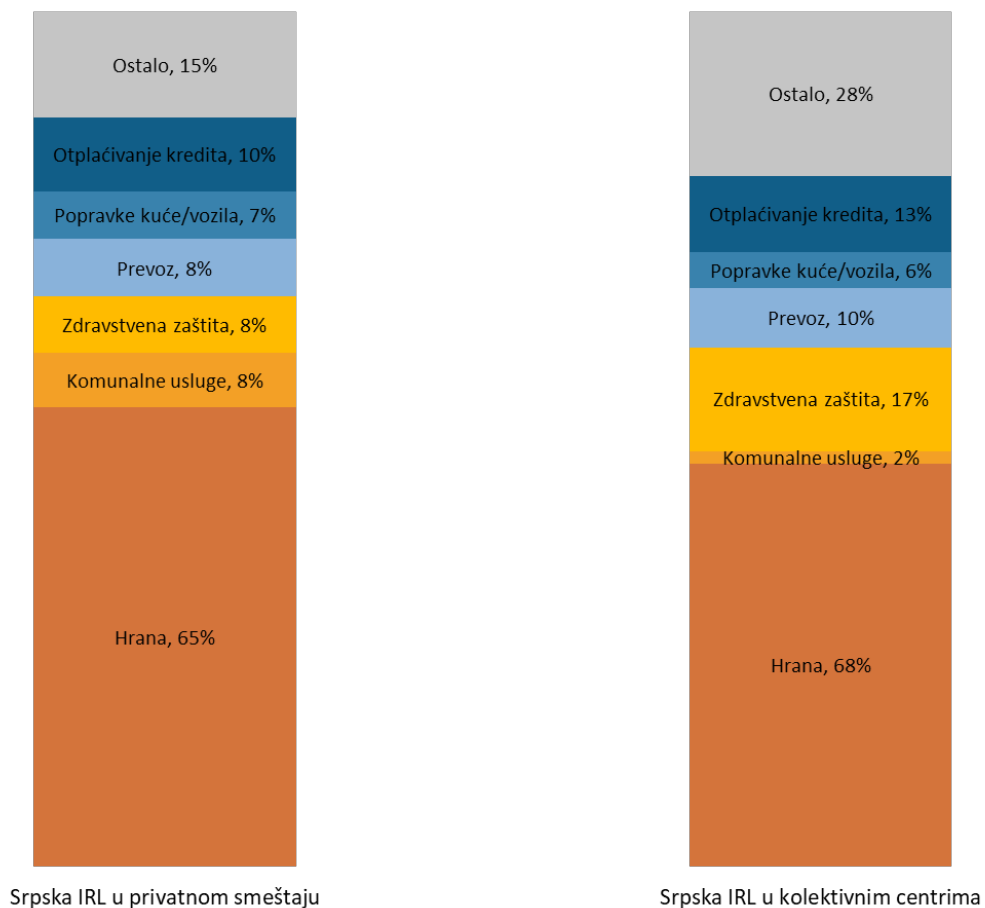
IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju su izjavili da mesečno troše prosečno oko 306 evra po domaćinstvu⁵² i 122 euro po osobi⁵³, dok su stanovnici kolektivnih centara izjavili da troše 261 evra po domaćinstvu i 144 po osobi.

52 Stanovanje pod zakup nije uključeno u ukupne rashode jer su samo neke porodice prijavile da plaćaju isto, što bi iskrivilo ukupni broj. Domaćinstva IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju koja su rekla da plaćaju stanovanje pod zakup su naveli mesečne troškove od 80 evra.

53 Prosečni mesečni rashodi po glavi stanovnika iznose 103 evra za stanovnike iz stratuma A i 133 za stanovnike iz stratuma B. Važno je privući pažnju na koncept standardnog odstupanja kada se obračunavaju prosečni rashodi (kvantitet izražen po tome koliko članova grupe se razlikuju od srednje vrednosti grupe; što se podaci više šire, to je odstupanje veće). Standardno odstupanje u ovom slučaju je 94 evra, što je blizu proseku (122 evra). Ovo otkriva da raspon rashoda po glavi stanovnika varira u velikoj meri, nagoveštavajući različite ekonomske situacije o čemu će biti reč u narednom odeljku.

Razmatrajući procenat mesečnih rashoda koji se izdvajaju za hranu, što je determinanta ekonomske fleksibilnosti, prosečna stopa od 53% je primećena za IRL-e srpske populacije u privatnom smeštaju. Što je veće stopa izdvajanja za hranu, očekuje se manja ekonomska fleksibilnost domaćinstva⁵⁴.

54 Stopa izdvajanja za hranu za kolektivne centre nije izračunata usled specifičnosti stalne jedinice stanovanja i ostalih vrsta pružene pomoći koji iskrivljuju ukupne rashode i njihovu raspodelu.

Grafikon 31: Raspodela mesečnih rashoda po glavi stanovnika ispitanih IRL-a srpske populacije – prikazano po vrsti u evrima

Faktori ekonomske dobrobiti domaćinstva

Analiza ekonomske situacije domaćinstava IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju je ukazala na veliku varijaciju. U cilju boljeg razumevanja šta karakteriše domaćinstva koja žive u različitim ekonomskim situacijama, četiri podgrupe su formirane na osnovu prijavljenih rashoda (vidi tabelu o grupisanju rashoda za detalje). Ista analiza nije mogla biti sprovedena u pogledu stanovnika kolektivnih centara usled ograničenog broja zaposlenih pojedinaca.

Razumevanje karakteristika koje ove grupe imaju može pomoći u indentifikovanju koje su ekonomski najugroženije grupe. Sledeći faktori su ispitani: značaj zaposlenosti, dužina boravka na trenutnoj lokaciji, nivo obrazovanja glave domaćinstva i trenutna stalna mesta stanovanja. Sledeći nalazi su otkriveni:

- ▶ **Ograničeni uticaj plata na dobrobit domaćinstva:** Značajana proporcija ispitanih domaćinstava u grupi sa srednjim i visokim rashodima su izjavili da nemaju zaposlenog člana (43% i 38%), što ukazuje na oslanjanje na druge izvore prihoda, kao što je socijalna pomoć koju je kao glavni izvor prihoda navelo 65% i 50% ispitanika iz obe grupe.
- ▶ **Jača ekonomska polarizacija među ekonomskom blagostanju u urbanim oblastima:** U ruralnim oblastima primećeni je manji broj domaćinstava

koji pripadaju grupu sa najnižim rashodima (13%) u odnosu na urbane oblasti (26%). Pored toga, u urbanim oblastima je primećena jača polarizacija gde ne samo da više domaćinstava spada u grupu sa najnižim rashodima, već i 40% spada u grupu sa najvišim rashodima (vidi tabelu III u Aneksu 4).

- ▶ **Stalno mesto boravka ne utiče na ekonomsku dobrobit:** Nije primećena jasna veza između grupa rashoda i situacije sa jedinicom stanovanja u smislu posedovanja i zakupa. Isti procenat (24%) onih koji poseduju jedinicu stanovanja i onih koji žive pod zakup, spada u grupu sa najnižim rashodima, dok su i kod ostalih grupa primećeni slični procenti takođe. Međutim, samo manji procenat domaćinstava koji žive besplatno spada u grupu sa najnižim rashodima (vidi tabelu III u Aneksu 4).
- ▶ **Pozitivan uticaj nivoa obrazovanja glave domaćinstva na ekonomsku dobrobit:** Od 82% domaćinstava čije glave porodice imaju diplomu srednje škole, 25% i 37% se nalaze u grupama sa srednjim i najvišim rashodima. Među domaćinstvima čije glave imaju fakultetsku diplomu, kao minimum (ukupno 15), niko ne spada u grupu sa najnižim rashodima već su jednako raspoređeni između druge najniže, srednje i najviše grupe sa rashodima (vidi tabelu III u Aneksu 4).

IRL-i srpske populacije u privatnom smeštaju	0 zaposlenih članova	1 zaposlen član	2 zaposlena člana	3 zaposlena člana	Ukupno %	Ukupan broj
Grupa sa najnižim rashodima	38%	34%	23%	5%	100%	113
Druga grupa sa najnižim rashodima	43%	39%	12%	6%	100%	105
Grupa sa srednjim rashodima	43%	36%	19%	3%	100%	145
Grupa sa najvišim rashodima	38%	41%	20%	1%	100%	202

Tabela 31: Broj zaposlenih članova kod ispitanih domaćinstava IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju po grupama rashoda

Grupisanje rashoda

Četiri grupe različitih ekonomskih dobrobiti su formirane na osnovu dnevnog rashoda domaćinstva po glavi stanovnika. Informacije o rashodima je pružio skoro ceo ciljani uzorak (565 od 567 domaćinstva). Grupa sa najnižim rashodima se sastoji od domaćinstava čija potrošnja je ispod linije siromaštva od 1.90 USD dnevno (što odgovara vrednosti 1.79 EUR u momentu pisanja, definisano od strane Svetske banke u 2015. u smislu kupovne moći - vidi <http://www.worldbank.org/en/topic/poverty/brief/global-poverty-line-faq>). Preostala domaćinstva su podeljena u tri grupe jednakih raspona, kao što je prikazano u tabeli u nastavku. Skoro 40% ispitanih domaćinstava IRL-a srpske populacije spada u dve grupe sa najnižim rashodima.

	Serb IDPs in private accomm.
Grupa sa najnižim rashodima: Troši ispod 1.79€ po glavni stanovnika/dnevno	20%
Druga grupa sa najnižim rashodima: Troši između 1.8 i 2.9€ po glavni stanovnika/dnevno	19%
Grupa sa srednjim rashodima: Troši između 3 i 4.6€ po glavni stanovnika/dnevno	26%
Grupa sa najvišim rashodima: Troši više od 4.6€ po glavni stanovnika/dnevno	36%
Ukupno %	100%
Ukupan broj (domaćinstva)	565

Tabela 32: Raspodela domaćinstava IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju po nivoima rashoda (po glavi stanovnika dnevno)

Ekonomске strategije suočavanja

Ispitana domaćinstva su pitana da se izjasne u pogledu njihove percepcije o njihovoj ekonomskoj situaciji prema tome da li nailaze na poteškoće da plate stanovanje pod zakup ili da sastave kraj sa krajem. Od 25% IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju koji stanuju pod zakup, 28% njih je zjavilo da je moralo da pozajmi novac kako bi platilo zakup u proteklih šest meseci. Sastavljanje kraja sa krajem je navedeno kao izazov za približno 64% ciljanih domaćinstava. Većina ovih domaćinstava (82% domaćinstava u privatnom smeštaju i 84% stanovnika kolektivnih centara) navelo glavni mehanizam suočavanja koji je izabran je „pozajmljivanje od prijatelja/rođaka ili ostalih članova zajednice» (npr. vlasnika radnje).

Referenca na Okvir IASC-a

Kriterijum: Efikasni i dostupni mehanizmi za povraćaj jedinica stanovanja, zemljišta i imovine

IRL-i koji su postigli trajno rešenje imaju pristup efikasnim mehanizmima za blagovremeni povraćaj njihove jedinice stanovanja, zemljišta i imovine, bez obzira na to da li će se vratiti ili su odlučili da se lokalno integrišu ili da se nasele negde drugde u zemlji.

Proces putem kog se vrši povraćaj jedinice stanovanja, zemljišta i imovine i povezana kompenzacija može biti složen i dugotrajan. Ovaj proces ne mora da bude potpuno zaključen pre nego što IRL-i pronađu trajno rešenje. Određujući faktor je to da oni imaju pristup efikasnom i dostupnom mehanizmu za povraćaj imovine i za kompenzaciju (uključujući, kada im je potrebno, besplatna pravna pomoć) i imaju mogućnost bezbednog i sigurnog stanovanja u međuvremenu.

PRISTUP MEHANIZMIMA ZA POVRAĆAJ JEDINICE STANOVANJA, ZEMLJIŠTA I IMOVINE

Na Kosovu povraćajem imovine upravlja Kosovska Agencija za Upoređivanje i Verifikaciju Imovine, koja je nadležna da prima, obrađuje i rešava zahteve povezane sa nepokretnom imovinom. Vrsta imovine u vlasništvu u mestu porekla, kao i nivo pristupa istoj je ispitan u nastavku.

Imovina ostavljena u mestu porekla

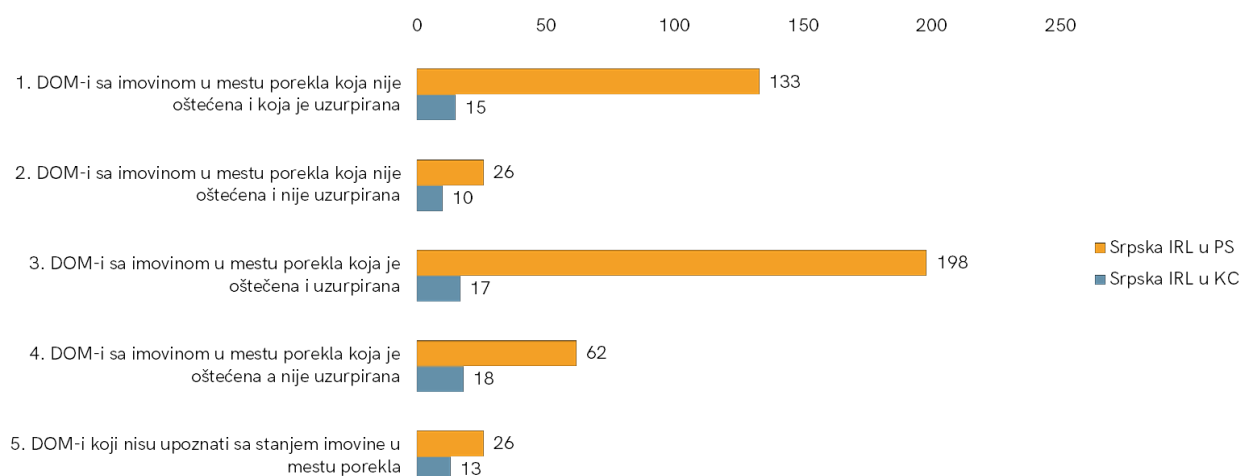
Sva ciljane domaćinstava dotičnim grupama su pružila informacije da li imaju imovinu u mestu porekla. Od grupe u privatnom smeštaju, 72% su naveli da poseduju najmanje jednu jedinicu imovine u mestu porekla. Za 68% to je jedinica stanovanja, dok je za 22% to poljoprivredno zemljište. Među IRL-a srpske populacije u kolektivnim centrima 47% je izjavilo da poseduje jednu jedinicu imovine u mestu porekla, za 44% to je jedinica stanovanja.

Ispitana domaćinstva su navela stanje imovine koju su ostavili u mestu porekla kao što je prikazano u tabeli ispod. Od datih informacija ispostavlja se, u vreme ankete, 363 domaćinstva su izjavila da njihova jedinica ili jedinice imovine uzurpirane, 295 da im je potrebna rekonstrukcija/popravka, i 39 domaćinstva nisu upoznata sa stanjem svoje jedinice imovine.

Type of property in the place of origin	DOM-i IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju		DOM-i IRL-a srpske populacije u kolektivnim centrima	
	%	Broj	%	Broj
DOM koja su iza sebe ostavili kuću/e	68%	389	44%	59
DOM koja su iza sebe ostavili poljoprivredno zemljište	22%	125	13%	18
DOM koja su iza sebe ostavili neobrađivo zemljište	8%	45	1%	2
Ukupni DOM koja su iza sebe ostavili imovinu	72%	408*	47%	64

Tabela 33: Ispitana domaćinstva IRL-a srpske populacije koja imaju imovinu u mestu porekla po vrsti i ukupno

* Neka domaćinstva su prijavila da su ostavila više od jedne jedinice imovine. Tako da ukupan numerički i procentualni odgovara broju/proporciji domaćinstava koja su izjavila da poseduju barem jednu jedinicu imovine u mestu porekla (408 domaćinstava ili 72 % od ukupno 573 ispitanika u privatnom smeštaju, i 64 domaćinstva ili 47% od ukupnog 135 ispitanika u kolektivnim centrima) i nije zbir svih navedenih brojeva/procenta po vrsti jedinice imovine.

Grafikon 32: Stanje imovine u mestu porekla prema izjavama ispitanika IRL-ima srpske populacije u privatnom smeštaju (PS) i u kolektivnim centrima (KC) – sva prijavljena imovina je predstavljena kao broj

Pristup imovini

Od ukupnog broja domaćinstava koja ukazuju posedovanje imovine u mestu porekla, 93% u privatnom smeštaju i 86% u kolektivnim centrima koji su izjavili da imaju dokumenata o vlasništvu. Od njih 68% u privatnom smeštaju i 23% u kolektivnim centrima je izjavilo da su podneli zahtev za povraćaj imovine.

Od zahteva podnetih od strane IRL-a srpske populacije u privatnim smeštaju (ukupno 278), 26% je bilo izjavilo da je prihvaćeno, dok je 23% (63 zahteva) je izjavilo da je još u procesu. Od ispitanih domaćinstava, 49% je izjavilo da nisu upoznati sa rezultatima njihovih zahteva. Prijavljeno je da je ukupno 10 zahteva izvršeno.

Među IRL-ima iz kolektivnih centara dato je samo nekoliko odgovora o statusu zahteva: dva zahteva su prijavljena kao prihvaćena, četiri u procesu, dok šest domaćinstava nije upoznato sa rezultatima njihovog zahteva. Ukupno je jedan zahtev prijavljen kao izvršen.

POŽELJNA LOKACIJA BORAVKA

Uvod

Ovo poglavlje razmatra planove i namere ispitanih IRL-a srpske populacije u pogledu njihovog poželjnog trajnog rešenja u smislu lokacije budućeg boravka, na osnovu tri opcije koje razmatra Okvir IASC-a:

- ▶ Povratak u mesto porekla
- ▶ Integracija u mestu raseljenja (trenutna lokacija)
- ▶ Naseljivanje na trećoj lokaciji (u ili van Kosova)

Prema Okviru IASC-a samo fizičko preseljenje ne predstavlja samo po sebi trajno rešenje. Stoga, ove tri rute ka trajnom rešenju moraju da budu vođene osnovnim načelima i kriterijumima istaknutih u Okviru, koji se može koristiti za određivanje mere u kojoj je trajno rešenje postignuto.

	IRL-i srpske populacije u privatnom smeštaju		IRL-i srpske populacije u kolektivnim centrima	
	Broj (DOM)	Procenat (%)	Broj (DOM)	Procenat (%)
DOM koja su ostavila jedinicu imovine (jednu ili više) u mestu porekla	408	72% od ukupnog uzorka	64	47% od ukupnog uzorka
DOM koja poseduju dokumenta o vlasništvu (za najmanje jednu od njihovih jedinica imovine)	380	93% DOM-a koji su iza sebe ostavili imovine	55	86% DOM-a koji su iza sebe ostavili imovine
DOM koja su podnela zahtev(e) za povraćaj	278	68% DOM-a koja su iza sebe ostavila imovine	15	23% DOM-a koja su iza sebe ostavila imovine
DOM čiji su zahtevi izvršeni	10	4% DOM-i koji su podneli zahtev	1	/

Tabela 34: Pregled imovine u mestu porekla, posedovanje dokumenata o vlasništvu i podnetom zahtevu za povraćaj kao što je izjavljeno od strane ispitanih domaćinstava IRL-a srpske populacije (DOM)

Treba imati na umu da ove odluke i namere nisu donete u vakumu, već su veoma povezane sa drugim odlučujućim faktorima, kao što su mogućnosti za zaposlenje i obrazovanje, pristup imovini, ekonomska fleksibilnost, odnosi u zajednici i percepcije bezbednosti i sigurnosti.

Anketa za profilisanje i DFG-i su pristupili temi budućih namera i planova iz tri perspektive, pitajući domaćinstva:

- ▶ Na kojoj lokaciji žele da se stalno nastane;
- ▶ Koje uslove smatraju neophodnima da bi se vratili ili lokalno integrisali i kako ih prioritizuju;
- ▶ Da li već imaju konkretne planove da promene lokacije boravka u sledećih šest meseci.

Razmatrajući buduće lokacije boravka, važno je napomenuti da sva domaćinstva su upitana da li bi razmotrili opcije da ostanu, kao i opciju da se vrate pod određenim uslovima; ovo znači da domaćinstva mogu da razmotre obe opcije i da jedna ne isključuje drugu.

Poželjno trajno rešenje bez obzira na uslove

Ispitana domaćinstva IRL srpske populacije su upitana o njihovoj poželjnoj lokaciji boravka, bez obzira na uslove i dobijeni su sledeći odgovori:

- ▶ 95% IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju želeli bi lokalnu integraciju u mestu raseljenja – proporcija po stratumu su 97% u stratumu A i 89% u stratumu B⁵⁵; 1.4% bi želeli povratak u mesto porekla. Nekoliko preostalih domaćinstava bi želeli preseljenje na treću lokaciju ili nisu bili u mogućnosti da izraze svoju želju.
- ▶ 84% IRL-a srpske populacije u kolektivnim centrima bi želeli lokalnu integraciju u mestu raseljenja, dok 9% bi želeli preseljenje van Kosova i 1.5% bi želeli povratak u mesto porekla. Nekoliko preostalih domaćinstava bi želeli preseljenje na treću lokaciju ili nisu bili u mogućnosti da izraze svoju želju.

Učesnici diskusija fokus grupa su potvrdili gore navedene nalaze ankete, i kao mnogi izrazili su želju da se vrate u mesto porekla, dok su drugi svoj izbor ostanka u mesto raseljenja pripisali percepciji nedovoljne bezbednosti, ograničenih mogućnosti za zaposlenje, kao i nedostataka imovine ili pristupa imovini.

⁵⁵Stratum A uključuje četiri severne opštine i stratum B uključuje sve ostale ispitane opštine.

Razmatranje ostanka ili povratka pod određenim uslovima

Ukupno 83% ispitanih domaćinstava IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju⁵⁶ i 91% onih u kolektivnim centrima bi razmotrili ostanak na trenutnoj lokaciji. Razmatranje ostanka na trenutnoj lokaciji ne mora da znači ostanak u trenutnoj jedinici stanovanja, već ostanak na istoj lokaciji.

Od najvažnijih pogodnih faktora za ostanak su izlistana od strane 493 domaćinstva u privatnom smeštaju i 127 domaćinstva u kolektivnim centrima. Od njih 55% u privatnom smeštaju fokusiran na pomoć u stanovanju (sa značajnim 43% odnosi na obezbeđivanje stanovanja na opštinskoj zemlji) i 26% fokusirano na dostupnost konkretnih mogućnosti zaposlenja. Velika većina IRL-a srpske populacije u kolektivnim centrima (91%) je takođe fokusirana na pomoć u stanovanju, sa 84% odnosi na obezbeđivanje jedinice stanovanja na opštinskoj zemlji.

Uslovi trenutnog stalnog mesta stanovanja IRL-a u privatnom smeštaju ne mogu da značajno utiču na želju domaćinstva da ostane na lokaciji, kako je 94% koji žive pod zakup, 90% koji žive besplatno i neočekivano nešto manje (76%) onih koji poseduju njihovu trenutnu jedinicu stanovanja bi razmotrili lokalnu integraciju.

Pored gore navedenih faktora koji utiču na odluku za ostanak, iskustvo sa bezbednosnim incidentima i percepcija bezbednosti na trenutnoj lokaciji boravka, dužina boravka u raseljenju i jezičke veštine su takođe razmatrane kada se istražuje održivost lokalne integracije. Ukupno 4% IRL-a srpske populacije u privatnim smeštajem i 1.5% IRL-a srpske populacije u kolektivnim centrima je izjavilo da su imali iskustvo sa bezbednosnim incidentima, kao što je nasilje i pretnje u roku od šest meseci pre ankete.

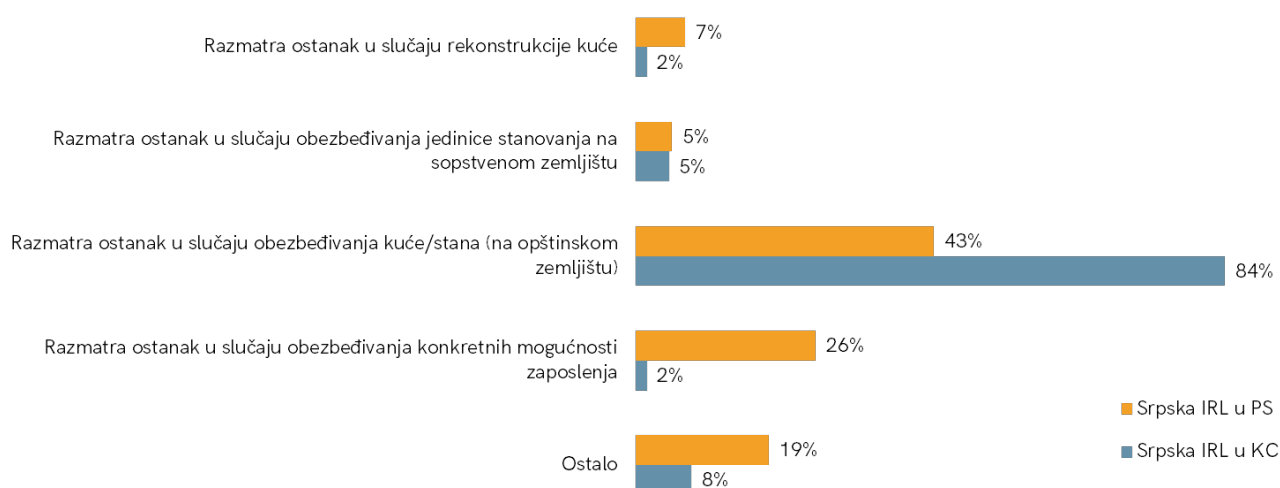
⁵⁶ Podaci se odnose na 566 domaćinstava od ukupno 567 u uzorku.

Percepirana bezbednost u smislu slobode kretanja je razmatrana u odnosu na kretanje u naselju i širom opštine/područja. Percepirani nivoi bezbednosti su opali među IRL-ima u privatnim smeštajem i u kolektivnim centrima kada se uporedi kretanje u naselju sa onim unutar opštine i okolnim opštinama. Ukupno 20% IRL-a u privatnom smeštaju i 14% IRL-a u kolektivnim centrima su izjavili da se ne osećaju bezbedno tokom kretanja unutar opštine raseljenja (u odnosu na 3% i 1% onih koji se kreću u samom naselju).

Od IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju 6% (34 domaćinstva) bi razmotrili povratak u mesto porekla pod određenim uslovima. Od njih skoro tri četvrtine odnosi se na stambenu pomoć, dok se preko jedne četvrtine odnosi na viši nivo bezbednosti u zoni povratka. Među stanovnicima kolektivnih centara, četiri domaćinstva ukupno su navela da bi razmotrila povratak.

Poznavanje albanskog jezika može da utiče na mogućnosti komuniciranja sa zajednicama u mestu porekla nakon povratka, jer se povratak odvija u oblastima u kojima živi većinska albanska zajednica, a srpski je maternji jezik ispitanih IRL-a. Shodno sa tim znatno se razlikuje među starijim i mlađim generacijama: 65% IRL-a uzrasta od 32 godine i više i 7% IRL-a uzrasta između 15 i 31 godina se izjasnilo da govori albanski jezik.

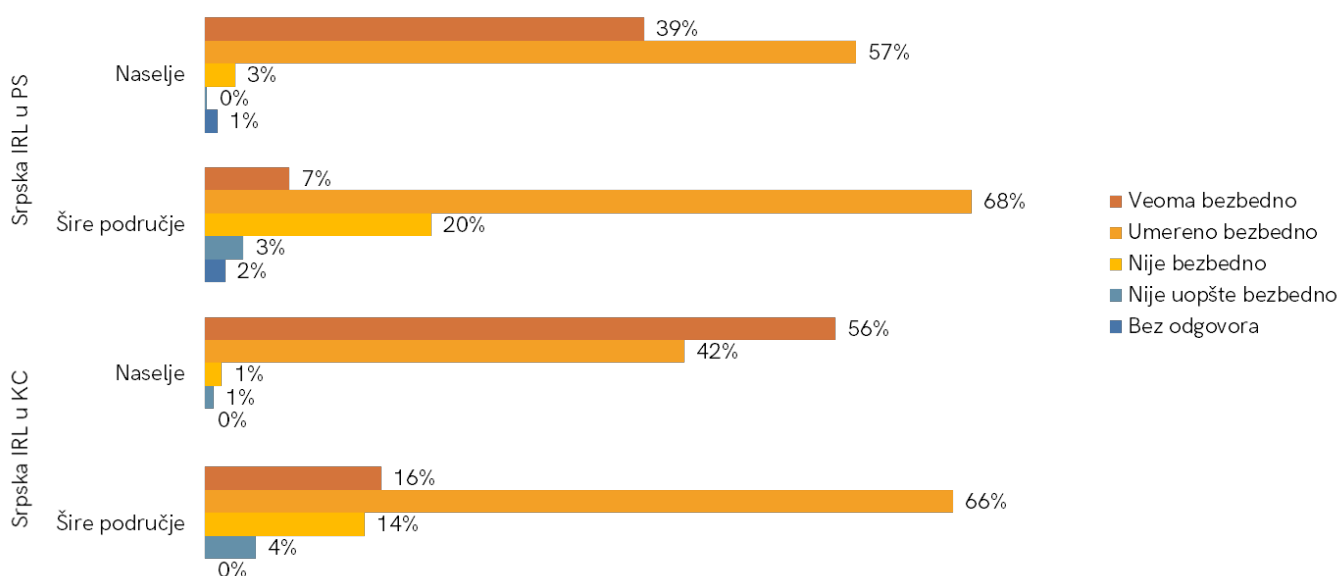
Dužina boravka u mesto raseljenja je faktor koji može da utiče na želju za ostanom ili povratkom. Kao što je ranije navedeno, većina ispitanih domaćinstva živi u raseljenju već 17 godina u vreme ankete, što znači da 31% pojedinaca je bilo rođeno u mesto raseljenja. Prema učesnicima fokus grupe, jedan od faktora koji utiče na odluku za povratkom jeste činjenica da li njihova domaćinstva čine deca ili omladina rođena u raseljenju koja ima formirane jake mreže u mestu raseljenja i koja bi se suočila sa velikim izazovima reintegracije u mestu porekla.

Grafikon 33: Ispitana domaćinstava IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju (PS) i kolektivnim centrima (KC) koja bi razmotrila ostanak na trenutnoj lokaciji po najvažnijim pogodnim uslovima

Konkretni planovi za preseljenje

Ukupno 3% IRL-a srpske populacije u privatnom smeštaju (13 domaćinstva) i 10% IRL-a srpske populacije u kolektivnim centrima (12 domaćinstva) su izjavili da imaju konkretne planove za preseljenje sa trenutne lokacije u roku od šest meseci nakon ankete. U slučaju stanovnika kolektivnih centara, ovo se odnosi na preseljenje u okviru iste opštine.

Grafikon 34: Percepcija ispitanih domaćinstava IRL-a srpske populacije u pogledu bezbednosti tokom kretanja u naselju i širem području

ZAKLJUČCI

Nalazi profilisanja raseljenog stanovništva na Kosovu na osnovu uzoraka potvrđuju da postoji hitna potreba da se ukaže na situaciju u raseljenju koja je navela vladine institucije i međunarodnu zajednicu da implementiraju profilisanje. Od 1,327 domaćinstava koja su ispitana, skoro 92% u vreme prikupljanja podataka izjavilo je da žive u raseljenju 17 godina i da za sve to vreme nisu uspeli da postignu trajno rešenje. Kao rezultat ove situacije dugotrajnog raseljeničtva skoro jedna petina od 4,932 ispitanih pojedinaca rođena je u reseljeničtva.

Sami podaci određuju veličinu pitanja, a daljnji uvid obezbeđen je posmatranjem trendova prilikom razmatranja okvirnih kriterijuma IASC-a za procenu, kako bi se utvrdilo do koje mere je trajno rješenje postignuto.

Da bi u potpunosti postigli treći cilj profilisanj⁵⁷, ovi zaključci su artikulisani u dve sekcije i predstavljaju:

- ▶ Pregled poželjnih trajnih rešenja u smislu budućih lokacija trajnog prebivališta i izazova sa kojima se suočavaju u postizanju istih.
- ▶ Odlike koje karakterišu ispitano populaciju sa fokusom na njihovu specifičnu ranjivost.

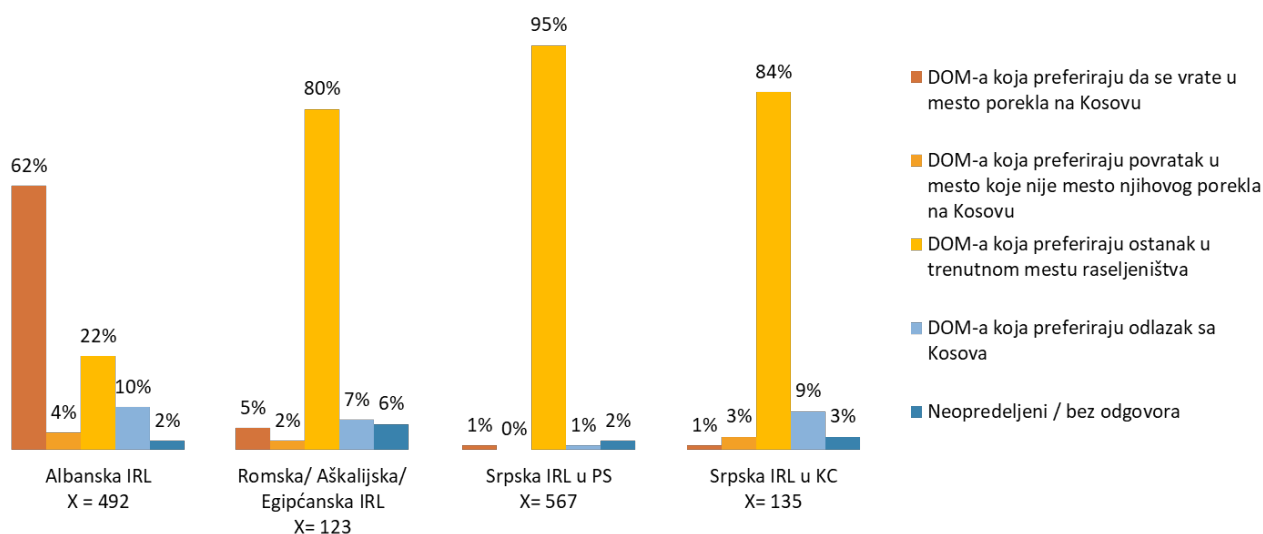
57 Povećati sposobnost institucija u pogledu zastupanja i izrade zajedničkog programa za podršku trajnim rešenjima za IRL-a preko indentifikovanja njihovih specifičnih ugroženosti i povećati koordinaciju humanitarne i razvojne analize.

POVRATAK ILI LOKALNA INTEGRACIJA - PREGLED POŽELJNIH TRAJNIH REŠENJA I IZAZOVI

Preferencije interno raseljenih lica na Kosovu u pogledu onoga što smatraju trajnim rešenjem za njihovo buduće stalno mesto boravka istražne su iz dve različite perspektive.

Prvo, pitani su da naznače koje lokacije bi preferirali za njihovo stalno mesto boravka, birajući između opcija od povratka u mesto porekla, preseljavanje na drugu lokaciju unutar Kosova, integraciju u trenutno mesto raseljenja i odlazak sa Kosova. Ovo daje uvid u njihove želje bez obzira na uslove i sredstva u postizanju njihove preferencije za trajno rešenje za lokaciju prebivališta.

Kako je prikazano u grafikonu ispod, trend koji se pojavljuje je da preovlađujuća većina Romske/Aškalijske/Egipćanske i Srpske IRL populacije razmatraju integraciju u trenutno mesto raseljenja kao trajno rešenje, više od pola Albanske IRL populacije želi da se vrati u mesto porekla, sa značajnim proporcijama (više od jedne petine) koji preferiraju lokalnu integraciju.

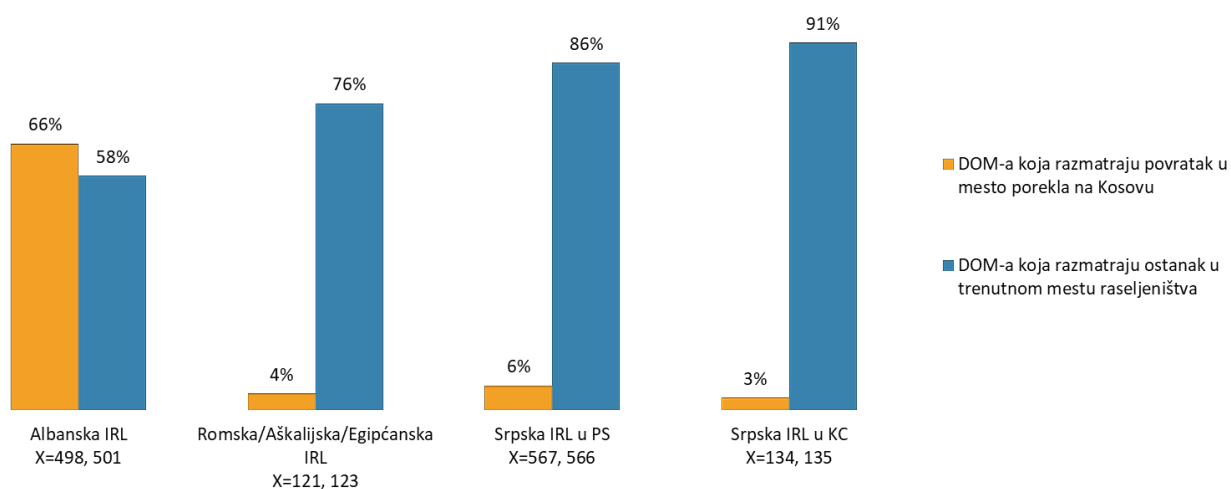

Grafikon 35: Pregled anketiranih domaćinstava (DOM) za stalno prebivalište bez obzira na uslove

Drugo, ispitana populacija je upitana da li bi razmotrila povratak u mesto porekla i da li bi razmotrila da ostane na trenutnoj lokaciji raseljenja ako su određeni uslovi za koje su pitani da ih prioritizuju uspostavljeni. Ovo pruža informacije o održivosti o dve opcije trajnog rešenja, kao i o podršci potrebnoj da bi se postigli. Napominjemo da su domaćinstva pitana oba pitanja i da su mogli da naznače da bi razmotrili obe opcije (povratak i lokalna integracija) – ovo objašnjava zašto je ukupan procenat za svaku grupu veći od 100.

Mogućnost izbora uslova koje smatraju najvažnijim u svojoj odluci da se vrate u mesto porekla ili da se integrišu u mesto raseljenja izgleda da utiče na odgovore prikupljene na prilično različite načine. Među Albanskim IRL-ima, Romskim/Aškalijskim/Egipćanskim IRL-ima i Srpskim IRL-ima u kolektivnim centrima, u otprilike istom procenatu su izjavili da žele da se vrate bez obzira na uslove i da bi razmotrili povratak pod određenim uslovima; razlika je neznatno veća među Srpskim IRL-ima u privatnom smeštaju, gde iznosi pet procentnih poena

u korist druge opcije (imajući u vidu pogodne uslove). Sličan trend je primećen u vezi lokalne integracije među Romskim/Aškalijskim/Egipćanskim IRL-ima i Srpskim IRL-ima, iako je razlika donekle značajnija; u drugu ruku, razlika između proporcije domaćinstva koja žele da se integrišu u mesto raseljenja bez obzira na uslove i onih koji bi razmotrili lokalnu integraciju pod određenim uslovima je znatna među Albanskim IRL-ima. Stoga je očigledno da značajan broj Albanskih IRL domaćinstva koji žele da se vrate u mesto porekla bi razmotrilo lokalnu integraciju ako su određeni uslovi ispunjeni; isti trend se može primetiti, iako u manjoj meri među Srpskim IRL-ima u kolektivnim centrima. Zanimljivo je da se istakne da se trend ne odnosi na Romka/Aškalijska/Egipćanska IRL-a i Srpska IRL-a u privatnom smeštaju, od kojih je deo domaćinstava koja razmatraju lokalnu integraciju pod određenim uslovima niži u odnosu na ona koja žele da se integrišu u mesto raseljenja bez obzira na uslove.

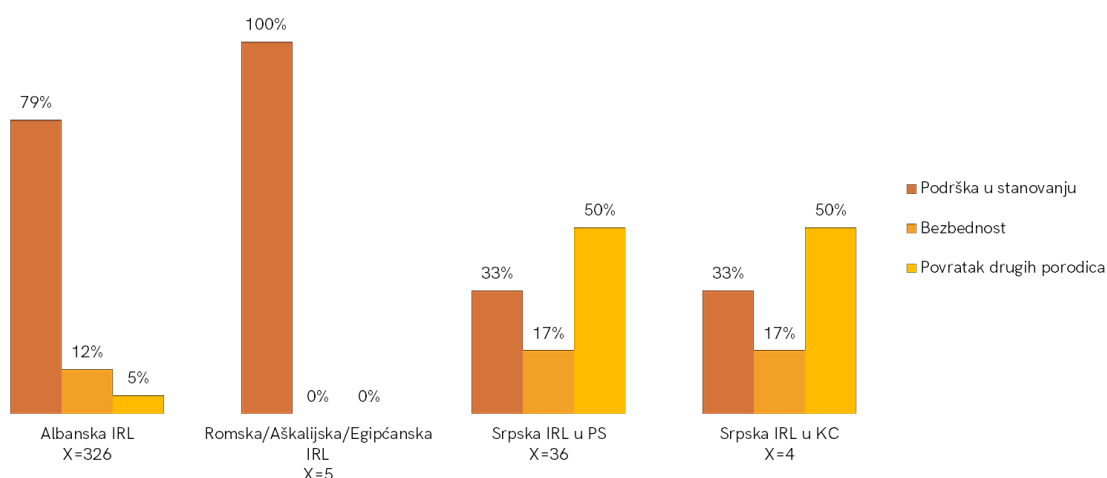

Grafičkon 36: Pregled ispitanih domaćinstava (DOM) koji razmatraju da se vrate u mesto porekla i ostanu na trenutnoj lokaciji pod određenim uslovima – Napominjemo da se dva B odnose na ukupne odgovore za svako od dva različita pitanja/promenljive.

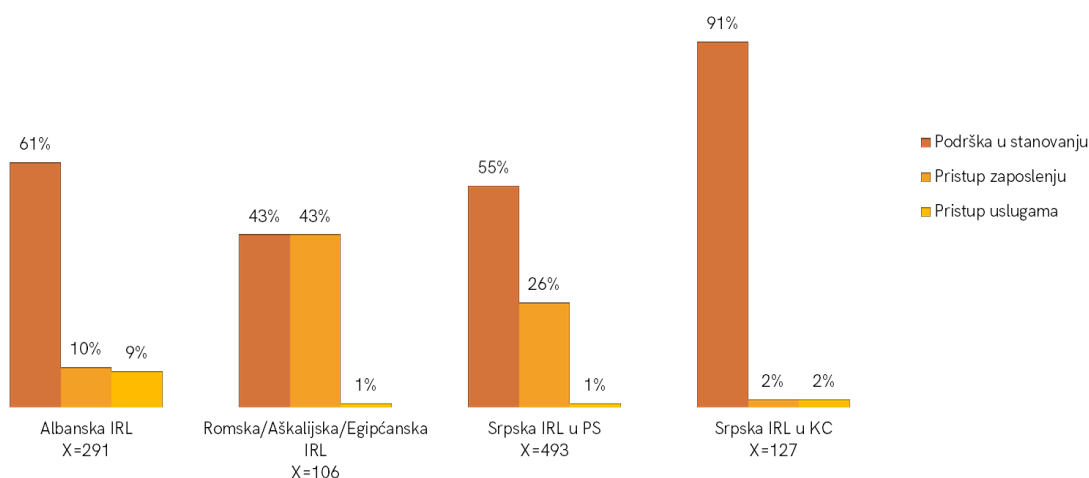
Može se zaključiti da velika većina nealbanske interno raseljene populacije na Kosovu želi da se integriše u mesto raseljenja i ne bi razmotrila vraćanje čak i ako bi se pružile različite vrste pomoći (kao što su stanovanje i povraćaj imovine), dok 36% Albanske populacije preferira da se vrati u mesto porekla ali bi razmotrila lokalnu integraciju pod određenim uslovima. Uslovi i pomoć koja je pomenuta predstavljene su u sledećem grafikonu:

Slično, sledeći grafikon predstavlja uslove koji su prioritizovani od strane domaćinstva koja razmatraju lokalnu integraciju.

Neka vrsta pomoći u stanovanju jasno se pojavljuje kao ključni faktor za postizanje trajnog rešenja u odnosu na lokaciju prebivališta, bilo da se vrate u mesto porekla ili da se integrišu u mesto raseljenja. Mora se ukazati kako se ovo smatra ključnim kod svih pet Romskih/Aškalijskih/Egipćanskih domaćinstava koja razmatraju povratak

Grafikon 37: Ispitana domaćinstva (DOM) koja razmatraju opciju povratka pod glavnim uslovom koji su naveli kao pogodan - B ukazuju ukupan broj domaćinstva koja razmatraju opciju povratka. Primate veoma nizak B Romskih/Aškalijskih/Egipćanskih IRL-a i Srpskih IRL-a u kolektivnim centrima.

Grafikon 38: Ispitana domaćinstva (DOM) koja razmatraju opciju da ostanu na trenutnoj lokaciji raseljenja pod glavnim uslovima koje su naveli kao pogodne - B ukazuju ukupan broj domaćinstva koja razmatraju opciju da ostanu.

verovatno zbog veoma niske proporcije domaćinstva koja poseduju imovinu u mestu porekla u ovoj populacionoj grupi, i skoro celokupan broj Srpske populacije koja živi u kolektivnim centrima i koja razmatra lokalnu integraciju zbog tipa njihovog trenutnog smeštajnog rešenja. Takođe se mora primetiti kako je pristup boljim mogućnostima zapošljavanja ključan za znatno veći deo domaćinstava s obzirom na lokalnu integraciju među populacijom Roma/Aškalija/Egipćana i među Srpskom populacijom u privatnom smeštaju, nego među ostalim grupama. Iako je relativno visoka prosečna starost Srpske populacije koja boravi u kolektivnim centrima, mora se imati na umu kada se razmatra ovo jer ne izražavanje želje za boljim mogućnostima zapošljavanja

ne može se smatrati pokazateljem nedostatka potrebe za povećanjem njihovih kapaciteta za ostvarivanje prihoda. Štaviše, mora se istaći da je povratak ostalih raseljenih porodica u isto područje ključan za polovinu Srpske populacije kako bi razmotrili povratak. Konačno, važnost data bezbednosti u području povratka je znatna kod svih ciljanih populacija izuzev Romskih/Aškalijskih/Egipćanskih IRL-a.

Zbog ključne važnosti date podršci u stanovanju, niz tipova podrške za stanovanju koja proizilaze iz istraživanja su rezimirana u nastavku.

	Ponovno pose- dovanje stam- bene jedinice	Ponovna izgrad- nja stambene jedinice	Izgradnja stam- bene jedinice na svom zemljištu	Obezbeđivanje stambene jed- inice na opštins- kom zemljištu	Ukupan broj DOM-a koja su zahtevala po- držku u stano- vanju
Albanska IRL	152	62	29	15	258
Romska/Aškalijaska/ Egipćanska IRL	0	3	3	3	9
Srpska IRL u PS	0	6	6	0	12
Srpska IRL u KC	0	1	1	0	2

Tabela 35: Broj domaćinstava (DOM) koja prioritizuju podršku u stanovanju kao uslov za povratak, po specifičnom tipu podrške u stanovanju

	Popravka stam- bene jedinice	Izgradnja stam- bene jedinice na svom zemljištu	Obezbeđivanje stambene jed- inice na opštins- kom zemljišt	Ukupan broj DOM-a koja su zahtevala po- držku u stano- vanju
Albanska IRL	103	55	19	177
Romska/Aškalijaska/ Egipćanska IRL	10	8	28	46
Srpska IRL u PS	35	35	210	280
Srpska IRL u KC	2	2	207	11

Tabela 36: Broj domaćinstava (DOM) koja prioritizuju podrške u stanovanju kao uslov da ostanu u mestu raseljenja, po specifičnom tipu podrške u stanovanju

U cilju promovisanja dostignuća trajnog rešenja koje je preferirano od strane domaćinstava koja bi razmotrila povratak u mesto porekla, resursi za izgradnju ili rekonstrukciju kuća/stanova su potrebni za 129 ispitanih domaćinstava, od kojih za 18 treba takođe dodeliti parcele na opštinskom zemljištu. U dodatku, proces povraćaja njihove imovine u mestu porekla treba biti finaliziran za 152 Albanska IRL domaćinstava.

Slično tome, u cilju podrške domaćinstva koja bi razmotrila integrisanje u trenutnom mestu raseljenja, 150 kuća/stanova treba da bude popravljeno i 100 treba da bude izgrađeno na zemlji u vlasništvu raseljenih domaćinstava, dok 364 treba da bude izgrađeno na placevima koje bi trebala da dodeli opština.

Bezbednost i sloboda kretanja su takođe istraženi u profilisanju iako iz različitih perspektiva, za domaćinstva koja žele da se vrate i za ona koja žele da se lokalno integrišu. Svi podaci su predstavljeni u Tabelama ispod i odnose se na proporciju broja domaćinstava koja su izjavila da razmatraju povratak u mesto porekla ili

integraciju u mesto raseljenja.

U odnosu na grupu koja preferira povratak u mesto porekla, informacije su prikupljene na učestalosti poseta mestu porekla, na nivou i kvalitetu interakcije sa lokalnom zajednicom u mestu povratka, i datom značaju mirnom suživotu u odluci da se vrate.

Kako je prikazano u tabeli, analiza je mogla biti napravljena samo za grupu Albanskih IRL-a i Srpskih IRL-a u privatnom smeštaju, zato što je broj domaćinstava koja razmatraju povratak među Romskom/Aškalijskom/Egipćanskom populacijom i Srpskim IRL-ima u kolektivnim centrima (pet i četiri) suviše mali kako bi se došlo do značajnih zaključaka. Može se primetiti da je znatna proporcija u obe grupe izjavila da oni nisu posetili mesto porekla u 12 meseci pre ankete. Takođe je vredno pomena da je manje od pola Albanskih domaćinstava koja su posetila mesto porekla izvestila da su razgovarali sa lokalnim stanovništvom, nasuprot tri četvrtine Srpskih domaćinstava; u dodatku, povratna informacija koja je prijavljena kao primljena od strane većine je pozitivna za prvu i negativna za drugu grupu. Obe činjenice da se značajni

	Proporcije DOM-a po broju poseta mestu porekla u prethodnih 12 meseci				Proporcije DOM-a koje su posetile mesto porekla, izveštavajući da su razgovarali sa potencijalnim komšijama	Proporcije DOM-a koji su razgovarali sa komšijama, po dobijenim povratnim informacijama od potencijalnih komšija	
	0	1-2	3-10	11+	DA	pozitivno	negativno
Albanska IRL N=325	29%	32%	21%	18%	45%	91%	7%
Srpska IRL u PS N=32	25%	43%	16%	16%	75%	11%	78%

Tabela 37: Ispitana domaćinstva (DOM) koja preferiraju da se vrate u mesto porekla po koracima koje su preuzeli da istraže izvodljivost toga - B pokazuje broj domaćinstava koja su pružila informacije o ovome

broj Albanskih domaćinstava nije obratio lokalnoj zajednici i činjenice da je većina Srpskih domaćinstava koja su dobila negativne povratne informacije ukazuju na to da su potrebni naponi kako bi se promovisao održivi povratak ovih porodica u smislu jačanja veze između primajuće i povratničke zajednice.

U vezi grupe koja preferira da se integriše u trenutno mesto raseljenja, informacije su sakupljene na incidentima koji su se desili šest meseci pre ankete, kao i na nivoima percepcije bezbednosti u naselju i široj okolini (npr. opština i/ili okolne opštine).

Iz gore navedenog može se zaključiti da je broj bezbednosnih incidenata u periodu od šest meseci pre ankete uopšteno nizak, dok Albanski IRL-i i Srpski IRL-i u kolektivnim centrima nisu prijavili incidente. Percepcija bezbednosti na nivou naselja varira značajno među različitim grupama, gde su skoro celokupna Albanska domaćinstva izvestila da se osećaju veoma bezbedno, prema približno polovini onih među Srpskom populacijom u kolektivnim centrima i jednom

trećinom među Romskom/Aškalijskom/Egipćanskom populacijom i Srpskom populacijom u privatnom smeštaju. Imajući u vidu visoke proporcije domaćinstva u poslednje tri grupe koje žele da se integrišu u mesto raseljenja, ovo može da utiče na održivost lokalne integracije, a dodatno se ističu proporcije domaćinstava koja su prijavila nedostatak dovoljne bezbednosti na nivou naselja a ta proporcija je blizu tri četvrtine u grupi Roma/Aškalijska/Egipćana.

	Proporcije DOM-a koje su izvestile o incidentima u prethodnih šest meseci	Zapaženi nivo bezbednosti na nivou naselja		Zapaženi nivo bezbednosti na nivou šireg područja	
		Veoma bezbedno	Umereno bezbedno	Nije bezbedno	Nije uopšte bezbedno
Albanska IRL N=291	0%	95%	6%	1%	0%
Romska/Aškalijska/ Egipćanska IRL N=93	5%	31%	66%	25%	70%
Srpska IRL u PS N=485	5%	38%	59%	19%	3%
Srpska IRL u KC N=123	0%	55%	48%	13%	4%

Tabela 38: Ispitana domaćinstva (DOM) koji preferiraju da ostanu na trenutnoj lokaciji raseljenja po bezbednosnoj percepciji – B ukazuje broj domaćinstava koja su pružila informacije o ovoj temi

SPECIFIČNE KARAKTERISTIKE I RANJIVOST INTERNO RASELJENE POPULACIJE

Obrazovanje

Raseljenje ima negativan uticaj na pristup obrazovanju za ispitanu populaciju. Izuzev Srpskih IRL-a u kolektivnim centrima, sve ostale grupe pokazuju nisku stopu pohađanja od proseka na Kosovu (98% za osnovnu školu i 91% za srednju školu). Posebno niska stopa pohađanja škole je među Romskom/Aškalijskom/Egipćanskom grupom, kod kojih je nepismenost takođe značajno rasprostranjena u odnosu na opštu populaciju na Kosovu (što utiče na 3.85% pojedinaca), i značajan procenat

Romskih/Aškalijskih/Egipćanskih pojedinaca starosti 15 i više, izjavili su da nisu završili nikakvo formalno obrazovanje.

Kako je prikazano u grafikonu iznad, izazovi povezani sa obrazovanjem posebno utiču na žensku IRL populaciju, sa izuzetkom stope pohađanja škole, stopa nepismenosti i proporcije pojedinca bez formalnog obrazovanja među Srpskim IRL-ima u kolektivnim centrima, kao i stopa pojedinaca koji minimalno imaju diplomu osnovne škole u Romsko/Aškalijskoj/Egipćanskoj grupi, gde nisu primećene razlike između muškaraca i žena.

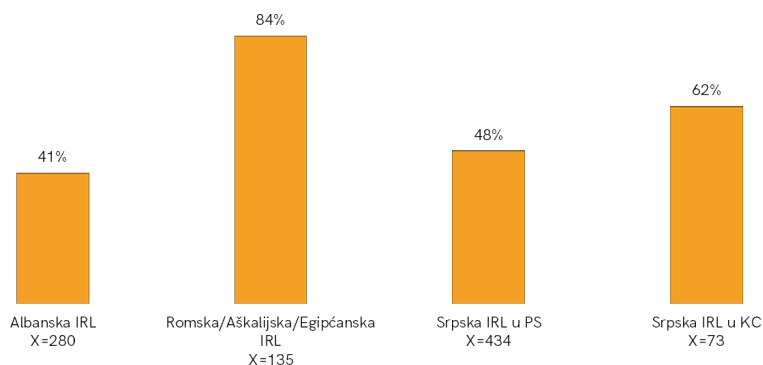
		Stopa pohađanja osnovne škole	Stopa pohađanja srednje škole	Proporcija populacije od 18+ koja ima diplomu srednje škole	Proporcija populacije 15+ koja je nepismena	Proporcija populacije 15+ koja je bez obrazovanja
Albanska IRL	Dečaci/muškarci	83%	78%	83%	1%	2%
	Devojke/žene	79%	70%	69%	3%	3%
Roska/Aškalijska/Egipćanska IRL	Dečaci/muškarci	75%	67%	20%	13%	17%
	Devojke/žene	66%	53%	19%	24%	27%
Srpska IRL u PS	Dečaci/muškarci	91%	89%	91%	0%	1%
	Devojke/žene	85%	85%	84%	1%	2%
Srpska IRL u KC	Dečaci/muškarci	100%	100%	80%	3%	2%
	Devojke/žene	100%	100%	60%	3%	2%

Tabela 39: Ispitana domaćinstva po pohađanju škole, nepismenosti i nivou obrazovanja, i po polu. Primetan nizak broj dece u kolektivnim centrima (B=27).

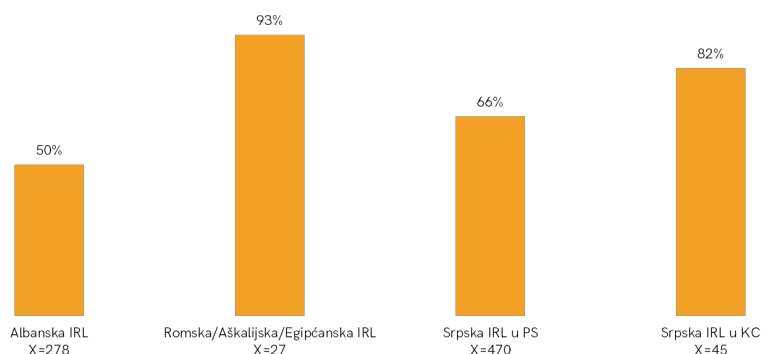
Sredstva za život

Raseljenje ima negativni uticaj na pristup sredstvima za život za ispitanu populaciju koja je uopšte u lošem ekonomskom stanju u odnosu na opštu populaciju na Kosovu, sa visokom stopom nezaposlenosti i niskim mesečnim prihodima. Sledeći grafikon predstavlja pregled stope nezaposlenosti i procenat pojedinca čiji su mesečni prihodi ispod najnižeg Kosovskog proseka (Euro 300⁵⁸).

58 Anketa Radne Snage na Kosovu 2016, Agencija za Statistiku Kosova.

Grafikon 39: Stopa nezaposlenosti ispitanih pojedinaca (proporcija nezaposlenih pojedinaca od ukupne radne snage) – B pokazuje broj nezaposlenih pojedinaca

Grafikon 40: Proporcija zaposlenih pojedinaca koji zarađuju do 300 eura mesečno – B pokazuje ukupan broj zaposlenih pojedinaca

centrima i karakteriše skoro sveukupne ispitanike u grupi Roma/Aškalija/Egipćana.

Ekonomska ugroženost ispitanice interno raseljene populacije je istaknuta po proporciji domaćinstava koja su izjavila da se oslanjaju na socijalnu pomoć kao njihov osnovni izvor prihoda i onih koja su izjavila da nemaju zaposlenog člana, kako je sažeto u grafikonu ispod.

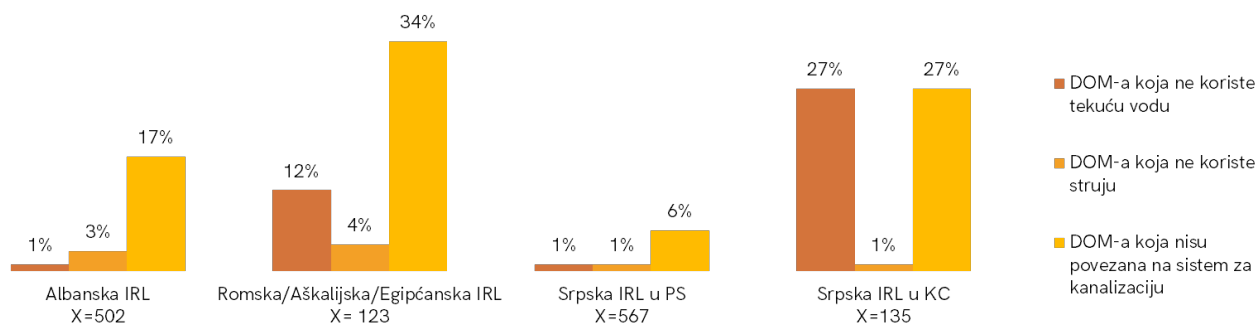
Procenat IRL domaćinstva koja se oslanjaju na socijalnu pomoć kao njihov osnovni izvor prihoda je veća od procenta među opštom populacijom na Kosovu (4%)⁶¹, pri čemu je najniži procenat duplo veći kao izraz poređenja, a primećeno je i posebno jako oslanjanje kod Romske/Aškalijske/Egipćanske populacije. Napominjemo, nije zabeleženo oslanjanje na doznake (novčane pošiljke) među ispitanim interno raseljenim domaćinstvima, u odnosu na prosek na Kosovu od 8%.

Uprkos nedostatku izraza poređenja za udeo domaćinstava koja su prijavila da nemaju zaposlene osobe među svojim članovima, procenti su sigurno visoki, posebno među populacijom Roma/Aškalija/Egipćana i Srpskim raseljenim licima koja borave u kolektivnim centrima (treba uzeti u obzir višu prosečnu starost u ovoj grupi).

Svi nalazi o ekonomskoj situaciji ukazuju na visok stepen nesigurnosti koju je iskusio značajan udeo ispitanice raseljene populacije, a posebno grupa Roma/Aškalija/Egipćana. Procenat pojedinaca u ovoj grupi koji su prijavili da rade puno radno vreme i imaju pisani ugovor mnogo je niži od onih među ostalim ciljnim grupama. Nasuprot tome, mnogo veći procenat Roma/Aškalija/Egipćana je neredovno zaposlen.

Takođe treba istaći da iako u tom smislu nisu prikupljeni podaci, pregled sekundarnih izvora informacija otkriva da se značajan procenat ispitanika interno raseljenih lica oslanja na manje održive izvore prihoda, kao što su socijalna pomoć, plate za zaposlenost u javnom sektoru i minimalnu platu za zaposlene bivših preduzeća u državnom vlasništvu koje korespondira Srbija. Ovo se naročito odnosi na srpsko stanovništvo, ali se veruje da se odnosi i na druge grupe.

61 Anketa o Budžetu Domaćinstva 2016, Agencija za Statistiku Kosova.

Grafikon 41: Ekonomska ugroženost ispitanih domaćinstava (DOM) prema oslanjanju na socijalnu pomoć i nedostatak zaposlenog člana - B predstavlja ukupan broj domaćinstva u uzorku

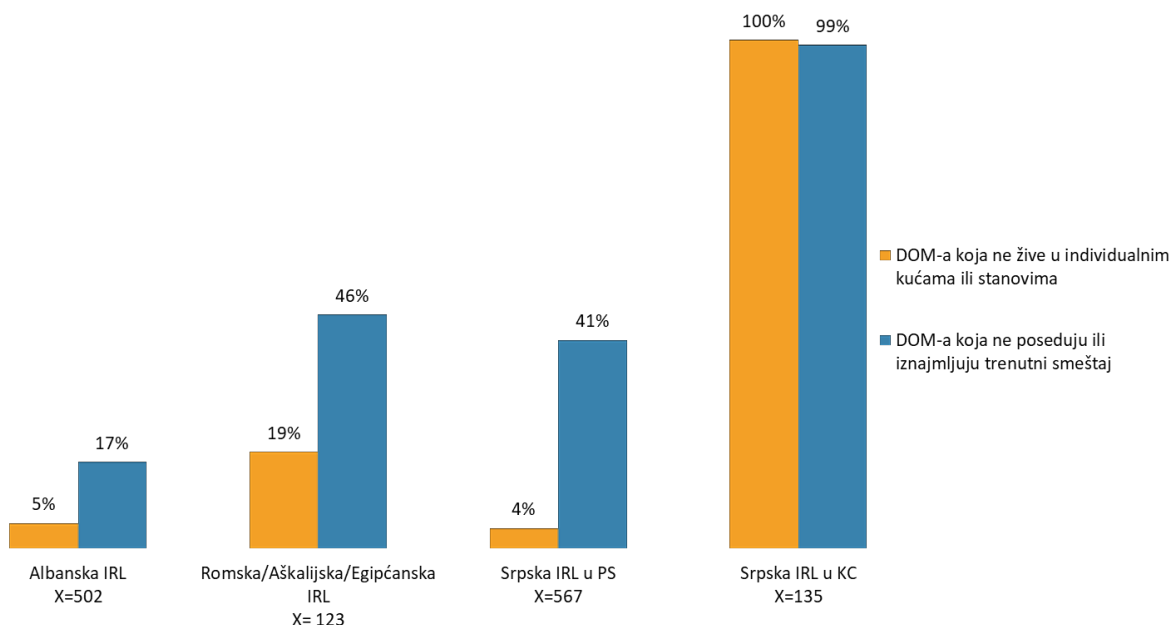
Uslovi života

Sledeći podaci o trenutnim smeštajnim rešenjima doprinose isticanju ugroženosti interno raseljene populacije.

S obzirom na to da su pronađena domaćinstva koja ne žive u individualnim kućama ili stanovima, pruža se uvid u ugroženost pojedinaca smeštenih u manje održiva i adekvatna rešenja, kao što su kolektivni centri, neformalna naselja i improvizovana skloništa.

217 domaćinstava koja ne žive u individualnim kućama ili stanovima uglavnom obuhvataju celokupnu ispitanu populaciju srpskih interno raseljenih lica u kolektivnim centrima, ali i više domaćinstava iz svake druge ciljane grupe spada u istu kategoriju sa značajnim udelom blizu 20% među Romima/Aškalijama/Egipćanima.

Gledajući udeo domaćinstava koja su izjavila da ne poseduju niti iznajmljuju svoj trenutni smeštaj, doprinosi razumevanju izazova sa kojima se suočavaju interno raseljena lica u smislu njihove sposobnosti da ispune svoje osnovne potrebe, kao što su troškovi vezani za smeštaj. Pojavljuje se da je u vreme istraživanja značajan broj smešten besplatno, stanuje u socijalnom smeštaju ili je uzurpirao smeštaj. Mora se napomenuti da, dok ovo utiče na domaćinstva u svim grupama populacije, ipak je u različitim razmerama, s ukupnim ispitanim srpskim IRL-ima u kolektivnim centrima koji spadaju u ovu kategoriju zajedno sa preko 40% raseljenih Roma/Aškalija/Egipćana i srpske IRL u privatnom smeštaju, dok je procenat među albanskim IRL znatno niži.

Grafikon 43: Ugroženost domaćinstava (DOM) po stanovanju prema tipu i uslovima stanovanja – B označava ukupan broj domaćinstava u uzorku.

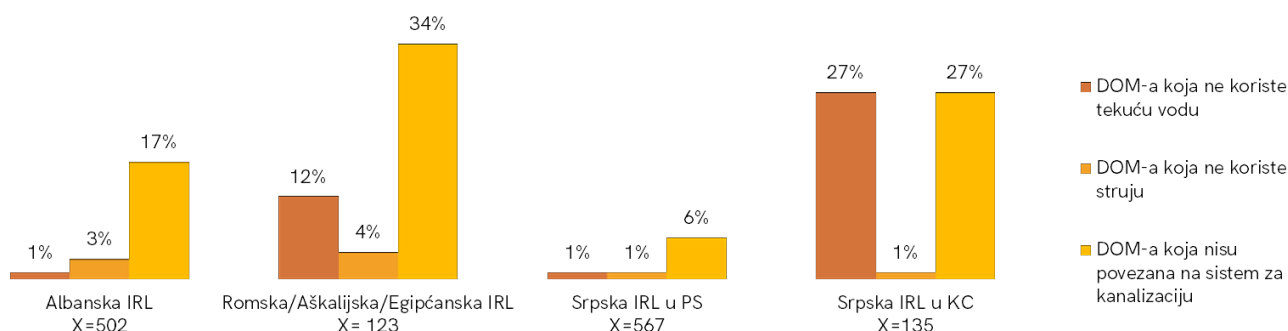
Imajte na umu da sva domaćinstva u kolektivnim centrima ne poseduju niti iznajmljuju svoj smeštaj, a 1% koji nedostaje od ukupnog broja verovatno će se pripisati greškama u prikupljanju podataka.

Od ovih 507 domaćinstava:

- ▶ 126 domaćinstava izjavilo je da nema zaposlenih članova. Oni predstavljaju 16% albanske populacije, 21% populacije Roma/Aškalija/Egipćana, 18% srpske populacije u privatnom smještaju i 41% srpske populacije u kolektivnim centrima (čija ukupna viša prosečna starost doprinosi objašnjenju ovoga) spada u ovu kategoriju.
- ▶ 145 domaćinstava izjavilo je da se oslanja na socijalnu pomoć kao izvor prihoda. Oni predstavljaju 22% albanske populacije, 68% populacije Roma/Aškalija/Egipćana, 20% srpske populacije u privatnom smještaju i 28% srpske populacije u kolektivnim centrima (čija ukupna višija prosečna starost doprinosi objašnjenju ovoga) spada u ovu kategoriju.
- ▶ 173 domaćinstva prijavilo je zaradu manju od 300 evra mesečno. Među domaćinstvima koja su prijavila najmanje jednog zaposlenog člana, oni predstavljaju 29% albanske populacije, 20% populacije Roma/Aškalija/Egipćana, 42% srpske populacije u privatnom smještaju i 23% srpske populacije u kolektivnim centrima.

Pored toga, nedostatak pristupa osnovnim uslugama (kao što su tekuća voda i struja) i infrastrukturi (kao što su sistemi za grejanje i kanalizaciju) zapažen je u više slučajeva. Ovaj trend se odnosi na sve populacijske grupe iako u različitim razmerama, kako je sumirano u grafikonu ispod.

Nedostaci vezani za tekuću vodu, struju i kanalizaciju utiču na sve grupe. Najveći izazovi za sve grupe pojavljuju se u odnosu na sistem kanalizacije i pogađaju posebno Romska/Aškalijiska/Egipćanska IRL-a i srpska IRL-a u kolektivnim centrima. Samo Romska/Aškalijiska/Egipćanska IRL domaćinstva imaju udeo u svakoj od tri grupe prikazane iznad s izuzetkom udela domaćinstava koja ne koriste tekuću vodu, procenti su veći od onih koji su povezani sa drugim populacijama. Oba faktora ukazuju na sve veću ugroženost ove populacije.

Grafikon 43: Anketirana domaćinstva (DOM) po pristupu osnovnoj infrastrukturi i uslugama stanovanja - B označava ukupan broj domaćinstava u uzorku

Pristup imovini u mestu porekla

Pristup imovini u mestu porekla istražen je za sva interno raseljena domaćinstva, bez obzira na njihovu preferenciju lokacije trajnog rešenja. Sledeći grafikon prikazuje prikupljene podatke o vlasništvu imovine i izazovima u pristupu istim.

Kao što se može primetiti, uprkos značajnom udelu domaćinstava koja posjeduju jednu ili više nekretnina u mestu porekla, pristup istoj otežava nekoliko faktora.

Sa jedne strane, procenat potraživanja za povrat imovine prijavljenih kao rešen je izuzetno nizak. Iako proporcije domaćinstava u različitim ciljnim grupama koje su prijavile podnošenje zahteva variraju, svi oni ukazuju na izazove u procesu. Ovo se može pripisati samo delimično preprekama sa kojima se suočava udeo domaćinstava koja su prijavila da ne posjeduju dokumentaciju o vlasništvu (naročito je visoko u grupi Roma/Aškalija/Egipćana) - faktor koji u svakom slučaju ne bi trebalo da spreči pokušaj pristupa ličnoj imovini

Sa druge strane, udeo imovina koje su prijavljene kao uzurpirane ili oštećene je značajan. Kolektivno, 928 domaćinstava u uzorku prijavilo je 530 imovina kao

uzurpirane, a 801 imovinu kao uništenu ili oštećenu i koje još nisu obnovljene/popravljene u vreme intervju. Kao što se može primetiti, s izuzetkom grupe Roma/Aškalija/Egipćana (za koje je procenat domaćinstava koja posjeduju imovinu u mestu porekla suviše mali da bi se dalje analizirali u skladu sa uslovima pomenute imovine), pristup stanovanju u mestu porekla za oko polovinu svake populacijske grupe sprečen je uništenjem ili oštećenjem stambenog prostora. Proporcije domaćinstava čiji pristup otežava uzurpirana imovina slični su za albanska IRL-a i srpska IRL-a u kolektivnim centrima, dok ovo je uticalo na gotovo tri četvrtine srpske IRL u privatnom smeštaju.

	Proporcije DOM-a koja su prijavila posedovanje imovine u mestu porekla (od ukupnog uzorka)	Proporcije DOM-a koje su izjavile da poseduju dokumenta o vlasništvu (od onih koji poseduju imovinu)	Proporcije DOM-a koje su izjavile da su popunile zahtev za povraćaj imovine (od onih koji poseduju imovinu)	Proporcije DOM-a koje su izjavile da je njihov zahtev rešen (od onih koji su podneli zahtev)	Proporcije DOM-a čija je imovina navodno uzurpirana (od onih koji poseduju imovinu)	Proporcije DOM-a čija je imovina navodno uništena/oštećena (od onih koji poseduju imovinu)
Albanska IRL N=502	83%	93%	34%	11%	39%	50%
Romska/Aškalijska/Egipćanska IRL N = 123	31%	45%	3%	/	/	
Srpska IRL u PS N=567	72%	93%	68%	4%	74%	50%
Srpska IRL u KC N=134	47%	86%	33%	7%	44%	48%

Tabela 40: Ispitana domaćinstva (DOM) po vlasništvu i pristupu imovini u mestu porekla - B označava ukupan broj domaćinstava u uzorku

PREPORUKE

Profilisanje interno raseljenih lica na Kosovu predstavljalo je prvi veliki pokušaj sistematskog adresiranja izazova koji proizilaze iz internog raseljavanja. Posvećenost koja je dovela do njegove implementacije treba da se nastavi, a pokretanje kroz participativni pristup koji su usvojili svi uključeni akteri treba da se kapitalizuje. Zbog toga bi trebalo da bude prioritet svim relevantnim nosiocima dužnosti - uključujući vlasti, donatorsku zajednicu i međunarodne nevladine organizacije aktivne u podržavanju postizanja trajnih rešenja - da usaglašeno planiraju rešavanje položaja dugotrajnog raseljenja sa kojima se suočavaju IRL na Kosovu.

Ovo bi trebalo da podrazumeva sledeće:

1. Učiniti dostupnim tačne informacija o svim domaćinstvima IRL-a na centralnom i opštinskom nivou, tako da intervencije mogu biti dizajnirane na način koji je prilagođen stvarnim potrebama, ugroženosti, individualnim preferencama i specifičnom kontekstu. Ovaj prvi korak je od suštinskog značaja za razvoj zdravih programskih platformi zasnovanih na dokazima koji će omogućiti optimizaciju resursa, prioritizaciju, efikasnost i efektivost zasnovanih na ugroženosti - od kojih su svi ključni za održivost trajnih rešenja i srodnih politika. Takvi sveobuhvatni podaci o interno raseljenim licima na Kosovu moraću da prevazilaze opštu procenu utvrđenu pre implementacije profilisanja i trendove koje je vežba istakla, kako bi se iskoristile specifične osobine svakog domaćinstva i prilagodila potrebna podrška na osnovu istih kao i na osnovu lokacije koja je izabrana kao stalno mesto boravka. Kao rezultat, centralne i lokalne vlasti će imati osnovu za kreiranje sistema za upravljanje podacima.

2. Pravovremena izrada nacrtu Strategije za Zajednice i Povratak za period 2019-2023 od strane MZP-a, i uključivanje poglavlja koji se posebno fokusiraju na interno raseljenje. Ova poglavlja trebaju uključiti:

- ▶ Opcije povratka u mesto porekla, integrisanje u mestu raseljenja i preseljenje u mesto koje nije mesto raseljenja na Kosovu;
- ▶ Mere kojima se osigurava pristup imovini za sva interno raseljena lica, uključujući one koji žele da se integrišu u mestu raseljenja;
- ▶ Mere kojima se obezbeđuje stvaranje okruženja koje pogoduje povratku, lokalnoj integraciji ili preseljenju interno raseljenih lica;

- ▶ Mere kojima se podržava zatvaranje bilo kakvih izazova vezano za obrazovanje ili sredstva za život sa kojima su suočena IRL-a, a koji su posledica dugotrajnog raseljavanja;
- ▶ Mere za podršku najugroženijih IRL porodica i pojedinaca.

3. Usvajanje sveobuhvatnog i participativnog pristupa temi trajnih rešenja (u pomenutoj Strategiji i bilo kojim drugim relevantnim službenim dokumentima) kako bi u potpunosti uzeli u obzir namere i potrebe raseljenih, sklonosti primajuće zajednice, kao i trenutni politički i društveno-ekonomski kontekst, uključujući i analizu rizika od mogućih relevantnih događaja. Osim što olakšava pristup odgovarajućem rešenju smeštaja vezanom za izbor povratka ili lokalnu integraciju, podrška u sredstvima za život, pristup uslugama i pravima, zdravstvenoj zaštiti i obrazovanju treba da se uključi u kreiranje fleksibilnog sistema. Ovo će omogućiti prilagođavanje pomoći postojećim potrebama i kontekstu, obezbeđujući maksimalne rezultate i sprečavanje nepravilne dodele resursa.

4. Jačanje kapaciteta relevantnih institucija da adekvatno i pravovremeno podrže postizanje trajnih rešenja. Ovo treba da uključi usvajanje proaktivnog pristupa u pružanju informacija o dostupnim mogućnostima za povratak, lokalnu integraciju i preseljenje, kako na centralnom tako i na opštinskom nivou. Naime, treba povećati kapacitet Opštinskih Kancelarija za Zajednice i Povratak (OKZP) kako bi se mogli suočiti sa dodatnom grupom ljudi o kojima se treba pobrinuti, kako u smislu razumevanja njihovog mandata, tako i u odnosu prema interno raseljenim licima u njihovoj geografskoj oblasti i njihovog kapaciteta na terenu. Na osnovu procedura koje proističu iz gore pomenutog strateškog i operativnog okvira biće potrebno obezbediti ciljano informisanje, obuku i trening. Drugi relevantni opštinski direktorati će morati da poboljšaju nivo saradnje sa OKZP i centralnim nivoom. Jedna od oblasti na koju se treba usredsrediti je povećanje nivoa pristupu imovini interno raseljenih lica. Informacije o postojećem mehanizmu za povraćaj imovine treba da budu dostupne na internetu i u opštinskim kancelarijama na oba službena jezika Kosova; lokalne vlasti koje su zadužene za rešavanje situacije internog raseljenja trebale bi da proaktivno šire takve informacije. Osim toga, kapacitet Kosovske agencije za upoređivanje i verifikaciju imovine trebao bi biti ojačan kako bi se omogućilo rešavanje značajnog broja zaostalih i novih predmeta, i poboljšati saradnju među različitim

institucijama koje su uključene.

5. Raspodela adekvatnih finansijskih sredstava. Kao što je pomenuto gore i u svim poglavljima posvećenim nalazima i zaključcima, podrška u stanovanju, uključujući punu (obnovu) izgradnju smatra se glavnim uslovom interno raseljenih lica u postizanju njihovog poželjnog trajnog rješenja. Pored toga, ostala područja ranjivosti kao što su obezbeđivanje prihoda i obrazovanje moraju biti ciljana kako bi se obezbedio pristup adekvatnim i održivim mogućnostima. Kada se prikupe tačne informacije na osnovu individualnih potreba različitih IRL domaćinstava, sredstva bi trebala biti identifikovana i namenjena za ove svrhe, a koja će uključivati:

- ▶ Aktivnosti vezane za pomoć pre povratka, kao što je pružanje informacija i stvaranje povoljnog okruženja među primajućim zajednicama;
- ▶ Aktivnosti vezane za pomoć u povratku / preseljenju, uključujući dodelu zemljišta, stambenu izgradnju ili popravku;
- ▶ Aktivnosti vezane za reintegraciju u mestu porekla ili integraciju u mestu raseljenja / u mestu preseljenja, uključujući obrazovnu i socio-ekonomsku podršku.

6. Implementacija prilagođene intervencije kako bi se omogućilo postizanje poželjnog trajnog rešenja svih IRL-a na Kosovu. Sve tri opcije trajnog rešenja (povratak u mesto porekla, integracija u mestu raseljenja i preseljenje u mesto koje nije mesto porekla na Kosovu) moraju biti dostupne interno raseljenim licima, kako bi bili u poziciji da se odluče među njima. Mere moraju biti zasnovane na takvom izboru i uključuju:

- ▶ Što se tiče podrške u stanovanju: od dodele opštinskog zemljišta do dodele ili izgradnje socijalnih stanova ili ekvivalentnih smeštajnih rešenja, izgradnje/popravke stambenog prostora na zemljištu koje je u vlasništvu domaćinstva.
- ▶ Što se tiče sredstava za život, kapacitet za obezbeđivanje prihoda raseljene populacije radne dobi treba poboljšati kroz stručnu obuku i grantove, sa posebnim fokusom na povezivanje na lokalnom tržištu i na dugoročnu održivost.
- ▶ Treba obezbediti pristup obrazovnim mogućnostima za celokupnu populaciju, sa ciljem iskorenjivanja nepismenosti i stvaranja uslova da sve osobe starosne dobi obaveznog obrazovanja pohađaju školu na maternjem jeziku.

- ▶ Podsticanje inkluzivnog okruženja treba staviti u srž svih intervencija kako za one koji žele da se vrate, tako i za one koji žele da se integrišu u mestu raseljenja ili da se presele negde drugo na Kosovu. Ovo treba da uključi izgradnju uzajamnog poverenja između primajućih zajednica i interno raseljenih, stvaranjem ili jačanjem veza među njima.

Paralelno sa ovim koracima, najugroženijim interno raseljenim domaćinstvima među onima obuhvaćenim profilisanjem trebala bi biti usmerena neposredna pomoć kako bi se ublažile njihove naročito hitne potrebe. To uključuje:

- ▶ Populaciju koja živi u kolektivnim centrima, improvizovanim skloništima i neformalnim naseljima. Nesigurnost njihovog smeštaja trebala bi se rešiti u vrlo bliskoj budućnosti.
- ▶ Domaćinstva unutar ovog okvira čiji su kapaciteti za obezbeđivanje prihoda naročito niski (npr. uključuju one koji nemaju zaposlene članove i/ili se oslanjaju prvenstveno na socijalnu pomoć). Treba im pružiti šansu za bolje mogućnosti kada su u pitanju sredstva za život.
- ▶ Domaćinstva unutar populacije koja nisu posedovala niti iznajmljivala svoj trenutni smeštaj a čiji su kapaciteti za obezbeđivanje prihoda posebno niski (npr. uključuju one nemaju zaposlene članove i/ili se oslanjaju prvenstveno na socijalnu pomoć i/ili zaposleni članovi zarađuju manje od 300 EUR mesečno).
- ▶ Domaćinstva sa starijim osobama i osobama sa invaliditetom koja ne mogu da priušte pokrivanje specifičnih potreba vezano za njihovu invalidnost. Kapaciteti bi trebali biti dostupni za identifikaciju, procenu i pomoć osobama sa posebnim potrebama.

ANEKSI

LISTA ANEKSA

Aneks 1 - Anketni upitnik

Aneks 2 - regled podataka

Aneks 3 - Obrazac raseljavanja

Aneks 4 - Dodatne tabele

ANEKS 1 - ANKETNI UPITNIK

POKAZATELJI I PITANJA ZA ANKETIRANJE DOMAĆINSTVA						
Presek Uptinika	INDIKATORI TRAJNOG REŠENJA	Nivo informacija	Potražiti #	Odazvano stanovništvo/ % definisati preskočen obrazac	Formulacija pitanja	Ponuđeni odgovori
Podaci predviđjeni anketom	Ciljna populacija po lokaciji	HH	A1	Svi	<i>Predodređeni</i> Navedi opštinu	Kodni list
		HH	A2	Svi	<i>Predodređeni:</i> Kako se zove varoš/grad ili selo/ naselje?	Kodni list
		HH	A3	Svi	<i>Predodređeni</i> broj domaćinstva	Ubaciti kod
		HH	A4	Svi	<i>Predodređeni</i> Ciljana grupa	1. Albanci 2. Srbi 3. RAE
		HH	A5	Svi	<i>Predodređeni</i> Da li je kuća situirana u ruralnoj ili urbanoj lokaciji?	1. Varoš/Grad (urbano) 2. Selo/Naselje (ruralno)
	Ciljna populacija popriputačnosti	HH	B2	Svi	<i>Predodređeni</i> Kakav je pristup stanovanju?	1. Asfaltni put (lako pristupačane) 2. Blatnjav put/put u lošem stanju (teško pristupačan)
	Ciljna populacija po tipu smeštaja (kolektivni centar i privatni smeštaj)	HH	B3	Svi	<i>Predodređeni:</i> U kakvom tipu stanovanja živi domaćinstvo?	1. Kolektivni Centar 2. Stan 3. Kuća 4. Neformalno naselje/ improvizovano sklonište 5. Drugo
HH		B4	U Kol.Cen.	<i>Predodređeni:</i> Ako XX živi u Kolektivnom Centru, naznači u kojem	Ubaciti kod	
Ciljna populacija po kvalitetu gradnje	HH	B5	Svi	<i>Predodređeni:</i> Od čega su napravljeni zidovi stambenog objekta?	1. Čvrsti zidovi (Beton/cigla) 2. Loša improvizovana gradnja	
Ciljna populacija po odazivu	HH	B6	Svi	Ko je ispitanik u ovom inrvjuu, u odnosu na glavu domaćinstva?	1. Glava porodice 2. Supružnik 3. Sin/Cerka 4. unuč 5. Brat/sestra 6. Otac/Majka 7. Deda/Baba 8. Zet/Snaja 9. Tasl/Tašta 10. Drugi rođjaci 11. Nisu u srodstvu	
Verifikacija raseleljeništva	Ciljna populacija po raseleljeništva	HH	C1	Svi	Da li je neko u vašem domaćinstvu bio prisiljen da napusti vaš dom zbog sukoba?	1. Da 2. Ne
	Ciljna populacija po raseleljeništva/ u talasima/periodično	HH	C2	SVI (raseleljeni)	Kada je vaša porodica raseleljena?	Ubacite mesec i godinu
	Ciljna populacija po selidbi od kada su raseleljeni	HH	C3	SVI (raseleljeni)	Koliko puta ste promenili mesto stanovanja od kada ste raseleljeni? (uključujući prvo preseleljenje zbog raseleljeništva)	Ubacite broj
MODUL SMEŠTAJA	SMEŠTAJ					
	Ciljna populacija po statusu stanovanja	HH	D1	SVI	Koji je glavni status ovog stana?	1. Iznajmljen 2. Vlasništvo 3. Smešten uz zakup (preciziraj razliku iznajmljivanja: smešten ali plaća nekako kao kompenzaciju) 4. Besplatno smešten 5. Obezbeđen besplatni boravak/program socijalnog smeštaja 6. Okupirano/bez dozvole 7. Drugo
	Ciljna populacija po veličini najma	HH	D2	Ukoliko je iznajmljena	[ako je boravak zakupljen] koliko košta u evrima i da li plaćate svaki mesec?	Unesite iznos u evrima
	Procenat ciljne populacije koji je u proteklih 6 meseci imao poteškoća sa plaćanjem zakupnine	HH	D3	Ukoliko je iznajmljena	Da li je glava porodice morala da pozajmi novac da bi platila (smeštaj) zakup u poslednjih 6 meseci?	1. Da 2. Ne
	Ciljna populacija koja deli boravak sa drugima koji nisu članovi domaćinstva	HH	D4	SVI	Da li vaše domaćinstvo deli svoje boravište sa drugim domaćinstvima/pojedincima?	1. Da 2. Ne
	Ciljna populacija koja živi u prenaseljenim boravištima (npr.soba po osobi ili m2)	HH	D5	SVI	Koliko ukupno soba ima ovo boravište? (bez kupatila/toaleta)?	Unesite broj
	HH	D6	SVI	Koliko ukupno soba se koristi za spavanje?	Unesite broj	
Ciljna populacija po pristupu uslugama u boravištu	HH	D7	SVI	*Koji od sledećih usluga imate u vašem boravku (više opcija): 1. Tekuća voda 2. Električna energija 3. Centralno grejanje 4. Nezavisno grejanje (nije priključeno na mrežu) 5. Gasna mreža 6. Kanalizacioni sistem 7. Telefonska fiksna linija 8. Mobilna telefonska mreža 9. Internet (bez obzira na vezu)*	Zaokruži relevantno	

Presek Upitnika	INDIKATORI TRAJNOG REŠENJA	Nivo informacija	Potražiti #	Odzavno stanovištv o/če definisati preskočen obrazac	Formulacija pitanja	Ponudeni odgovori
ZDRAVSTVENI MODUL	ZDRAVSTVO					
	Ciljna populacija po potrebi za zdravstvenom zaštitom negom u poslednjih 6 meseci	HH	E0	SVI	Da li je ikome u vašem domaćinstvu bila potrebna zdravstvena zaštita u poslednjih 12 meseci?	1. Da 2. Ne
	Ciljna populacija po lakom pristupu zdravstvenim ustanovama	HH	E1	Sa potrebom za zdravstvenom zaštitom	Da li je bilo moguće pristupiti zdravstvenoj zaštiti? (npr. bolnici, domu zdravlja)	1. Da 2. Ne
Ciljna populacija po otežanom pristupu zdravstvenim ustanovama, na osnovu razloga	HH	E2	Sa poteškoćama u pristupu zdravstvenoj zaštiti	Zašto nije bilo moguće pristupiti potrebnoj zdravstvenoj zaštiti?	"1. Previše daleko od lokacije domaćinstva 2. Ne mogu sebi priuštiti (prevoz i/ili troškovi posete) 3. Premalo kapaciteta klinike da prihvati pacijente 4. Nizak kvalitet pruženih usluga 5. Usluge koje se pružaju nisu relevantne 6. Jezičke barijere 7. Diskriminacija / neprihvatanje 8. Nedostatak dokumentacije 9. Ostalo."	
MODUL EKONOMIJE DOMAĆINSTVA	EKONOMIJA & FLEKSIBILNOST DOMAĆINSTVA					
	Target population by main income sources/livelihood sources	HH	F1	SVI	"Sada ćemo vas pitati za dva najvažnija izvora prihoda za vaše domaćinstvo. Koji je najvažniji izvor prihoda za vaše domaćinstvo u poslednjih 30 dana? Napravite razliku u prioritetu između najvažnijeg i drugog najvažnijeg izvora egzistencije. Ako je samo jedan izvor relevantan, naznačite "bez drugog izvora."	1. Plata (redovna) 2. Zarade (neredovno) 3. Poslovni prihodi (uključujući preduzeća u domaćinstvu) 4. Doznake (podrška od prijatelja / porodice u inostranstvu) 5. Penzije 6. Pomoć od vlade 7. Pomoć od NVO / UN 8. Prodaja poljoprivrednih ili stočnih proizvoda 9. Prodaja sopstvenih sredstava 10. Korišćenje kredita 11. Milostinja 12. Ostalo 13. Nema izvora prihoda
		HH	F2	SVI	Koji je drugi najvažniji izvor prihoda za vaše domaćinstvo u prethodnih 30 dana? Ako ne postoji drugi izvor, označite "bez drugog izvora"	1. Plata (redovna) 2. Zarade (neredovno) 3. Poslovni prihodi (uključujući preduzeća u domaćinstvu) 4. Doznake (podrška od prijatelja / porodice u inostranstvu) 5. Penzije 6. Pomoć od vlade 7. Pomoć od NVO / UN 8. Prodaja poljoprivrednih ili stočnih proizvoda 9. Prodaja sopstvenih sredstava 10. Korišćenje kredita 11. Milostinja 12. Ostalo 13. Nema izvora prihoda
	Ciljna populacija po podršci od strane vlade	HH	F3_1	SVI	Da li je vaše domaćinstvo dobilo bilo kakvu pomoć od vlade u poslednjih 30 dana?	1. Da 2. Ne
		HH	F3_2	Dobija državnu pomoć	Naznačite pored svakog relevantnog izvora koliko je puta primljena ta vrsta pomoći. 1. Penzijski dodatak 2. Socijalna pomoć 3. Invalidski dodatak 4. Dodatak za bivše državne zaposlenike (samo srpske) 5. Detijji dodatak 6. Dodatak za samohrane majke	Unesi broj koliko je puta primljen određeni dodatak koji je XX dobio svakog meseca
	Ciljna populacija po vrsti troškova domaćinstva u poslednjih 30 dana	HH	F4	SVI	Sada bi smo vas pitali o troškovima koje vaše domaćinstvo ima. Vaša najbolja procena bice dovoljna. (ako je trošak nula, unesite nulu)	Unesite iznos u evrima
		HH	F5	SVI	1. Molimo vas dajte okvirni iznos koji vaše domaćinstvo troši na hranu poslednjih 7 dana? 2. Molimo vas dajte okvirni iznos koje vaše domaćinstvo troši na komunalije za 30 dana (npr. struja, voda, oreganje)	Unesite iznos u evrima
		HH	F6	SVI	3. Molimo vas dajte okvirni iznos koje vaše domaćinstvo troši na zdravstvenu zaštitu (uključujući lekove, tretmane) u poslednjih 30 dana?	Unesite iznos u evrima
		HH	F7	SVI	4. Molimo vas dajte okvirni iznos koje vaše domaćinstvo troši na transport (Taxi, bus, gorivo itd.) u poslednjih 30 dana.	Unesite iznos u evrima
		HH	F8	SVI	5. Molimo vas dajte okvirni iznos koje vaše domaćinstvo troši na popravke u kući ili popravke auta u poslednjih 30 dana.	Unesite iznos u evrima
		HH	F9	SVI	6. Molimo vas dajte okvirni iznos koje vaše domaćinstvo troši na otplatu kredita u poslednjih 30 dana. (uključujući pozajmice od prijatelja i rodjaka)	Unesite iznos u evrima
		HH	F10	SVI	7. Molimo vas dajte okvirni iznos koje vaše domaćinstvo troši na druge potrebe u poslednjih 30 dana.	Unesite iznos u evrima
	Ciljna populacija po poteškoćama u sastavljanju kraja sa krajem	HH	F11	SVI	Da li se vaše domaćinstvo susrelo sa situacijom u prethodnih 6 meseci da niste bili u mogućnosti da pokrijete važne troškove, poput medicinskih tretmana, zakupa, računa za komunalije, itd?	1. Da 2. Ne
	Ciljna populacija po mehanizmima prevladavanja	HH	F12	Ko ne može da sastavi kraj sa krajem	Šta je vaše domaćinstvo radilo u situaciji kada nije moglo da pokrije određene troškove?	1. Pozajmljuje novac od rodjaka/prijatelja 2. Dobija novac od rodjaka/prijatelja iz inostranstva 3. Pozajmljuje novac/uzima kredit od drugih članova zajednice (npr. vlasnika radnji) 4. Prodaje sopstvena sredstva (npr. auto, stoka ili zemlja) 5. Smanjuje troškove 6. Pokušava da nadje dodatni posao 7. Ništa 8. Drugo
Ciljna populacija po pristupu obradivom zemljištu ili stočnom fondu	HH	F13	SVI	Da li vaše domaćinstvo obradjuje/uzgaja ili ima neki stočni fond gde trenutno žvite?	1. Da 2. Ne	
	HH	F14	Oni koji obraduju zemlju ili imaju stoku	Ako da, kako se proizvodi obradivanja i uzgoja koriste?	1. Samo za sopstvenu upotrebu 2. Samo za prodaju (čak i u malim količinama) 3. I za sopstvenu upotrebu i za prodaju (čak i u malim količinama)	

Presek Upitnika	INDIKATORI TRAJNOG REŠENJA	Nivo informacija	Potražiti #	Odazvano stanovništvo o/ce definisati preskočen obrazac	Formulacija pitanja	Ponudeni odgovori
ISTORIJA RASELJANJA & BUDUĆI PLANOVI						
	Raseljena ciljna populacija po uobičajenom mestu boravka	HH	G1	SVI	U kojem naselju je vaša glava porodice boravio pre raseljenja?	Kod lista
	Ciljna populacija po dužini boravka na trenutnoj lokaciji	HH	G2	SVI	Kada je vaše domaćinstvo došlo u ovaj kraj?	1. manje od pre 5 godina 2. više od 5 - 10 godina 3. više od 11- 15 godina 4. više od 16 - 20 godina 5. pre više od 20 godina
	Ciljna populacija sa konkretnim planom da se preseli u toku u meseci	HH	G3	SVI	Da li vaše domaćinstvo ima konkretan plan da se preseli negde drugo u narednih 6 meseci? Znači, da li je doneta odluka i možete li sprovesti ovu odluku	1. Da 2. Ne 3. Ne zna
		HH	G4	Sa konkretnim planom da se preseli	Gde planirate da se preselite?	1. U istom kraju kao i trenutno mesto stanovanja 2. U istoj Opštini kao i trenutno mesto stanovanja 3. Negde drugo na Kosovu, gde većina suseda pripada mojoj etničkoj zajednici 4. Negde drugo na Kosovu, gde većina suseda ne pripada mojoj zajednici 5. Nayed u mesto porekla 6. Drugo: _____ (napišite zemlju)
	Ciljna populacija koja planira da se preseli kao glavni razlog	HH	G5	Sa konkretnim planom da se presele negde drugo	Koji je glavni razlog zbog kojeg planirate da se preselite negde drugo?	1. Bolje mogućnosti zaposlenja 2. Dostupnije/kvalitetnije mogućnosti obrazovanja 3. Dostupnije/kvalitetnije ydravstvene usluge 4. Dostupnija humanitarna pomoć 5. Da se pridružim ostalim članovima porodice 6. Rodjaci/prijatelji su takodje tamo 7. Brak 8. Ništa zakupnina 9. Tamo je bezbednije 10. Očekujem da budem izbačen odavde 11. Veća/bolja kuća 12. Ne osećam se prijatno ovde 13. Osetio sam diskriminaciju/neprijateljstvo 13. Ima zemlju i, ili kuću tamo 14. Vraća se kući 15. Ova lokacija nije moj dom 16. Drugo 17. Ne želi da odgovori
	Ciljna populacija po razmatranju ostanaka na trenutnoj lokaciji	HH	G6	SVI	Da li vaše domaćinstvo razmatra ostanak u vašoj trenutnoj lokaciji (stanovanja, boravljenja) dugoročno?	1. Da 2. Ne 3. Ne zna
	Ciljna populacija voljna da oстане na trenutnoj lokaciji pod uslovima	HH	G7	Ko razmatra da dugoročno oстане	Šta je najvažniji faktor za vaše domaćinstvo da oстане ovde?	1. Rekonstrukcija kuće 2. Obezbeđivanje stambenog prostora na sopstvenom zemljištu 3. Obezbeđivanje kuće/stana (na opštinskom zemljištu) 4. Pristup kreditu za uspostavljanje uslova za generisanje prihoda 5. Konkretna mogućnosti za zaposlenje 6. Pristup službama (škola i zdravstvo) 7. Pritvatanje od strane lokalne zajednice 8. Drugo 9. Nema uslova/preduslova 10. Ne želi da odgovori
	Ciljna populacija koja bi razmotrila povratak	HH	G8	SVI	Da li vaše domaćinstvo razmatra povratak u mesto gde ste živeli pre raseljenja?	1. Da 2. Ne 3. Ne zna 4. Ne želi da odgovori
	Ciljna populacija koja razmatra povratak pod glavnim uslovima	HH	G9_A	Razmatra da se vrati ili ne zna	Koji je prvi glavni uslov za vaše domaćinstvo da se vrati?	1. Povraćaj kuće 2. Rekonstrukcija kuće 3. Obezbeđivanje stambenog prostora na sopstvenom zemljištu 4. Obezbeđivanje smeštaja/stana (na opštinskom zemljištu) 5. Pristup kreditu za uspostavljanje aktivnosti generisanja prihoda 6. Mogućnosti konkretnog zapošljavanja 7. Pristup uslugama (škola i zdravstvo) 8. Tiha koegzistencija sa lokalnom zajednicom 9. Bezbednost 10. Povratak više porodica 11. Drugo 12. Ne postoje uslovi/preduslovi 13. Ne želi da odgovori
		HH	G9_B	Razmatra da se vrati ili ne zna	Koji je drugi ključni uslov za vaše domaćinstvo da se vrati?	1. Povraćaj kuće 2. Rekonstrukcija kuće 3. Obezbeđivanje stambenog prostora na sopstvenom zemljištu 4. Obezbeđivanje smeštaja/stana (na opštinskom zemljištu) 5. Pristup kreditu za uspostavljanje aktivnosti generisanja prihoda 6. Mogućnosti konkretnog zapošljavanja 7. Pristup uslugama (škola i zdravstvo) 8. Tiha koegzistencija sa lokalnom zajednicom 9. Bezbednost 10. Povratak više porodica 11. Drugo 12. Ne postoje uslovi/preduslovi 13. Ne želi da odgovori
	Ciljna populacija po broju poseta mestu porekla	HH	G9_2	Razmatra da se vrati ili ne zna	G9_2. Koliko puta je bilo koji član vaše porodice posetio vaše mesto porekla u proteklih 12 meseci?	1. Nije odom 2. 1-2 puta 3. 3-10 puta 4. više od 10 puta
	Ciljna populacija po iskustvu od strane nekadašnjih suseda i njihovoj podršci vašim planovima za povratak	HH	G9_3	Razmatra da se vrati ili ne zna	G9_3. Da li su članovi domaćinstva, tokom ovih poseta razgovarali sa bivšim komšijama o perspektivi trajnog povratka?	1. Da 2. Ne 3. Ne zna
		HH	G9_4	Razmatra da se vrati ili ne zna	G9_4. Da li su nekadašnji susedi pozdravili perspektivu povratka vašeg domaćinstva?	1. Da 2. Ne 3. Ne zna
	Ciljna populacija po željenom rešenju	HH	G10	SVI	Koja bi bila poželjna stalna lokacija za život?	1. Ostanak ovde 2. Povratak u mesto pre raseljenja 3. Preći na neko drugo mesto na Kosovu 4. Preći u Srbiju 5. Migrirati u inostranstvo 6. Ne zna 7. Ne želi da odgovori

ISTORIJA RASELJANJA I MODUL BUDUĆEG PLANA

Presek Upravnika	INDIKATORI TRAJNOG REŠENJA	Nivo informacija	Potražiti #	Odazvano stanovništvo o/će definisati preskočen obrazac	Formulacija pitanja	Ponuđeni odgovori
BEZBEDNOST & SIGURNOST						
MODUL BEZBEDNOSTI & SIGURNOSTI	Ciljna populacija po bezbedonosnim incidentima	HH	H1	SVI	U proteklih 6 meseci, da li je neki član domaćinstva doživeo bilo kakav bezbedonosni incident, kao što su nasilje i pretnje?	1. Da 2. Ne 3. Ne želi da odgovori 4. Odbija da odgovori 4. Ne zna
	Ciljna populacija koja je doživela bezbedonosne incidente po tipu	HH	H2	Sa incidentima	Kakav tip bezbedonosnog problema je doživio? (ako ih je više, uputiti na onaj sa najvećim uticajem)	1. Pjajka/provala 2. Pretnja/uznemiravanje 3. Fizički napad (prebijanje) 4. Fizički napad (seksualni napad) 5. Vrbalni napad 6. Drugo 7. Ne želi da odgovori
	Ciljna populacija koja je prijavila bezbedonosne incidente policiji	HH	H3	Sa incidentima	Da li je vaše domaćinstvo prijavilo taj incident policiji?	1. Da 2. Ne 3. Ne zna 4. Ne želi da odgovori
	Ciljna populacija koja nije prijavila bezbedonosne incidente	HH	H4	Sa incidentima koji nisu prijavljeni	Zašto vaše domaćinstvo nije prijavilo incident?	1. Bojim se da prijavim 2. Ne očekujem nikakvu akciju propraćenja svakako 3. Incident nije bio toliko važan 4. Odbijen je od strane policije 5. Savetovan da ne prijavljuje 6. Drugo 7. Ne želi da odgovori
	Ciljna populacija sa osećajem sigurnosti kada se kreće u lokalnom susedstvu	HH	H5	SVI	Koliko sigurno se osećate da živite i da se krećete u vašem bliskom susedstvu tokom dana? <i>(pitanje se upućuje intervjuisanom ispitaniku - on/ona odgovara u svoje ime a ne u ime celog domaćinstva)</i>	1. Veoma sigurno 2. Umereno sigurno 3. Nesigurno 4. Uopšte nije siguran 5. Ne želi da odgovori
	Ciljna populacija sa osećajem sigurnosti kada se kreće u susednim opštinama	HH	H6	SVI	Koliko sigurno se osećate kada se krećete u širem naselju i u susednim opštinama tokom dana? <i>(pitanje se upućuje intervjuisanom ispitaniku - on/ona odgovara u svoje ime a ne u ime celog domaćinstva)</i>	1. Veoma sigurno 2. Umereno sigurno 3. Nesigurno 4. Uopšte nije siguran 5. Ne želi da odgovori
IMOVINA I SREDSTVA						
MODUL STANOVANJA, ZEMLJIŠTA & IMOVINE	Ciljna populacija po tipu prava SZI pre rasejavanja	HH	I1	SVI	Koje od navedenih sredstava je vaše domaćinstvo ostavilo u vašem mestu porekla? (navedite samo sredstva koja niste prodali od tada)	1. Stanovanje 2. Ne- poljoprivredno zemljište 3. Poljoprivredno zemljište/stoka/oprema za poljoprivredu 4. Poslovna imovina 5. Drugo 6. Ništa 7. Preferira da ne odgovori
	Ciljna populacija sa dokumentacijom koja dokazuje vlasništvo/zakup SZI koju su ostavili iza sebe	HH	I2	Sa ostavljenom imovinom	Da li za svaku navedenu imovinu, imate dokumentaciju kojom potvrđujete vlasništvo?	1. Da 2. Ne
	Ciljna populacija sa ostavljenom SZI po stanju sredstava	HH	I3	Sa ostavljenom imovinom	Za svako navedeno sredstvo, da li je na čuvanje kod nekoga kome verujete?	1. Da 2. Ne
		HH	I4	Sa ostavljenom imovinom	Za svako navedeno sredstvo, u kakvom je stanju?	1. U dobrom je stanju, i nezakonito okupirano 2. U dobrom je stanju, i nije okupirano 3. Oštećen/uništen i nezakonito okupiran 4. Oštećen/uništen i nije okupiran 5. Ne zna
	Ciljna populacija sa ostavljenom SZI koja je konkurisala za mehanizme restitucije i kompenzacije	HH	I5	Sa imovinom ostavljenom iza sebe i sa podnetim zahtevom	Za svaku navedenu imovinu, da li je vaše domaćinstvo podnelo zahtev za kompenzaciju/restituciju (kod KIA)?	1. Da 2. Ne
	Ciljna populacija sa ostavljenom SZI ali nije podnela zahtev po osnovu		I6	Sa imovinom ostavljenom iza sebe sa ne-podnetim zahtevom	Zašto vaše domaćinstvo nije podnelo zahtev?	1. Nije obavešten o mogućnostima 2. Dokumenta za podnošenje zahteva nisu dostupna 3. Nema poverenja u KIA instituciju 4. Drugo 5. Ne želi da odgovori
	Ciljna populacija koja je ostavila SZI iza sebe, koja je imala pristup restituciji ili mehanizmima kompenzacije	HH	I8	Sa imovinom ostavljenom iza sebe i sa podnetim zahtevom	Da li je vaš zahtev procesuiran?	1. Da 2. Ne 3. Nije u procesu 4. Ne zna
	Ciljna populacija sa izgubljenom SZI koji su rešili svoj zahtev	HH	I7	Sa imovinom ostavljenom iza sebe i sa obradjenim podnetim zahtevom	Da li je vaš zahtev rešen?	1. Pritvačeno je 2. Odbijeno je 3. Još uvek u procesu 4. Ne zna
	Ciljna populacija sa izgubljenom SZI čiji je zahtev izvršen	HH	I9	Sa imovinom ostavljenom iza sebe i sa podnetim zahtevom i sa rešenim zahtevom	Da li je sada imovina u vašem vlasništvu?	1. Da 2. Ne

Presek Upitnika	INDIKATORI TRAJNOG REŠENJA	Nivo informacija	Potražiti #	Odazvano stanovništvo/če definisati preskočen obrazac	Formulacija pitanja	Ponudeni odgovori
LISTA DOMAĆINSTVA	DEMOGRAFIJA					
	Ciljna populacija u prema srodstvu sa glavom porodice	Ind.	J2	SVI	Kakva je povezanost sa glavom porodice [Ime]?	1. Glava porodice 2. Supružnik 3. Sin/Cerka 4. unuča 5. Brat/sestra 6. Otac/Majka 7. Deda/Baba 8. Zet/Snaja 9. Tasi/Tašta 10. Drugi rođjaci 11. Nisu u srodstvu
	Ciljna populacija po polu	Ind.	J3	SVI	Koji je pol [Ime]?	1. Muško 2. Žensko
	Ciljna populacija po starosti	Ind.	J4	SVI	Koliko ima godina [Ime] sa završnom godinom?	Unesite
	Proporcija populacije sa specijalnim potrebama	Ind.	J5	SVI	Da li je [Ime] invalida ozbiljnog zdravstvenog stanja?	1. Da 2. Ne
	Ciljna populacija po etničkim grupama	Ind.	J6	SVI	Kojoj etničkoj grupi [Ime] pripada?	1. Albanac 2. Srbin 3. Rom 4. Drugi
	Ciljna populacija po bračnom statusu	Ind.	J7	Romi 12+ Ostali 18+	Koji je bračni status [Ime]?	1. Neoženjen 2. Oženjen 3. Udovac 4. Razdvojen 5. Razveden
	DOKUMENTACIJA					
	Ciljna populacija po posedovanju pravnih dokumentata	Ind.	K1	SVI	Da li [Ime] poseduje sledeća dokumenta? (višestruke opcije) 1. Kosovsku LK 2. Kosovsku Pasoš 3. Srpsku LK 4. Srpski Pasoš 5. Izvod rođenih	1. Da 2. Ne
	Ciljna populacija bez pravnih dokumenata (LK) po osnovu	Ind.	K2	Bez LK	Zbog kojih od sledećih razloga član domaćinstva nema LK (srpsku ili kosovsku):	1. Proces apliciranja je u toku 2. Planira da aplicira 3. Ne planira da aplicira 4. Apliciranje odbijeno 5. U nemogućnosti da aplicira zbog nedostatka potrebnih dokumenata
	OBRAZOVANJE					
	Ciljna populacija po maternjem jeziku	Ind.	L3	Svi	Koji je [Ime] maternjeg jezika?	1. Albanski 2. Srpski 3. Romski 4. Drugi
	Ciljna populacija po pismenosti (čita i /ili piše)	Ind.	L4	Starost 6+	Da li [Ime] čita i piše?	1. čita i piše 2. samo čita 3. ne čita i ne piše
	Pismenost drugog jezika -višestruke opcije	Ind.	L5	Starost 6+	Da li [Ime] može da čita i piše drugi jezik?	1. Da 2. Ne
			L6	Starost 6 + koji govori drugi jezik	Koji od sledećih jezika?	1. Albanski 2. Srpski 3. Romski 4. Drugi
	Ciljna populacija po pohađanju škole	Ind.	L7	Starost 6+	Da li [Ime] trenutno pohađa školu?	1. Da, 5 dana nedeljno i više 2. Da, manje od 5 dananedeljno 3. Ne 4. Ne želi da odgovori
	Ciljna populacija koja ne ili slabo pohađa školu po osnovu	Ind.	L8	Starost 6 - 19 Neregularno pohađanje	[Ako je manje od 5 dana u nedelji, ili ne prisustvuje & manje od 18 godina] Koji je glavni razlog za regularno nepohađanje škole, ili nepohađanje uopšte?	1. Teško dostupna škola 2. Netretiranje u školi 3. Mora da radi da pomogne porodici 4. Bolesti ili invalidnost 5. Pomaže u kućnim poslovima 6. Škole ne prihvataju studente 7. Ne razume jezik 8. Previše troškova 9. Drugo
	Ciljna populacija po stepenu pohađanja škole	Ind.	L9	Starost 6 - 19 pohađja	Koji je nivo škole [Ime]?	1. Ne ide u školu 2. Osnovna (1-4) 3. Osnovna (5-8 or 5-9) 4. Srednja (3 or 4 years) 5. Viša (viša skola/ skola larte) 6. Univerzitet 7. Master i više
Ciljna populacija koja pohađa Srpsku ili Kosovsku školu	Ind.	L10	Starost 6 - 19 pohađja	Da li [Ime] pohađa Srpsku ili Kosovsku školu?	1. Ne ide u školu 2. Srpski školski sistem 2. Kosovski školski sistem	
Ciljna populacija po najvišem obrazovanju	Ind.	L11	Starost 12+	Koji je stepen obrazovanja ikada završen od strane [Ime]?	1. Ne ide u školu 2. Osnovna (1-4) 3. Osnovna (5-8 or 5-9) 4. Srednja (3 or 4 years) 5. Viša (viša skola/ skola larte) 6. Univerzitet 7. Master i više	

Presek Uputnika	INDIKATORI TRAJNOG REŠENJA	Nivo informacija	Potražiti #	Odazvano stanovništvo koje definisati preskočen obrazac	Formulacija pitanja	Odgovarajuće opcije	
LISTA DOMAĆINSTVA	ZAPOSLENJE						
	Ciljna populacija po glavnoj aktivnosti u proteklih 30 dana	Ind.	M1	Starost 15+	Koje je bilo glavno zanimanje [Ime] u proteklih 30 dana?	1. Poslodavac 2. Samozaposlen 3. Plaćen radnik 4. Student koji lakodje radi 5. Ne radi, traži posao 6. Ne radi, ne traži posao 7. Neplašćen porodični radnik 8. Student sa punim radnim vremenom 9. Domaći proizvođač 10. Pensionisan/star 11. Invalidnost/bolest 12. Maloletan 13. Drugo	
	Ciljna populacija koja je formalno zaposlena	Ind.	M2	Starost 15+ Poslodavac & Samozaposlen	Da li je [Ime] biznis registrovan	1. Da 2. Ne 3. Ne želi da odgovori	
		Ind.	M3	Starost 15+ Poslodavac & student koji radi	Da li [Ime] ima napismeno radni ugovor?	1. Da 2. Ne 3. Ne želi da odgovori	
	Ciljna populacija radi puno radno vreme, pola radnog vremena, sezonski rad/stabilnost zaposlenja	Ind.	M4	Starost 15+ zaposlen	Kakav radni angažman ima [Ime], da li je - [čitaj]	1. Puno radno vreme 2. Pola radnog vremena 3. Sezonski 4. Neregularna (promena radnog angažmana)	
	Ciljna populacija zaposlena po radnim sektorima	Ind.	M5	Starost 15+ zaposlen	U kojem od navedenih sektora [Ime] radi?	1. Javni 2. Privatni (formalni & neformalni) 3. Neprofitni/nevladin	
	Ciljna populacija po zaposlenju u industriji	Ind.	M6	Starost 15+ zaposlen	U kojoj od navedenih industrija [Ime] radi?	1. Poljoprivreda, šumarstvo, nbolevo 2. Proizvodnja (fabrički posao) 3. Građevina 4. Veleprodaja, trgovina na malo 5. Popravka, fiksiranje i prateće usluge (auta, traktori, mašine...) 6. Prevoz i skladištenje (taxi, vozač kamiona, skladište...) 7. Usluge smeštaja i hrane (restoran, kafic, hotel) 8. Stručne, naučne i tehničke aktivnosti (pravni poslovi, računovodstvo...) 9. Administrativne i uslužne delatnosti (privatno obezbeđenje, putnička agencija, iznajmljivanje, kancelarijska administracija) 10. Javna administracija i odbrana (opština, policija, institucije...) 11. Obrazovanje 12. Zdravstvo 13. Drugo	
	Ciljna populacija po zaradi u poslednjih 30 dana	Ind.	M7	Starost 15+ zaposlen	Procenite prihod koji ste imali u poslednjih 30 dana	Unesite iznos u evrima	
	Ciljna populacija koja traži posao, iz nekog razloga nije ga pronačao ili tražio	Ind.	M8	Starost 15+ nezaposlen	Koji je glavni razlog zbog kojeg [Ime] nema posao?	1. Nedovoljno poslova na tržištu rada 2. Počeli smo da tražimo poslove – još uvek nismo investirali 3. Obrazovanje/kvalifikacije se ne podudaraju sa poslovima koji su dostupni 4. Dostupni poslovi su suviše daleko 5. Raseljeno lice teže dolazi do posla 6. Pravna pitanja/ nedostatak relevantnih dokumentata 7. Nedostatak ličnih veza 8. zarade su preniske 9. Jezička barijera 10. Čekam da započnem posao koji mi je ponudjen 11. Drugo	
Ciljna populacija nezaposleni, registrovani u zavodu za zapošljavanje	Ind.	M9	Starost 15+ nezaposlen	Da li je [Ime] registrovan u zavodu za zapošljavanje?	1. Da, Kosovski zavod za zapošljavanje 2. Da, Srpski zavod za zapošljavanje 3. Ne, nije registrovan		

ANEKS 2 - PREGLED PODATAKA

PROMENLJIV, PROCENAT		CILJNA POPULACIJA				
		Albanci IRL	Romi/Aškalije/ Egipćani IRL	Srbi IRL u privatnom smeštaju	Srbi IRL u kolektivnim centrima	
#	DEMOGRAFIJA					
1	Stanovništvo prema starosnoj dobi (osoba)	0 - 5 godina	6%	7%	3%	2%
		6 - 14 godina	12%	23%	9%	6%
		15 - 24 godina	18%	17%	17%	11%
		25 - 34 godina	17%	18%	17%	16%
		35 - 59 godina	31%	30%	35%	32%
		60 - 96 godina	16%	5%	20%	33%
		Total %	100%	100%	100%	100%
		Total Br. (ispitanici)	2242	491	1907	285
2	Stanovništvo prema polu (osoba)	Muškarci	51%	57%	49%	52%
		Žene	49%	43%	51%	48%
		Total %	100%	100%	100%	100%
		Total Br. (ispitanici)	2236	491	1907	285
3	Stanovništvo prema veličini domaćinstva (domaćinstva)	1 član	4%	16%	13%	41%
		2 člana	14%	13%	18%	27%
		3 člana	13%	16%	21%	15%
		4 člana	21%	16%	26%	12%
		5 člana	23%	14%	13%	4%
		6 člana	13%	11%	6%	1%
		7+ članova	14%	13%	2%	0%
		Total %	100%	100%	100%	100%
		Total Br. (ispitanici)	502	123	567	135
4	Žensko stanovništvo (18 god.+) po najvišem stepenu obrazovanja (osoba)	Bez obrazovanja	3%	54%	4%	13%
		Osnovna	27%	26%	11%	27%
		Srednja	45%	19%	61%	51%
		Viša	4%	0%	12%	5%
		Univerzitet	19%	1%	11%	4%
		Master i dalje	1%	0%	1%	0%
		Total %	100%	100%	100%	100%
Total Br. (ispitanici)	720	129	850	127		
5	Muško stanovništvo (18 god.+) po najvišem stepenu obrazovanja (osoba)	Bez obrazovanja	4%	41%	2%	5%
		Osnovna	13%	39%	7%	16%
		Srednja	54%	20%	69%	62%
		Viša	7%	1%	12%	11%
		Univerzitet	20%	0%	10%	6%
		Master i dalje	2%	0%	0%	1%
		Total %	100%	100%	100%	100%
Total Br. (ispitanici)	745	174	803	133		
6	Stanovništvo po najvišem stepenu obrazovanja i starosne dobi: 18-24 godina (osoba)	Bez obrazovanja	1%	35%	2%	0%
		Osnovna	14%	31%	8%	19%
		Srednja	47%	29%	84%	76%
		Viša	6%	2%	2%	0%
		Univerzitet	31%	2%	3%	5%
		Master i dalje	0%	0%	0%	0%
Total %	100%	100%	100%	100%		
Total Br. (ispitanici)	306	72	301	29		
7	Stanovništvo po najvišem stepenu obrazovanja i starosne dobi: 25-59 godina (osoba)	Bez obrazovanja	3%	46%	1%	2%
		Osnovna	17%	36%	4%	15%
		Srednja	55%	18%	66%	65%
		Viša	5%	0%	15%	9%
		Univerzitet	18%	0%	14%	8%
		Master i dalje	2%	0%	1%	1%
		Total %	100%	100%	100%	100%
Total Br. (ispitanici)	871	207	971	136		
8	Stanovništvo po najvišem stepenu obrazovanja i starosne dobi: 60+ godina (osoba)	Bez obrazovanja	20%	75%	9%	20%
		Osnovna	22%	17%	25%	32%
		Srednja	34%	8%	49%	39%
		Viša	8%	0%	10%	8%
		Univerzitet	15%	0%	6%	1%
		Master i dalje	1%	0%	0%	0%
Total %	100%	100%	100%	100%		
Total Br. (ispitanici)	292	24	381	95		

PROMENLJIV, PROCENAT		CILJANA POPULACIJA				
		Albanci IRL	Romi/Aškalije/ Egipćani IRL	Srbi IRL u privatnom smeštaju	Srbi IRL u kolektivnim centrima	
MIGRACIONI TRENDOVI						
9	Populacija rođena u raseljeništvu (osoba)	da	19%	31%	15%	9%
		ne	81%	69%	85%	91%
		Total %	100%	100%	100%	100%
		Total Br. (ispitanici)	2008	451	1820	276
10	Stanovništvo po broju selidbi uključujući mesto porekla (domaćinstva)	1 preseljenje	11%	29%	25%	33%
		2-3 preseljenje	37%	56%	68%	58%
		4-5 preseljenja	35%	13%	6%	9%
		6+ preseljenja	17%	2%	1%	1%
		Total %	100%	100%	100%	100%
		Total Br. (ispitanici)	499	123	566	134
11	Stanovništvo po dužini boravka u trenutnom mestu stanovanja (domaćinstva)	Manje od 5 godina	24%	6%	2%	3%
		5-10 godina	40%	3%	4%	4%
		11-15 godina	20%	11%	22%	15%
		16+ godina	16%	80%	71%	78%
		Total %	100%	100%	100%	100%
Total Br. (ispitanici)	499	123	566	134		
PRISTUP USLUGAMA: OBRAZOVANJE, ZDRAVSTVO, DOKUMENTACIJA						
12	Žensko stanovništvo po stopi pohadjanja starosne dobi: 6-14 (osoba)	da	79%	66%	85%	100%
		ne	21%	34%	15%	0%
		Total %	100%	100%	100%	100%
		Total Br. (ispitanici)	121	41	89	6
13	Žensko stanovništvo po stopi pohadjanja starosne dobi: 15-18 (osoba)	da	70%	53%	85%	100%
		ne	3%	47%	15%	0%
		Total %	100%	100%	100%	100%
		Total Br. (ispitanici)	67	17	54	7
14	Muško stanovništvo po stopi pohadjanja starosne dobi: 6-14 (osoba)	da	83%	75%	91%	100%
		ne	17%	25%	9%	0%
		Total %	100%	100%	100%	100%
		Total Br. (ispitanici)	124	65	100	9
15	Muško stanovništvo po stopi pohadjanja starosne dobi: 15-18 (osoba)	da	78%	67%	89%	100%
		ne	22%	33%	11%	0%
		Total %	100%	100%	100%	100%
		Total Br. (ispitanici)	91	21	57	5
16	Stanovništvo kroz pristup zdravstvenoj zaštiti kada je potrebno (poslednjih 6 meseci) (domaćinstva)	da	93%	83%	88%	58%
		ne	7%	17%	12%	42%
		Total %	100%	100%	100%	100%
		Total Br.	502	123	567	135
17	Stanovništvo kroz pristup ličnim dokumentima (osobe)	da	100%	99%	100%	100%
		ne	0%	1%	0%	0%
		Total %	100%	100%	100%	100%
		Total Br.	2249	491	1907	285
SMEŠTAJ: PRISTUP I USLOVI						
18	Stanovništvo kroz pristup smeštaju (domaćinstva)	Kolektivni centri	4%	2%	0%	100%
		Stanovi	36%	14%	43%	0%
		Kuće	59%	67%	51%	0%
		Neformalna naselja/improvizovan smeštaj	1%	14%	3%	0%
		Ostalo	0%	2%	3%	0%
		Total %	100%	100%	100%	100%
		Total Br.	502	123	567	135
19	Stanovništvo sa stanarskim pravom (domaćinstva)	Iznajmljen	27%	16%	26%	1%
		Vlasništvo	56%	39%	33%	1%
		Iznajmljeno domaćinstvo	1%	2%	2%	0%
		Domaćinstvo bez plaćanja	9%	30%	31%	16%
		Obezbeđeno besplatno stanovanje- socijalno stanovanje	6%	7%	5%	83%
		Okupirano-bez dozvole	0%	7%	3%	0%
		Ostalo	0%	0%	0%	0%
		Total %	100%	100%	100%	100%
		Total Br.	502	123	567	135

PROMENLJIV, PROCENAT		CILJNA POPULACIJA				
		Albanci IRL	Romi/Aškalije/ Egipćani IRL	Srbi IRL u privatnom smeštaju	Srbi IRL u kolektivnim centrima	
ZAPOŠLJAVANJE: PRISTUP I USLOVI						
20	Muškarci radne dobi (15-64 god.) stanovništvo sa pristupom zaposlenju (osobe)	Učešće radne snage Stopa zapošljenosti Total Br. (ispitanika)	55% 34% 800	66% 12% 185	68% 37% 698	74% 30% 100
21	Žene radne dobi (15-64 god.) stanovništvo sa pristupom zaposlenju (osoba)	Učešće radne snage Stopa zapošljenosti Total Br. (ispitanika)	31% 17% 787	27% 2% 144	60% 30% 716	47% 16% 91
22	Ukupno radno sposobno stanovništvo dobi (15-64 god.) stanovništvo sa pristupom zaposlenju (osoba)	Učešće radne snage Stopa zapošljenosti Total Br. (ispitanika)	43% 25% 1587	49% 8% 329	64% 33% 1414	61% 24% 191
23	Mladići dobi (15-24 god.) stanovništvo sa pristupom zaposlenju (osoba)	Učešće radne snage Stopa zapošljenosti Total Br.	28% 14% 211	40% 6% 47	24% 6% 154	/
24	Devojke dobi (15-24 god.) stanovništvo sa pristupom zaposlenju (osoba)	Učešće radne snage Stopa zapošljenosti Total Br.	22% 8% 198	29% 3% 38	30% 11% 157	/
25	Ukupno mladih (15-24 god.) stanovništvo sa pristupom zaposlenju (osoba)	Učešće radne snage Stopa zapošljenosti Total Br. (ispitanika)	25% 11% 409	25% 5% 85	28% 8% 311	/
26	Muškarci radne dobi (15-64 god.) stanovništvo po stopi nezaposlenosti (osoba)	Stopa nezapošljenosti Total Br.	38% 437	82% 122	46% 475	59% 74
27	Žene radne dobi (15-64 god.) stanovništvo po stopi nezaposlenosti (osoba)	Stopa nezapošljenosti Total Br.	47% 246	92% 39	50% 430	65% 43
28	Ukupno radne dobi (15-64 god.) stanovništvo po stopi nezaposlenosti (osoba)	Stopa nezapošljenosti Total Br.	41% 683	84% 161	48% 904	62% 117
29	Mladići (15-24 god.) stanovništvo po stopi nezaposlenosti (osoba)	Stopa nezapošljenosti Total Br.	52% 60	35% 19	75% 28	/
30	Devojke (15-24 god.) stanovništvo po stopi nezaposlenosti (osoba)	Stopa nezapošljenosti Total Br.	65% 43	5% 11	68% 33	/
31	Ukupno omladine (15-24 god.) stanovništvo po stopi nezaposlenosti (osoba)	Stopa nezapošljenosti Total Br.	57% 103	87% 30	71% 61	/
32	Zaposleno stanovništvo prema vrsti zaposlenja (osoba)	Puno vreme Skrraćeno vreme Sezonski Nepravilno Total % Total Br.. (ispitanika)	88% 4% 4% 4% 100% 356	25% 21% 21% 33% 100% 24	89% 3% 1% 7% 100% 459	70% 5% 9% 16% 100% 44
33	Zaposleno stanovništvo putem pismenog ugovora (osoba)	da Nepravilno Total % Total Br. (ispitanika)	78% 22% 100% 352	38% 62% 100% 24	92% 8% 100% 459	66% 34% 100% 44
34	Zaposleno stanovništvo po mesečnoj zaradi (osoba)	manje od 100 EVra 101-150 EVRA 151- 200 EVRA 201- 250 EVRA 251- 300 EVRA 301-400 EVRA 400+ EVRA Total % Total Br. (ispitanika)	2% 7% 19% 10% 12% 22% 28% 100% 278	30% 26% 15% 15% 7% 0% 4% 100% 27	6% 6% 10% 19% 25% 27% 8% 100% 470	24% 18% 22% 11% 7% 13% 4% 100% 45
35	Zaposleno stanovništvo po radnim sektorima (osoba)	Javni Privatni Neprofitna - Nevladina Total % Total Br.	47% 51% 3% 100% 394	28% 72% 0% 100% 25	90% 9% 1% 100% 465	64% 36% 0% 100% 45
36	Stanovništvo prema glavnom izvoru prihoda (domaćinstva)	Dohodak (stabilan) Zarade (neregularne) Poslovne zarade (uklj. XX preduzeća) Penzije Pomoć od Vlade ostalo Bez prihoda Total % Total Br.	47% 8% 5% 26% 8% 4% 2% 100% 502	6% 11% 1% 9% 67% 1% 7% 100% 123	57% 2% 1% 27% 13% 0% 1% 100% 567	17% 7% 0% 45% 27% 1% 1% 100% 135
37	Stanovništvo prema broju zaposlenih lica (domaćinstva)	0 zaposlenih članova 1 zaposlen član 2 zaposlena člana 3 zaposlena člana Total % Total Br.	40% 41% 13% 6% 100% 502	80% 16% 3% 0% 100% 123	40% 38% 19% 3% 100% 567	72% 24% 4% 1% 100% 135
38	Stanovništvo po mesečnim izdacima po glavi stanovnika raspoređenih po vrstama troškova (ukupno označava trošak EVRA po osobi/mesečno)	Hrana Komunalije Zdravstvena zaštita Transport Popravka kuće-automobila Otplata kredita Ostalo Total Total EVRA	56% 11% 10% 4% 5% 9% 7% 100% 102	60% 9% 6% 4% 4% 8% 10% 101% 79	54% 6% 7% 7% 6% 9% 12% 100% 122	47% 1% 12% 7% 4% 9% 19% 100% 144
39	Stanovništvo prema ukupnim mesečnim izdacima po glavi stanovnika (domaćinstva)	Najniža grupa po troškovima: Troši ispod 1.72€ po glavi dnevno Druga najniža grupa: Troši između 1.8 i 2.9€ po glavi dnevno Grupa srednje potrošnje: Troši između 3 i 4.6€ po glavi dnevno Najveća potrošačka grupa: Troši više od 4.6€ p o glavi dnevno Total % Total Br. (Domaćinstva)	20% 34% 27% 18% 100% 500	/	20% 19% 26% 36% 100% 565	/

PROMENLJIV, PROCENAT		CILJNA POPULACIJA				
		Albanci IRL	Romi/Aškalije/ Egipćani IRL	Srbi IRL u privatnom smeštaju	Srbi IRL u kolektivnim centrima	
PRISTUP STANOVANJU I NEKRETNINI						
40	Stanovništvo sa kućom(ma) u mestu porekla (domaćinstva)	da	73%	17%	68%	44%
		ne	27%	83%	32%	56%
		total %	100%	100%	100%	100%
		total Br.	502	123	572	134
41	Stanovništvo sa poljoprivrednim zemljištem u mestu porekla (domaćinstva)	da	18%	6%	22%	13%
		ne	82%	94%	78%	87%
		total %	100%	100%	100%	100%
		total Br.	502	116	568	138
42	Stanovništvo sa neobradovom zemljom u mestu porekla (domaćinstva)	da	26%	4%	8%	4%
		ne	74%	96%	92%	96%
		total %	100%	100%	100%	100%
		total Br.	502	125	562	125
43	Stanovništvo sa bilo kojom imovinom u mestu porekla (domaćinstva)	da	83%	31%	72%	47%
		ne	17%	69%	28%	53%
		total %	100%	100%	100%	100%
		total Br.	502	123	567	136
44	Stanovništvo sa imovinom u mestu porekla, poseduje dokumentaciju ya najmanje jednu od imovina u mestu porekla (domaćinstva)	da	93%	45%	93%	86%
		ne	7%	55%	7%	14%
		total %	100%	100%	100%	100%
		total Br.	418	38	408	64
45	Stanovništvo sa imovinom u mestu porekla koja je podnela zahtev za povraćaj imovinedomaćinstva)	da	34%	3%	68%	23%
		ne	66%	97%	32%	77%
		total %	100%	100%	100%	100%
		total Br.	418	38	408	64
46	Stanovništvo koje je podnelo zahtev za povraćaj i čija je tužba rešena (domaćinstva)	da	11%	/	4%	7%
		ne	89%	/	96%	93%
		total %	100%	/	100%	100%
		total Br.	142	/	278	15
47	Stanovništvo sa imovinom u mestu porekla prema stanju imovine (domaćinstva)	Neoštećena i nezakoski okupirana	22%	/	30%	21%
		Neoštećena i nije nezakoski okupirana	23%	/	6%	14%
		Oštećena i nezakoski okupirana	16%	/	44%	23%
		Oštećena i nije nezakoski okupirana	34%	/	14%	25%
		Nije poznato stanje imovine	4%	/	6%	18%
		total %	100%	100%	100%	100%
		total Br.	418	/	445	73
PREFERIRANA LOKACIJA STANOVANJA						
48	Stanovništvo sa konkretnim planom za seldbu u narednih 6 meseci (domaćinstva)	da	10%	5%	3%	10%
		ne	77%	87%	91%	87%
		ne zna	14%	8%	7%	4%
		total %	100%	100%	100%	100%
		total Br.	502	123	567	135
49	Stanovništvo koje razmatra da se vrati (domaćinstva)	da	66%	4%	6%	3%
		ne	23%	89%	85%	95%
		ne želi da odgovori	10%	7%	9%	1%
		total %	100%	100%	100%	100%
		Total Br. (ispitanika)	498	121	567	134
50	Stanovništvo koje razmatra povratak pod povoljnim uslovima (domaćinstva)	Razmišlja o povratku ukoliko je kuća obnovljena	47%	/	16%	/
		Razmišlja o povratku ako re kuća rekonstruisana	19%	/	0%	/
		Razmišlja o poratku ako je kuća izgrađena na sopstvenom zemljištu	9%	/	49%	/
		Razmišlja o povratku ako je kuća/stan (na opštinskom zemljištu) obezbedjena	5%	/	5%	/
		Razmišlja o povratku ako je bezbednost osigurana	12%	/	27%	/
		Razmišlja o povratku ako se vrati više porodica	5%	/	3%	/
		Ostalo	4%	/	0%	/
		total %	100%	/	100%	/
		total Br.	326	5	36	4
51	Stanovništvo koje razmatra da oстане na trenutnoj lokaciji (domaćinstva)	da	58%	76%	83%	91%
		no	29%	12%	13%	5%
		ne zna	13%	11%	4%	4%
		total %	100%	100%	100%	100%
		Total Br. (ispitanika)	501	123	566	135
52	Stanovništvo koje razmatra da oстане na trenutnoj lokaciji pod povoljnim uslovima (domaćinstva)	Razmišlja da oстане ako je kuća rekonstruisana	35%	9%	7%	2%
		Razmišlja da oстане ako se obezbedi smeštaj na sopstvenom zemljištu	19%	8%	5%	5%
		Consider to stay if housing/flat (on municipal land) is provided	7%	26%	43%	84%
		Razmišlja da oстане ako ima konkretnih mogućnosti za zaposlenje	10%	43%	26%	2%
		Razmišlja da oстане ako je osiguran pristup uslugama (škola i zdravstvo)	9%	1%	1%	2%
		Ostalo	16%	11%	17%	6%
		ne želi da odgovori	4%	2%	1%	1%
		total %	100%	100%	100%	100%
		Total Br. (ispitanika)	291	106	493	127
53	Stanovništvo sa preferencijom za budući boravak (bez obzira na uslove) (domaćinstva)	Ostaje na trenutnoj lokaciji	22%	80%	95%	84%
		Vraća se u mesto porekla	62%	5%	1%	1%
		Prelazi na treću lokaciju na Kosovu	4%	2%	0%	3%
		Preseli u drugu zemlju	10%	7%	1%	9%
		Ne zna	1%	6%	2%	3%
		ne želi da odgovori	1%	0%	0%	0%
		total %	100%	100%	100%	100%
		Total Br. (ispitanika)	492	123	567	135

PROMENLJIV, PROCENAT		CILJNA POPULACIJA				
		Albanci IRL	Romi/Aškalijske/Egipćani IRL	Srbi IRL u privatnom smeštaju	Srbi IRL u kolektivnim centrima	
PERCEPCIJA SIGURNOSTI I BEZBEDNOSTI						
54	Stanovništvo sa percepcijom bezbednosti tokom kretanja u okruženju (domaćinstva)	Veoma bezbedno	92%	33%	39%	56%
		Umereno bezbedno	7%	62%	57%	42%
		Nije bezbedno	0%	5%	3%	1%
		Uopšte nije bezbedno	0%	0%	0%	1%
		Ne želi da odgovori	0%	0%	1%	0%
		total %	100%	100%	100%	100%
		total br.	502	123	567	135
55	Stanovništvo sa percepcijom bezbednosti tokom kretanja oko granične oblasti (domaćinstva)	Veoma bezbedno	87%	28%	7%	16%
		Umereno bezbedno	11%	66%	68%	66%
		Nije bezbedno	1%	6%	20%	14%
		Uopšte nije bezbedno	0%	1%	3%	4%
		Ne želi da odgovori	0%	0%	2%	0%
		total %	100%	100%	100%	100%
		total Br.	502	123	167	135

ANEKS 4 - DODATNE TABELE

Tabela I: Domaćinstva IRL Albanaca: Vreme boravka u trenutnom naselju i obrazovanje glave porodice prema potrošačkoj grupi

IRL Albanci	Vreme boravka				Obrazovanje glave porodice		
	Manje od 5 godina	5 - 10 godina	11-15 godina	16-20 godina	Osnovno	Srednje	Univerzitet+
Najniža potrošačka grupa	16%	23%	23%	18%	19%	20%	12%
Druga najniža potrošačka grupa	38%	33%	33%	35%	33%	34%	40%
Srednja potrošačka grupa	29%	25%	22%	36%	33%	29%	31%
Najveća potrošačka grupa	17%	19%	21%	12%	14%	18%	17%
Ukupno %	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Ukupno N (Domaćinstava)	116	202	98	78	90	214	98

Tabela II: Poželjno buduće boravište IRL Albanaca prema smeštaju i potrošačkom nivou

IRL Albanci	Nekretni e/ Kuća	Potrošačke grupe				Broj zaposlenih članova u domaćinstvu		
	Ne poseduje kuću u mestu porekla	Najmanje jedna kuća u mestu porekla	Najniža grupa	Druga najniža grupa	Srednja grupa	Viša grupa	Nezaposleni članovi	1 ili više zaposlenih članova
Ostati ovde	30%	19%	18%	20%	23%	28%	20%	24%
Vratiti se u mesto pre raseljenja	47%	68%	59%	69%	62%	54%	64%	61%
Odseliti se negde drugde unutar Kosova	5%	3%	6%	2%	2%	4%	3%	4%
Odseliti se u drugu državu	16%	8%	15%	7%	11%	11%	12%	9%
Ne zna/ne želi odgovoriti	2%	1%	1%	2%	2%	2%	2%	2%
Ukupno %	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Ukupno N	131	361	98	169	133	90	195	297

Tabela III: Domaćinstva IRL Srba u privatnom smeštaju: Mesto, stanovanje i obrazovanje glave porodice prema potrošačkoj grupi

IRL Srbi u privatnom smeštaju	Mesto		Smeštaj			Obrazovanje Glave porodice		
	Ruralna	Urbana	Kirija	Vlasništvo	Smeštene ni besplatno	Osnovno	Srednje	Univerzitet+
Najniža potrošačka grupa	13%	26%	24%	24%	14%	23%	18%	0%
Druga najniža potrošačka grupa	27%	12%	18%	13%	26%	17%	20%	33%
Srednja potrošačka grupa	29%	22%	28%	25%	24%	30%	25%	27%
Najveća potrošačka grupa	31%	40%	30%	38%	36%	30%	37%	40%
Total %	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Ukupno N (Domaćinstava)	262	303	141	170	196	64	369	15

